

RADA GMINY SAMBORZEC

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SAMBORZEC**

Załącznik Nr I
do Uchwały Nr IV/18/02
Rady Gminy Samborzec
z dnia 30 grudnia 2002 r.

I zmiana Studium
uchwalona
Uchwałą Nr XXIV/94/08
Rady Gminy w Samborcu
z dnia 30.06.2008 r.

SAMBORZEC 2002 ROK

Zespół autorski:

mgr Władysław Gurdak Główny projektant upr. urb. Nr 1094/90	Wprowadzenie Powiązania funkcjonalno – przestrzenne gminy Cele i kierunki rozwoju Polityka realizacji przedsięwzięć publicznych
mgr inż. arch. Marta Pieróg	Ochrona dziedzictwa kulturowego
mgr Jan Rakuś	Polityka rozwoju w sferze społeczno – gospodarczej
Anna Matyka	Wartości środowiska przyrodniczego
mgr inż. Aniela Grądział	Problematyka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej
inż. Maria Mróz	Kierunki i zasady rozwoju systemów transportowych
mgr inż. Jan Sadecki mgr inż. Janina Wiącek	Kierunki i zasady rozwoju systemów infrastruktury technicznej
tech. Jolanta Kocoń tech. Jacek Morawski tech. Maria Rzepka tech. Robert Sudół	Opracowanie graficzne, techniczne, skład, redakcja komputerowa

I ZMIANA STUDIUM**ZESPÓŁ AUTORSKI:**

- 1. MGR WŁADYSŁAW GURDAK – GŁÓWNY PROJEKTANT, CZŁONEK OIU W KATOWICACH**
- 2. MGR INŻ. ROMAN GRINHOŁC - PROJEKTANT**
- 3. LIC. JACEK MORAWSKI – OPRACOWANIE TECHNICZNE I SKŁAD KOMPUTEROWY**

Spis treści:

UCHWAŁA	6
Tekst Uchwały Nr IV/18/2002 Rady Gminy Samborzec z dnia 30 grudnia 2002 r.	7
Tekst uchwały do I zmiany studium	8
WPROWADZENIE	10
Uwagi ogólne	11
Podstawa prawna i zakres opracowania	12
Metoda sporządzania studium	12
1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z usytuowania gminy w określonym obszarze administracyjnym, przyrodniczym i społeczno-gospodarczym	15
2. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	17
2.1. Położenie geograficzne i morfologia terenu	17
2.2. Budowa geologiczna	17
2.3. Zasoby surowcowe	18
2.4. Klimat	18
2.5. Środowisko wodne	19
2.5.1. Wody powierzchniowe	19
2.5.2. Wody podziemne	22
2.6. Środowisko atmosferyczne	23
2.7. Gleby – stan zanieczyszczenia, zagrożenia	24
2.8. Promieniowanie elektromagnetyczne	25
2.9. Klimat akustyczny	25
2.10. Ogólna ocena stanu środowiska	26
2.11. Środowisko biotyczne, system powiązań ekologicznych, walory krajobrazowe	27
2.12. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną	29
2.13. Przynależność do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki	29
2.14. Zagrożenia środowiskowe	30
2.15. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska	30
2.15.1. Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i prawa lokalnego	30
2.15.2. Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych	30
2.15.3. Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych	31
2.15.4. Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska	31
3. Uwarunkowania kulturowe	32
3.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego	32
3.2. Obiekty i zespoły zabytkowe	32
4. Uwarunkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	47
4.1. Gospodarka rolna	47
4.2. Produkcja roślinna	48
4.3. Struktura agrarna	49
4.4. Formy władania ziemią	50
4.5. Obsługa rolnictwa	51
4.6. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej	51
5. Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców	52
5.1. Demografia	52
5.1.1. Liczba ludności, struktura płci, gęstość zaludnienia	52
5.1.2. Struktura wieku	53
5.1.3. Ruch naturalny ludności	54
5.1.4. Migracje	54
5.1.5. Zatrudnienie	54
5.1.6. Problemy bezrobocia	55
5.2. Zasoby mieszkaniowe gminy	56
5.3. Stan infrastruktury socjalnej	58
5.3.1. Oświata	58
5.3.2. Usługi kultury	60
5.3.3. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	61

5.3.4. Sport i rekreacja	62
5.4. Podmioty gospodarcze działające na obszarze gminy	63
6. Uwarunkowania wynikające z funkcjonowania systemu transportowego	66
6.1. Układ komunikacyjny gminy	66
6.2. Obciążenie ruchem zewnętrznym dróg krajowych i wojewódzkiej	69
6.3. Ocena funkcjonowania układu drogowego	70
6.3.1. Drogi krajowe	70
6.3.2. Droga wojewódzka	70
6.3.3. Drogi powiatowe	70
6.3.4. Drogi gminne	71
6.4. Komunikacja zbiorowa	71
6.5. Komunikacja indywidualna	72
Rozwój motoryzacji w latach 1991–2001	72
Dynamika wzrostu motoryzacji i prognoza docelowa	73
6.6. Obsługa motoryzacji	73
6.7. Drogi transportu rolniczego	73
7. Uwarunkowania wynikające z wyposażenia i obsługi uzbrojenia technicznego	74
7.1. Elektroenergetyka	74
7.2. Telekomunikacja	77
7.2.1. Telefonia stacjonarna	77
7.2.2. Telefonia komórkowa	81
7.3. Zaopatrzenie w gaz	81
7.4. Zaopatrzenie w wodę	83
7.5. Gospodarka ściekowa	86
7.6. Gospodarka odpadami	89
7.7. Regulacja stosunków wodnych	89
8. Uwarunkowania wynikające z potrzeby ochrony ludności przed zagrożeniami żywiołowymi	91
8.1. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne	91
8.1.1. Zagrożenia pożarowe	91
8.1.2. Zagrożenia chemiczne	91
8.1.3. Skażenia promieniotwórcze	91
9. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych	92
Wojewoda w ramach kompetencji administracji rządowej:	92
Organy powiatu mogą:	92
Wójt Gminy sporządza:	92
10. Podstawowe problemy gminy i szanse ich rozwiązania	94
11. Cele rozwoju gminy	97
12. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy	98
13. Kształtowanie środowiska przyrodniczego	102
13.1. Ochrona wód powierzchniowych	102
13.2. Ochrona wód podziemnych	103
13.3. Ochrona powietrza atmosferycznego	103
13.4. Ochrona powierzchni ziemi, rekultywacje, wykorzystanie surowców	104
13.5. Ochrona gruntów rolnych i leśnych	104
13.6. Obiekty i obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody	104
13.7. System powiązań ekologicznych – tereny otwarte	105
13.8. Ochrona przed zagrożeniem powodziowym	105
13.9. Ochrona klimatu akustycznego	105
13.10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	106
14. Polityka i kierunki rozwoju w zakresie ochrony dóbr kultury	107
14.1. Zakres ochrony konserwatorskiej	107
14.2. Waloryzacja i ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego	107
14.2. Strefy ochrony konserwatorskiej	110
15. Kierunki i polityka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	113

16. Polityka rozwoju społeczno – gospodarczego	115
16.1. Prognoza rozwoju demograficznego	115
16.1.1. Liczba ludności, gęstość zaludnienia	115
16.1.2. Struktura wieku	118
16.2. Prognoza zmian jakości życia mieszkańców	118
16.2.1. System obsługi ludności gminy	118
16.3. Prognoza rynku pracy	120
16.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	122
16.4.1. Rozwój mieszkalnictwa	122
16.4.2. Polityka mieszkaniowa	122
17. Polityka rozwoju systemu transportowego	124
17.1. Komunikacja drogowa	124
17.1.1. Układ komunikacyjny docelowy	124
17.1.2. Drogi wojewódzkie	124
17.2. Drogi krajowe	124
Droga ekspresowa S 74	124
Droga krajowa Nr 79	125
17.3. Droga wojewódzka	126
17.4. Drogi powiatowe	126
17.5. Drogi gminne	126
17.6. Drogi transportu rolniczego	127
17.7. Potrzeby parkingowe na obszarze gminy	128
17.8. Bezpieczeństwo ruchu	128
17.9. Ścieżki i trasy rowerowe	129
18. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej	130
18.1. Elektroenergetyka	130
18.2. Telekomunikacja	132
18.3. Zaopatrzenie w gaz	133
18.4. Zaopatrzenie w wodę	133
18.5. Gospodarka ściekowa	133
18.6. Gospodarka odpadami	134
18.7. Regulacja stosunków wodnych	135
19. Polityka w zakresie ochrony ludności przed zagrożeniami żywiołowymi	136
19.1. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne	136
19.2. Aspekty obrony cywilnej	137
20. Polityka realizacji przedsięwzięć publicznych gminy	138
20.1. Gospodarowanie mieniem komunalnym	138
20.2. Realizacja przedsięwzięć publicznych	140
20.3. Promocja gminy	141
20.4. Polityka lokalizacyjna	142
20.5. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe	143

UCHWAŁA

**Uchwała Nr IV/18/02
Rady Gminy Samborzec
z dnia 30 grudnia 2002 r.**

w sprawie:

uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborzec

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – (tekst jednolity Dz. U. Nr 142, poz. 1591 z 12.10.2001 r. z późniejszymi zmianami) oraz art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym – tekst jednolity (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 – z późniejszymi zmianami) Rada Gminy Samborzec uchwala co następuje:

§ 1

Uchwała Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborzec jako akt kierownictwa wewnętrznego określający politykę przestrzenną gminy.

§ 2

Studium stanowić będzie dokument ułatwiający przygotowanie lub podejmowanie decyzji przez Wójta Gminy w odniesieniu do lokalnych przedsięwzięć dla realizacji celów publicznych, działalności wymagającej ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenów na obszarach nie objętych planami miejscowymi, a także dokumentem, na podstawie którego następować będzie koordynacja działań związanych z zagospodarowaniem terenów na obszarze gminy.

§ 3

Zobowiązuje się Wójta Gminy do realizacji polityki przestrzennej na obszarze gminy w oparciu o kierunki i zasady przyjęte w „Studium”.

§ 4

Integralną część uchwały stanowią:

Załącznik Nr I

zawierający część opisową polityki rozwoju i kierunków zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy.

Załącznik Nr II

zawierający część rysunkową:

plansza Nr 1. Kierunki i zasady polityki przestrzennej. Struktura funkcjonalno–przestrzenna 1:10 000.

plansza Nr 2. Kierunki i zasady polityki przestrzennej. Infrastruktura techniczna 1:10 000.

§ 5

Wykonanie uchwały powierza się Wójta Gminy Samborzec.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

**Uchwała Nr XXIV/94/08
Rady Gminy w Samborcu
z dnia 30.06.2008 r.**

**w sprawie: I zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Samborzec**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art. 27 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r. poz. 717 z późniejszymi zmianami) Rada Gminy w Samborcu uchwala, co następuje:

§ 1

1. Uchwala się I zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborzec, uchwalonego Uchwałą Nr IV/18/02 Rady Gminy Samborzec dnia 30 grudnia 2002 zwaną w dalszej treści uchwały „zmianą studium”.
2. Ustalenia „I zmiany studium” zawarte są w następujących załącznikach do niniejszej uchwały:
 - 1) Część tekstowa (załącznik nr 1) - wprowadzone zmiany oznaczono czerwoną czcionką.
 - 2) Część graficzna (załącznik nr 1) na mapie tematycznej pn. ”Kierunki i zasady polityki przestrzennej. Struktura funkcjonalno–przestrzenna 1:10 000 wprowadzone zmiany oznaczono kolorem.

§ 2

Zakres zmiany studium obejmuje:

- 1) wyznaczenie terenów w miejscowościach:
 - a) Kobierniki – pod rozwój osadnictwa o wielofunkcyjnym charakterze (w tym pod zabudowę jednorodzinną z usługami komercyjnymi), pod działalność produkcyjno-hodowlaną,
 - b) Milczany – pod rozwój osadnictwa o wielofunkcyjnym charakterze (w tym pod zabudowę jednorodzinną z usługami-boisko sportowe)
 - c) Samborzec – pod rozwój osadnictwa o wielofunkcyjnym charakterze (w tym pod zabudowę jednorodzinną z usługami), pod działalność produkcyjno-magazynową i pod rozbudowę cmentarza, wskazanie terenu przestrzeni publicznej, obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią i tereny zalewowe oraz stanowiska archeologiczne(uzupełnienie)
 - d) Chobrzany – pod rozwój osadnictwa o wielofunkcyjnym charakterze (w tym pod zabudowę jednorodzinną z usługami) i rozbudowę cmentarza parafialnego wraz z parkingiem,
- 2) wprowadzono korekty w miejscowościach:
 - a) Kobierniki - zmiana przebiegu dróg gminnych, przebiegu magistrali gazociągu w Kobiernikach (w tym: zmianę szerokości strefy technicznej od gazociągu w miejscowościach: Kobierniki, Milczany, Samborzec i Chobrzany),
 - b) Milczany – zmiana przebiegu drogi ekspresowej S-74,
 - c) Samborzec- zmiana przebiegu obwodnicy w ciągu drogi krajowej Nr 79, drogi powiatowej i lokalizacji oczyszczalni ścieków,

§ 3

Moc obowiązującą zachowuje uchwała Nr IV/18/02 Rady Gminy Samborzec z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborca z wyłączeniem terenów objętych niniejszą uchwałą.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Samborzec.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

WPROWADZENIE

Uwagi ogólne

Studium, jak wynika bezpośrednio z przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, a pośrednio z innych ustaw związanych z planowaniem przestrzennym oraz regulacji prawnych dotyczących kompetencji samorządów, jest osią lokalnego systemu planowania. Stwierdzenie to opiera się na następujących przesłankach:

- ◆ Studium jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzanym dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki polityki przestrzennej prowadzonej przez samorząd. W odróżnieniu od strategii rozwoju społeczno-gospodarczego jest dokumentem z mocy ustawy obowiązkowo sporządzanym przez każdą gminę, podczas gdy decyzja o sporządzaniu strategii podejmowana jest dobrowolnie, przez zainteresowane gminy. Przedmiotem studium są dwojakiego rodzaju treści:
 - treści związane ze stanem istniejącym, czyli diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju, dająca rozpoznanie obiektywnych okoliczności rozwoju zgodnie z wymaganiami art. 6 ust. 4 (UZP);
 - treści określające kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej, a więc podstawowe reguły działania w przestrzeni przyjęte przez samorząd, zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy.
- ◆ Potrzeba powiązania kierunków zagospodarowania przestrzennego z ogólnymi celami rozwoju gminy wymaga poszukiwania związków rozwoju przestrzennego z podstawami rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a zatem wymusza konieczność osadzenia rozwiązań przestrzennych w realiach społeczno-ekonomicznych.
- ◆ Do opracowanych planów miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planu miejscowego, studium powinno być najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji koordynacyjnych. Nie chodzi tu tylko o formalną spójność tych dokumentów, ale o racjonalną zgodność działań i konsekwencję w realizacji obranych kierunków rozwoju przestrzennego, ustalanych na etapie studium w oparciu o diagnozę uwarunkowań sprecyzowane cele rozwoju gminy.
- ◆ Studium jest dokumentem, który zawiera m.in. bardzo szeroki zestaw informacji na temat środowiska gminy, jej społeczności i gospodarki. Władze gminy, chcąc opracować i przedstawić mieszkańcom koncepcję rozwoju przestrzennego gminy (bądź jej zmiany) muszą dysponować rzetelną bazą informacyjną uzasadniającą przyjęte rozwiązania. Temu służy część analityczna studium i zgromadzony zasób informacji, który po uporządkowaniu winien być systematycznie uaktualniany i wzbogacany, tak aby potem mógł być każdorazowo wykorzystywany nie tylko dla realizacji polityki przestrzennej, ale także dla promocji rozwoju gminy, sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych, oraz opracowania ofert ukierunkowanych na potencjalnych inwestorów.

Część informacyjna studium jest zatem dobrą podstawą do budowy gminnego systemu informacji przestrzennej, który w procesie zarządzania gminą w warunkach gospodarki rynkowej okazuje się nieodzowny.

Reasumując: podstawowymi zadaniami studium są:

- Rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów, związanych z jej rozwojem;

- Sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego;
- Stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów;
- Promocja rozwoju gminy.

Podstawa prawna i zakres opracowania

- Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym art. 6 ust. 1 (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 – z późniejszymi zmianami).
- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80/2003).**
- Uchwała Nr IX/65/99 z dnia 30 sierpnia 1999 r. Rady Gminy Samborzec o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborzec.
- **Uchwała Nr XLI/192/06 Rady Gminy w Samborcu z dnia 25.09.2006 r. o przystąpieniu do sporządzenia I zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Samborzec, obejmującej obszar miejscowości Kobierniki, Milczany, Samborzec i terenu pod rozbudowę cmentarza w Chobrzeżanach**
- Zasięg opracowania „Studium” obejmuje teren o powierzchni 78,4 km² w aktualnych granicach administracyjnych gminy Samborzec.

Metoda sporządzania studium

Metoda opracowania „Studium” wyłania się z założonego efektu końcowego. Istnieje szereg warunków, jakie muszą zostać spełnione, aby opracowane studium było dokumentem odpowiadającym wymaganiom ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, spełniało wymienione powyżej zadania a także odzwierciedlało specyfikę obszaru gminy.

Najważniejsze z tych warunków to:

- wola polityczna władz samorządowych do sporządzenia dokumentu ukazującego społeczeństwu koncepcję rozwoju przestrzennego gminy i sposoby jej realizacji – w tym źródła finansowania oraz warunki organizacyjne umożliwiające niezbędne działania;
- dostępny zasób informacji o gminie i jej zewnętrznym otoczeniu pozwalający na wiarygodne określenie uwarunkowań rozwoju;
- funkcjonowanie lokalnego systemu planowania rozwoju gminy umożliwiające przenoszenie treści studium do innych dokumentów planistycznych o charakterze operacyjnym (programy) i regulacyjnym (plany miejscowe).

Dla zapewnienia sprawnego przebiegu prac oraz uzyskania pożądaných efektów merytorycznych, niezbędnym było nawiązanie ścisłej współpracy zespołu autorskiego z przedstawicielami samorządu lokalnego, któremu na bieżąco prezentowano wyniki opracowania według zakończonych faz.

Ocenie poddano:

- jakość bazy informacyjnej;
- kompleksowość występujących uwarunkowań;
- hierarchizację występujących problemów przestrzennych;
- kierunki długofalowej polityki przestrzennej.

Ostateczny wynik prac projektowych zawarty jest w części:

- graficznej zawierającej rysunki:
 - Plansza Nr 1.
Struktura powiązań zewnętrznych 1:50 000.
 - Plansza Nr 2.
Uwarunkowania przestrzenne 1:10 000.
 - Plansza Nr 3.
Kierunki i zasady polityki przestrzennej. Struktura funkcjonalno-przestrzenna 1:10 000.
 - Plansza Nr 4.
Kierunki i zasady polityki przestrzennej. Infrastruktura techniczna 1:10 000.
- opisowej zawierającej charakterystykę stanu istniejącego, uwarunkowań rozwoju oraz polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z usytuowania gminy w określonym obszarze administracyjnym, przyrodniczym i społeczno-gospodarczym

Pod względem przyrodniczym obszar gminy położony jest u zbiegu Sanu do Wisły. Składa się z dwóch odmiennych krain geograficznych: Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej i Kotliny Sandomierskiej, które rozdziela Wisła. Położona na jej lewym brzegu żyzna lessowa Wyżyna Sandomierska w dwóch miejscach podchodzi bezpośrednio do brzegów rzeki. Tam też powstało najstarsze z miast tego regionu – Sandomierz.

Okres historyczny przyniósł wcześniejszy rozwój osadnictwa na lewym brzegu Wisły wskutek oddziaływania dwóch czynników: urodzajności gleb i położenia na ważnych od X do XVII w. szlakach handlowych.

Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym łączącym w okresie średniowiecza ten obszar ze stołecznym ośrodkiem państwa piastowskiego był szlak z Sandomierza do Krakowa, będący częścią handlowego traktu z Kijowa do Krakowa i dalej do Wrocławia i Pragi. Wiódł on między innymi przez Ruszczę, Świniary łącząc Koprzywnicę z Osiekiem. Obecnie przebiega częścią tego szlaku droga krajowa Sandomierz – Kraków.

Na prawym brzegu rzeki rozciąga się odmienna kraina geograficzna – Kotlina Sandomierska, obfitująca w liczne tereny podmokłe, mająca gleby o niskiej przydatności dla rolnictwa.

Odmienność cech fizjograficznych omawianych dwu krain geograficznych ma odbicie w zróżnicowaniu budowy geologicznej tych obszarów. Fakt ten miał istotne znaczenie we współczesnym rozwoju osadnictwa. Istotne zmiany w rozwoju osadnictwa nastąpiły w drugiej połowie XVIII w. w następstwie rozbiorów Polski. Wówczas to został przerwany trwający od zarania dziejów proces integracji tych ziem wskutek podzielenia ich między zaborców w 1792 r.

Przeprowadzenie granicy między zaborem rosyjskim i austriackim po linii Wisły spowodowało zanik powiązań funkcjonalnych pomiędzy obszarami położonymi po obu stronach rzeki. W miejsce tych związków powstał system ciążących do odległych ośrodków władzy politycznej i gospodarczej. Znalazło to wyraz w nierównomiernym i nie powiązanym wzajemnie rozwoju sieci infrastruktury technicznej oraz w procesach społecznych.

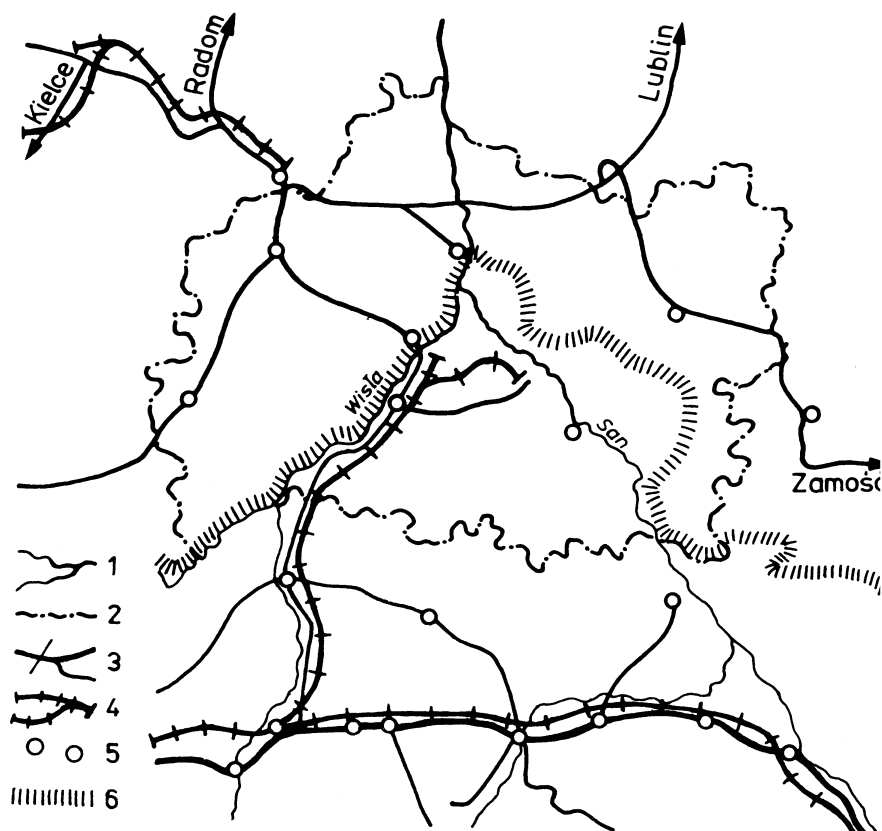
Okolice Samborca weszły wraz z Sandomierzem w skład Księstwa Warszawskiego, które po 1830 r. włączono do Cesarstwa Rosyjskiego. W 1845 r. utworzono Gubernię Radomską, w obrębie której znalazł się powiat sandomierski. Tak ukształtowany powiat utrzymał się w okresie międzywojennym i powojennym.

W wyniku położenia w przygranicznych rejonach państw zaborczych nastąpił upadek Sandomierza. Zanik oddziaływania dawnych sił miastotwórczych nastąpił zarówno z powodu utracenia dawnych funkcji, jak również ograniczenia działalności organów samorządowych przez zaborców.

Po odzyskaniu niepodległości Polski w 1918 r. ziemie położone u zbiegu Wisły i Sanu, jakkolwiek znalazły się w obrębie jednego państwa, nadal były rozdzielone pomiędzy różne województwa: lwowskie, lubelskie i kieleckie. Do 1936 r. nie nastąpiły większe zmiany w kształtowaniu osadnictwa na omawianym obszarze.

Z uwagi na naturalne walory środowiska, gminna przyporządkowana jest do sandomiersko-opatowskiego obszaru o najkorzystniejszych warunkach intensyfikacji produkcji rolnej. Dominującą funkcją gospodarczą gminy jest rolnictwo oraz przetwórstwo rolno-spożywcze z ukształtowaną bazą sadowniczą i warzywniczą.

Występowanie bogatych złóż siarki w obrębie Kotliny Sandomierskiej i południowego skraju Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej miało ważny wpływ na przemiany społeczno-gospodarcze.



Główna sieć drogowa i kolejowa w końcu XIX w na tle granic zaborów. 1 – rzeki, 2 – granice województw, 3 – drogi, 4 – linie kolejowe, 5 – miasta, 6 – granica państwa w okresie rozbiorów

Budowa Kopalni Siarki „Piaseczno” i uruchomienie przeprawy mostowej w Nagnajowie spowodowały wytworzenie silnych związków społeczno-gospodarczych z terenami prawobrzeżnej Wisły gdzie rozwinął się przemysł górnictwa chemicznego. Dynamicznie rozwijający się Tarnobrzeg był zdecydowanie atrakcyjniejszym miastem niż Sandomierz głównie z uwagi na duże możliwości zatrudnienia. Sprzyjała temu również reforma administracyjna przeprowadzona w 1975 r. w wyniku, której Tarnobrzeg został miastem wojewódzkim.

Upadek przemysłu siarkowego, likwidacja kopalni „Piaseczno”, powrót do poprzedniego systemu administracyjnego sprzed 1975 r., powoduje, że mieszkańcy gminy ponownie nawiązują kontakty społeczno-gospodarcze z Sandomierzem i Kielcami, a baza sadowniczo-ogrodnicza stanowi podstawowe źródło rozwoju gminy.

2. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

2.1. Położenie geograficzne i morfologia terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego (1977) teren gminy położony jest w obrębie dwóch makroregionów:

Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej reprezentowanej przez mezoregion Wyżyny Sandomierskiej oraz **Kotliny Sandomierskiej** reprezentowanej przez mezoregion Niziny Nadwiślańskiej.

Generalnie występują tu dwie jednostki morfologiczne, kontrastujące ze sobą pod względem urzeźbienia. Są to:

- ♦ obszar wysoczyzny lessowej w obrębie Wyżyny Sandomierskiej;
- ♦ dolina Wisły i Gorzyczanki w obrębie Niziny Nadwiślańskiej.

Wysoczyzna lessowa zajmuje zachodnią i północno-zachodnią część gminy. Od Doliny Wisły ogranicza ją stroma krawędź o wysokości blisko 20,0 m. Jest to region wyżynny, stosunkowo płaski, pokryty grubą warstwą lessu. Powierzchnia wznosi się na wysokość od 160 m do 220 m n.p.m. Występująca tu rzeźba terenu jest charakterystyczna dla wyżyny lessowej – obszaru szczególnie podatnego (z uwagi na właściwości lessu) na denudację i towarzyszącą jej akumulację deluwii. Gospodarcza działalność człowieka (intensywna uprawa roli, wycięcia lasów) procesy te spotęgowała i w chwili obecnej są one głównymi czynnikami, wpływającymi na charakter kształtowania powierzchni – duże rozczłonkowanie erozyjne, liczne doliny nieckowate i wciosowe wcinające się w wysoczyznę, strome zbocza form i duże deniwelacje w obrębie dolin. Spadki terenu przeważają w granicach 5-12% i powyżej 12% w partiach zboczowych dolinek bocznych. Liczne formy erozyjno-denudacyjne są w większości użytkowane rolniczo, co sprzyja intensywności zmywów powierzchniowych, erozji żłobinowej i bruzdowej.

Dolina Wisły i Gorzyczanki – obejmuje sterasowane dno doliny Wisły w części wschodniej i południowo-wschodniej gminy oraz wcinającą się równoleżnikowo w obszar wysoczyzny lessowej dolinę Gorzyczanki. Obszar jest płaski, monotonny, o spadkach od 0-5%.

Terasy zalewowe Wisły sięgają wysokości 15–20 m powyżej dna doliny. Dno doliny Wisły osiąga szerokość od 5 do 15 km. W obrębie tego obszaru występują liczne starorzecza oraz szereg niewielkich oczek wodnych.

2.2. Budowa geologiczna

Region gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek tektonicznych, tj. Trzonu Paleozoicznego Gór Świętokrzyskich i Zapadliska Przedkarpackiego. Najstarszymi utworami są szarogłazy, łupki i piaskowce dolno-kambryjskie, na których zalegają utwory miocénskie reprezentowane przez ropy związane zwane „krakowieckimi”. Pokrywają one prawie cały obszar za wyjątkiem fragmentów wychodni wapieni litotamniowych. Na ropy krakowieckich zalegają utwory czwartorzędowe, tylko gdzieś na wysoczyźnie odsłaniają się bezpośrednio wychodnie ropy trzeciorzędowych. Utwory czwartorzędowe występują w postaci utworów plejstocénskich i holocénskich. Plejstocen buduje głównie teren wysoczyzny, holocen wyściela dna dolin, wawozów oraz ich zbocza.

Wysoczyzna lessowa – reprezentowana jest przez utwory plejstocenyjskie: piaski i żwiry fluwioglacjalne, gliny morenowe, ropy zastoisowe i less. Piaski odsłaniają się w stromych zboczach dolin bocznych i krawędzi Wysoczyzny. Mięszszość piasków sięga kilku metrów i wykazuje znaczne różnicowanie. Również gliny wykazują znaczny mięszszość i nieciągłość występowania warstw. Powyżej glin i piasków w spągu lessów zanotowano występowanie ropy. Są to ropy zastoisowe mięszszości około 2,0 m, które w kierunku wschodnim wyklinowują się. Najmłodsze utwory plejstocenyjskie wysoczyzny to lessy. Zajmują one tu największe przestrzenie. Mięszszość pokrywy lessowej jest zmienna, uwarunkowana w głównej mierze rzezbą terenu i budową podłoża, na którym zalegają i wynosi około 15 m. Odsłonięcia lessów obserwujemy w ścianach wąwozów i głęboko wciętych drogach. Lessy wykształcone są w postaci pyłów, pyłów piaszczystych i gliniastych. Często zawierają w spągu piaszczyste przewarstwienia.

Dna wąwozów i zbocza wyścielają najczęściej mułki pochodzące z przemycia lessów, a dolinki boczne mady wykształcone jako mułki z wkładkami piasków i gliny pylastej. Utwory te zalegają na lessach bądź ropy krakowieckich.

Dolina Wisły – wyścielona jest utworami najmłodszymi holocenyjskimi. Są to przeważnie mady i piaski naniesione przez wody rzek i cieków. Mady o mięszszości 2-4 m reprezentują gliny pylaste i ropy pylaste. W spągu holocenyjskich utworów rzecznych na głębokości około 10,0 m występują ropy krakowieckie.

2.3. Zasoby surowcowe

Na terenie gminy aktualnie nie udokumentowano złóż surowców z grupy podstawowych. Powszechnie występują surowce pospolite. Są to kruszywa naturalne (piaski fluwioglacjalne) występujące w spągu lessów i ropy zastoisowych w obrębie wysoczyzny. Ich znaczenie gospodarcze jest niewielkie z uwagi na niewielkie zasoby i wzrastającą w głąb stoków mięszszość nadkładu.

Występujące tu lessy zaglinione zawierają znaczne ilości związków węglanowych, ich przydatność jako surowca ceramicznego winna być poprzedzona stosownymi badaniami. Na terenie gminy dotychczas nie udokumentowano w kategoriach bilansowych złóż wymienionych surowców budowlanych. Aktualnie nie prowadzi się koncesjonowanej eksploatacji żadnego z wymienionych surowców.

2.4. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego, nawiązującej do potrzeb rolnictwa, obszar gminy położony jest w obrębie dzielnicy radomskiej, obejmującej stosunkowo wąski pas wzdłuż Wisły, na południe od ujścia Pilicy. Indywidualność tej dzielnicy zaznacza się wyraźnie w rozkładzie elementów termicznych. Jest to obszar nieco cieplejszy w stosunku do terenów położonych na północ i na wschód. Średnia suma opadów rocznych wynosi 550–650 mm, okres wegetacji trwa 210 dni. Początek robót polnych przypada już w drugiej dekadzie marca. Średnia temperatura roczna 7,2–7,5°C, długość zalegania trwałej pokrywy śnieżnej – około 60 dni. Dominujące wiatry wieją z kierunku W, SW i NW.

Na terenie gminy zaznacza się różnicowanie warunków klimatu lokalnego pomiędzy obszarami Wyżyny, doliny Wisły i dolinek bocznych. Obszary o najkorzystniejszych warunkach klimatycznych to położone w obrębie wysoczyzny zbocza dolin o ekspozycji wschodniej, południowej i zachodniej.

Obszary o mniej korzystnych warunkach to tereny doliny Wisły, Koprzywianki, Gorzyczanki, dolin bocznych i obniżen terenowych. Występuje tu stagnacja i spływ zimnych mas powietrza. Okresowo mogą pojawiać się zjawiska inwersji temperatury.

Zdecydowanie niekorzystne warunki klimatu lokalnego występują w głęboko wciętych, wąskich i krętych dolinkach bocznych. Narażone są one na spływ i długotrwałą stagnację zimnych i wilgotnych mas powietrza oraz na dłuższy okres występowania przymrozków.

2.5. Środowisko wodne

2.5.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Wisły i jest odwadniany przez rzekę Wisłę za pośrednictwem lewego jej dopływu Koprzywianki wraz z dopływem Gorzyczanką oraz niewielkich cieków i strumieni.

Wisła stanowi wschodni odcinek granicy gminy, płynie w obrębie szerokiej na około 4,0 km doliny, szerokość koryta wynosi około 250,0 m. Koprzywianka przepływa we wschodniej części gminy, generalnie z południa na północ, wzdłuż krawędzi Wyżyny Sandomierskiej. Na terenie gminy dolina Koprzywianki jest ograniczona wałami przeciwpowodziowymi, jej szerokość wynosi tu około 100,0 m. Lewy dopływ Koprzywianki, Gorzyczanka przepływa przez centralną część gminy z zachodu na wschód, tworząc liczne meandry w obrębie wysoczyzny lessowej.

Wewnętrzną sieć wodną stanowią bezimienne ciek, które bezpośrednio zasilają wody Wisły lub uchodzą do Koprzywianki i Gorzyczanki. Charakterystyczną cechą hydrografii terenu Wyżyny Sandomierskiej, zaznaczająca się w obrębie gminy, są dość liczne ciek epizodyczne przy ubóstwie cieków stałych, prowadzących niewielkie ilości wody.

W dolinie Wisły występują liczne starorzecza z mniej lub bardziej zaawansowanym procesem ładowacenia oraz niewielkie oczka wodne. W dnach dolinek bocznych częste są tereny podmokłe i wysięki. Maksymalne stany wód na rzekach występują w okresie wiosennych roztopów oraz na początku lata w okresie intensywnych opadów letnich. W tym okresie rzeki nie mieszczą się w swych korytach i zalewają tereny przyległe.

Pomimo niewielkich przepływów na Gorzyczance, Koprzywiance i ich dopływach konfiguracja terenu w czasie katastrofalnych opadów atmosferycznych zagraża powstaniem gwałtownych spływów i wezbrań na tych ciekach. Sytuacja taka miała miejsce w lipcu 2001 roku, kiedy to gwałtowny przybór wody spowodowany nawałnym deszczem związanym z oberwaniem chmury doprowadził do zalania szeregu gospodarstw położonych wzdłuż doliny Gorzyczanki w miejscowościach Janowice, Chobrzany, Gorzyczany oraz terenów miejscowości Stročnice, Andruszkowice, Złota, Szewce. Na obszarze położonym w dolinie Wisły po dolinę Koprzywianki wystąpiły rozległe podtopienia terenu w obrębie części gospodarstw i upraw rolnych.

Na terenie gminy występują zagrożenia określone prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi katastrofalnych na terenach chronionych wałami przeciwpowodziowymi Wisły i Koprzywianki w przypadku ich uszkodzenia, przesiąkania lub przelania się wody przez wały oraz w obrębie terenów doliny Koprzywianki oraz tereny zalewowe doliny Gorzyczanki pozbawionej obwałowań. Tereny między linią brzegową rzek Wisły i Koprzywianki, a wałami przeciwpowodziowymi, w myśl art. 82. ust. 1.pkt 1 ustawy Prawo wodne to obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, służące przepuszczeniu wód powodziowych.

W chwili obecnej brak studium, o którym mowa w art. 79 ust. 2 ustawy Prawo wodne, określającego granice obszarów bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodzią dla zlewni Wisły, brak również opracowań specjalistycznych w tym zakresie odnoszących się do tego rejonu. Stąd określenie na terenie gminy zasięgu realnych zagrożeń powodzią jest możliwe jedynie w oparciu o zinwentaryzowane obszary, które zostały w przeszłości zalane wodami powodziowymi oraz

o opracowany w latach dziewięćdziesiątych operat przeciwpowodziowy dla terenu gminy.

Wg operatu tereny chronione wałami rzeki Wisły i zalewowe, zagrożone wodami Q1% obejmują wschodnią część gminy oraz dolinę Koprzywianki.

Na podstawie obserwacji i informacji historycznych z okresów katastrofalnych powodzi można stwierdzić, że realne niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi dotyczy terenów doliny Koprzywianki i Gorzyczanki.

Pomimo niewielkich przepływów na Koprzywianie i Gorzyczance, konfiguracja terenu w czasie katastrofalnych opadów atmosferycznych zagraża powstaniem gwałtownych spływów i wezbrań na tych ciekach. Sytuacja taka miała miejsce w lipcu 2001 roku, kiedy to gwałtowny przybór wody w rzece Gorzyczanka spowodowany nawałnicowym deszczem związanym z oberwaniem chmury doprowadził do okresowego podtopienia szeregu gospodarstw położonych nawet poza wyznaczonym zasięgiem terenów zalewowych.

Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe płynące są dziś najbardziej zanieczyszczonym elementem środowiska w Polsce, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczania. Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe pochodzące ze spływów powierzchniowych (głównie w czasie występowania obfitych opadów i topnienia pokrywy śnieżnej), wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej.

Sytuacja taka, dotyczy terenu gminy Samborzec, gdzie stopień zwodociągowania wynosi około 95%, **przy zdecydowanie mniejszym** stopniu skanalizowania, Gospodarka ściekowa organizowana jest we własnym zakresie (zbiorniki bezodpływowe), co stwarza zagrożenie dla środowiska wodnego w przypadkach nieprawidłowej ich eksploatacji, poprzez przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni oraz spływy obszarowe.

Rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 8 sierpnia 2006 roku została wyznaczona aglomeracja Samborca (z oczyszczalnią ścieków komunalnych) o równoważnej liczbie mieszkańców, obejmująca wszystkie miejscowości terenu gminy. Wyposażenie aglomeracji w sieć kanalizacyjną dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalnią ścieków w Samborcu, w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 2000 do 15000) jest realizacją ustawowego obowiązku (Prawo wodne), zgodnie z Krajowym programem oczyszczania ścieków. Dla terenu gminy została opracowana i jest sukcesywnie realizowana Koncepcja gospodarki ściekowej.

Z mocy ustawy o PIOŚ prowadzony jest monitoring jakości wód powierzchniowych. Monitoring wód ma na celu pozyskanie informacji o stanie wód dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów ekologicznych.

Od roku 2004 WIOŚ dokonuje oceny jakości wód powierzchniowych zgodnie z obowiązującymi, nowymi przepisami dostosowanymi do wymogów prawa UE. Wg unormowań prawnych klasyfikacja dla prezentowania stanu wód powierzchniowych obejmuje 5 klas jakości wód z uwzględnieniem kategorii wody A1, A2, A3 określonych w odrębnych przepisach dla wód powierzchniowych przeznaczonych do spożycia.

Rzeka Wisła objęta jest monitoringiem podstawowym (krajowym) i regionalnym (wojewódzkim) w 5 punktach pomiarowo-kontrolnych usytuowanych na terenie

województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego (Opatowiec, Nowy Korczyn, Szczucin, Nagnajów, Sandomierz).

Wody rzeki Wisły (wg badań WIOŚ Kielce i WIOŚ Rzeszów za 2004 i 2005 rok) w punktach pomiarowo-kontrolnych w Opatowcu i Nowym Korczynie w klasyfikacji ogólnej zaliczone zostały do V klasy czystości wód – wody złej jakości. Na dalszym odcinku m.in. wzdłuż granic gminy Samborzec i poniżej (ppk. Szczucin, Górki, Nagnajów i Sandomierz) w roku 2004 i 2005 rzeka prowadziła wody odpowiadające IV klasie – wody niezadowolającej jakości. Decydujący wpływ na jakość wód Wisły miały wskaźniki zasolenia oraz wskaźniki biologiczne. W roku 2005 w porównaniu do roku 2004 korzystniej oceniono wody rzeki, szczególnie na odcinku poniżej ujścia rzeki Breń do miasta Sandomierz.

Pomimo, iż od wielu lat Wisła prowadzi wody silnie zanieczyszczone, to jednak z roku na rok odnotowuje się stopniowy spadek wartości stężenia poszczególnych wskaźników zanieczyszczenia.

Taki stan zanieczyszczenia Wisły spowodowany jest dopływem dużych ilości ścieków komunalnych i przemysłowych już w górnym jej biegu. Wody o wysokim stopniu degradacji wprowadzane są na teren omawianej gminy.

Chemizm pozostałych wód powierzchniowych występujących na terenie gminy kształtuje się głównie pod wpływem czynników naturalnych, na jakość wód mają także wpływ zanieczyszczenia obszarowe, związane z wymywaniem z podłoża i transportem zanieczyszczeń do cieków w czasie występowania obfitych opadów atmosferycznych oraz ścieki z lokalnych oczyszczalni.

Rzeka Koprzywnianka podlega kontroli jakości na terenie gminy Koprzywnica oraz na terenach gmin sąsiednich w 5 przekrojach pomiarowo-kontrolnych. Najbliższe przekroje pomiarowo-kontrolne zlokalizowane są w km 33,4 rzeki w Klimontowie oraz w miejscowości Sośniczany (gm. Koprzywnica). Wody rzeki Koprzywnianki na odcinku przepływającym przez gminę Samborzec, jak również na całej badanej długości wg nowej klasyfikacji zaliczono w 2005 roku do IV klasy – wody niezadowolającej jakości. W roku 2005 nastąpiło pogorszenie jakości wody z klasy III do IV, a wskaźnikami decydującymi o klasie były głównie: barwa, zawiesina ogólna, wskaźniki bakteriologiczne i tlenowe.

Koprzywnianka jest odbiornikiem ścieków komunalnych pochodzących z oczyszczalni w Piskrzynie (gm. Baćkowice), Klimontowie, Koprzywnicy i Samborcu.

Zaliczenie wód rzek do IV klasy oznacza wody spełniające wymagania dla wód powierzchniowych kategorii A3, w których wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany jakościowe i ilościowe w populacjach biologicznych. Przeznaczenie wód do spożycia wymaga wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego.

Rzeka Gorzyczanka jest rzeką klasyfikowaną punktowo, w punkcie pomiarowo-kontrolnym na ujściu do Koprzywnianki w Samborcu. W roku 2000 większość oznaczonych w rzece wskaźników zachowało normę I lub II klasy czystości, a tylko zawiesina, przewodność właściwa i miano Coli zadecydowały o wynikowej III klasie czystości wód w badanym przekroju. Źródło zanieczyszczenia rzeki stanowi Oczyszczalnia Komunalna Urzędu Gminy w Samborcu, gdzie stwierdzono w 2000 r. Przekroczenia dopuszczalnych ładunków zanieczyszczeń. Badania przeprowadzone w 2001 roku nie wykazują znaczących zmian w jakości wód rzeki.

2.5.2. Wody podziemne

Głębokość występowania wód gruntowych uzależniona jest od budowy geologicznej i morfologicznej, w związku z czym w obrębie gminy wyróżnić można:

- ◆ strefę wód dolinnych;
- ◆ strefę wód wysoczyzny lessowej.

Strefa wód dolinnych obejmuje obszar doliny Wisły i Koprzywianki. Warstwą wodonośną są piaski mułki czwartorzędowej akumulacji rzecznej. Zwierciadło wody utrzymuje się na głębokości 0,5–4,0 m p.p.t. Wydajność poziomu uzależniona jest od granulacji i miąższości zalegających piasków wodonośnych, waha się w granicach od 12 do 40 m³/h.

W drugiej z wymienionych stref zwierciadło wody występuje najczęściej w spągu lessów. Warstwę wodonośną stanowią czwartorzędowe mułki lessowe lub piaski i żwiry fluwiogłacjalne. Głębokość do zwierciadła wody uzależniona jest od miąższości pokrywy lessowej i waha się w granicach 5–20 m. W dolinkach bocznych gdzie miąższość mułków lessowych jest mniejsza, a ropy nieprzepuszczalne zalegają blisko powierzchni obserwuje się poziom wód gruntowych płytko, gdzieśgdyś występują wycieki i wysięki (Śmiechowice, Wielogóra). Ze względu na niewielką miąższość warstwy wodonośnej i jej nieciągłość, wydajność tego poziomu na wysoczyźnie jest niewielka.

Niewielki fragment we wschodniej części gminy (rejon wsi Koćmierzów, Andruszkowice, Szewce, Samborzec) znajduje się w obrębie wydzielonego w widłach Wisły i Sanu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Jest to największy zbiornik na terenie województwa podkarpackiego, jego niewielka część sięga na teren województwa świętokrzyskiego. Kolektorami zasobów wodnych zbiornika są czwartorzędowe piaski i żwiry, mają charakter porowy, są zasilane przez infiltrację opadów atmosferycznych lub pośrednio poprzez przepuszczalną lub półprzepuszczalną pokrywę nadkładu.

Na terenie gminy funkcjonuje ujęcie wody pitnej w Szewcach o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych, udokumentowanych w kategorii „B” wynoszących 89 m³/h (dla dwóch studni położonych w Sośniczanach gmina Koprzywnica).

Strefy ochrony bezpośredniej stanowią tereny w formie prostokątów o wymiarach dla studni:

- S II – 20,0 x 20,0 m;
- S I i S III – 34,0 x 22,5 m;
- S IV i S V – 21,0 x 21,0 m.

Strefy ochrony pośredniej dotychczas nie ustanowiono. W obszarze zasobowym (obszaru zasilania) ujęcia występują sady, uprawy rolne oraz zabudowa wsi Sośniczany. Decyzją Starosty Sandomierskiego zobowiązano użytkownika do opracowania projektu monitoringu wód podziemnych w celu kontroli wpływu upraw sadowniczych i warzywniczych oraz opracowania projektu stref ochrony pośredniej oraz ich ustanowienia. Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód gruntowych są: zanieczyszczone cieki, gospodarka rolna, brak kanalizacji. Lokalnie negatywny wpływ na jakość wód mogą wywierać: wypełnione składowisko odpadów w Samborcu (aktualnie w trakcie likwidacji), stacje paliw w Samborcu, Gorzyczanach, Milczanach.

Jakość wód podziemnych

Badania jakości wód podziemnych wykonywane są w ramach monitoringu krajowego, regionalnego lokalnego w wytypowanych punktach pomiarowych. Punkt kontroli jakości wód czwartorzędowych w sieci regionalnej znajduje się we wsi Szewce. **Badaniom podlegają wody poziomu czwartorzędowego w obrębie GZWP nr 425.**

Analogicznie jak dla wód powierzchniowych dla oceny jakości tych wód (przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi) w roku 2004 i 2005 zastosowano nową, 5-stopniową klasyfikację. Wg tej oceny badane wody podziemne zaliczono do II klasy jakości - wody dobrej jakości. Oznacza to, iż wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne oraz wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem manganu (pochodzenia geogenicznego) nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Analizy prób wody surowej z ujęcia gminnego wykazują, iż woda wymaga uzdatniania z uwagi na ponadnormatywne ilości żelaza, manganu, nie odpowiada normom wody do picia z uwagi na mętność, zapach i bakteriologię. Badania jakości wody z wodociągu grupowego wykonane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Sandomierzu wykazują, iż woda odpowiada wymogom dla wód pitnych.

2.6. Środowisko atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne ze względu na powszechność występowania, niezbędną obecność w procesach życiowych organizmów jest jednym z elementów środowiska decydującym o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa to na stopień czystości wód powierzchniowych, zakwaszenie gleb, zdrowotność lasów, zanieczyszczenie upraw. Stopień zanieczyszczenia powietrza związany jest z wielkością emisji wprowadzonych do atmosfery strumieni zanieczyszczeń pochodzących przede wszystkim ze źródeł antropogenicznych.

Na terenie gminy, z uwagi na brak rozwiniętego przemysłu lokalnego, brak punktowych, uciążliwych źródeł emisji powietrza mogących znacząco wpływać na pogorszenie warunków aerosanitarnych. Na stan czystości powietrza w gminie mogą mieć wpływ źródła emisji przemysłowej (spalanie paliw) położone poza terenem gminy, o wysokich emitorach – Elektrownia Połaniec, emisja niezorganizowana pochodząca z pól górniczych Kopalni Osiek, zanieczyszczenia napływowe z rejonu Mielca, Dębicy, Krakowa, Górnego Śląska, w mniejszym stopniu KiZPS Tarnobrzeg ze względu na przeważający południowo-zachodni kierunek wiatrów.

Ponadto wpływ na stan środowiska atmosferycznego, w skali lokalnej posiada emisja niekontrolowana z niepunktowych źródeł. Zalicza się do nich emisja z:

- sektora transportowego, małych kotłowni;
- sektora komunalnego – z palenisk domowych, gdzie podstawowym źródłem energii cieplnej jest spalanie węgla i koksu;
- rolnictwo (hodowla bydła, zabiegi agrotechniczne).

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z czym konieczne jest systematyczne kontrolowanie stanu czystości powietrza. Wyniki badań stanowią podstawę oceny stopnia narażenia zdrowia ludzi oraz oceny wpływu zanieczyszczeń na zmiany zachodzące w środowisku.

Na podstawie wyników badań w gminach sąsiednich można przypuszczać, iż gmina położona jest w rejonie charakteryzującym się korzystnymi warunkami pod względem jakości powietrza.

Ponadto na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się systematyczną poprawę w tym zakresie (ograniczenie emisji z zakładów uciążliwych). Narastającym problemem staje się emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonach tras tranzytowych. Największe

nasilenie ruchu w skali gminy występuje na drodze krajowej Nr 79 Warszawa – Bytom, gdzie średni ruch wynosi **około 4000-4 500 pojazdów na dobę (dane z 2005 roku)**. Należy przypuszczać, iż w rejonie tej trasy może wystąpić podwyższona emisja niezorganizowana zanieczyszczeń komunikacyjnych, co może stanowić uciążliwość, w miejscowościach położonych wzdłuż tej trasy tj. w Szewcach, Samborcu, Złotej, Andruszkowicach i Strochcicach. Dotychczas nie potwierdzono tego zjawiska badaniami.

Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza odbywa się na podstawie wyników badań uzyskiwanych w czasie bezpośrednich pomiarów jakości powietrza zwanych badaniami monitoringowymi oraz obliczeń modelowych i obiektywnych metod szacowania, czy metod łączonych.

System monitoringu powietrza oparty jest na pomiarach stężeń zanieczyszczeń w powietrzu (tzw. imisji) na stacjach pracujących w ramach sieci pomiarowych. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza odbywa się poprzez porównanie wyników tych pomiarów z dopuszczalnymi wartościami stężeń lub poziomami odniesienia dla poszczególnych zanieczyszczeń.

Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w powietrzu prowadzą WSSE i WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Punkty kontrolne zlokalizowane są w miejscach potencjalnej koncentracji zanieczyszczeń.

Na terenie gminy Samborzec nie wykonuje się kontroli jakości powietrza. Najbliższy punkt pomiarowy znajduje się na terenie miasta Sandomierz przy ulicy Maciejowskiego.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykonuje coroczną ocenę poziomu substancji w powietrzu na terenie województwa świętokrzyskiego przy zastosowaniu nowych zasad i kryteriów określonych nowymi przepisami prawa polskiego i wytycznymi dyrektyw europejskich. Oceny dokonuje się w odniesieniu do stref, którymi są obszary powiatów. Strefa powiatu sandomierskiego, (w tym gmina Samborzec), dla której dokonano oceny z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin, w roku 2005 (podobnie jak w latach ubiegłych) uzyskała dla wszystkich zanieczyszczeń (dla których określone są stężenia dopuszczalne) klasę A. Oznacza to, że stężenia żadnej z substancji nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i teren całego powiatu nie wymaga opracowania programu ochrony powietrza, ani prowadzenia działań naprawczych. Zakres działań wynikający z zaliczenia do tej klasy to utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

2.7. Gleby – stan zanieczyszczenia, zagrożenia

Użytki rolne występujące na terenie gminy zaliczane są do gleb I–VI klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasie II i III (ponad 60% ogólnej powierzchni użytków rolnych), gleby klasy I stanowią około 12%, pozostałe to gleby klasy IV i znikomy odsetek użytków w klasie V i VI. Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami. Wszelkie zmiany w składzie chemicznym oraz w odczynie i warunkach oksydacyjno – redukcyjnym gleby zmieniają jej właściwości biologiczne i ograniczają naturalną funkcję w biosferze.

Do czynników degradujących glebę należą:

- nadmierne ilości metali ciężkich: kadmu, miedzi, cynku, ołowiu, niklu;
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu;

- skażenie radioaktywne.

Występowanie tych zjawisk w glebach użytków rolnych stwarza zagrożenie dla człowieka poprzez przenikanie zanieczyszczeń do upraw. W celu uzyskania całości obrazu trwałych przekształceń i zmian zachodzących w glebie oraz stworzenia możliwości szybkiego reagowania na zachodzące nieprawidłowości realizowany jest monitoring gleb zajmujący się badaniem i oceną stanu biologicznie czynnej powierzchni ziemi. Na podstawie ogólnopolskiego programu badań realizowanego w latach 1992–1997 pod nadzorem merytorycznym IUNiG w Puławach przez OSChR w Kielcach stwierdza się na terenie gminy:

- ♦ 2% użytków rolnych stanowią gleby bardzo kwaśne (do 4,5 pH), 23% gleby kwaśne (do 5,5 pH), 32% lekko kwaśne, 33% gleb posiada odczyn obojętny, gleby o odczynie zasadowym stanowią 10%;
- ♦ zawartość w glebach użytków rolnych metali ciężkich (cynk, kadm, ołów, nikiel, miedź) generalnie w stopniu „0”, oznaczającym zawartość naturalną, prócz znikomego odsetka prób o podwyższonej zawartości cynku, miedzi i kadmu w stopniu I w pięciostopniowej skali zanieczyszczeń;
- ♦ generalnie nie stwierdza się podwyższonej zawartości siarki siarczanowej (I, II, III klasa zasobności) oznaczająca zawartość naturalną w glebach różnego typu prócz znikomego odsetka prób, gdzie stwierdzono zawartość siarki w stopniu IV, co oznacza zawartość podwyższoną wskutek antropopresji.

Reasumując, użytki rolne obszaru gminy nadają się pod uprawy wszystkich roślin z wyjątkiem upraw warzyw przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci, które to uprawy winny być poprzedzone badaniami czystości gleb w konkretnych gospodarstwach, analogicznie jak produkcja zdrowej żywności gospodarstw ekologicznych.

Z uwagi na występujące na terenie gminy warunki fizjograficzne (rodzaj pokrywy glebowej, rzeźbę terenu, warunki klimatyczne) gleby narażone są w dużym stopniu na degradację powodowaną występowaniem zjawisk erozji wodnej, wawozowej i wietrznej. Powstają trwałe zmiany warunków przyrodniczych powodujące obniżenie potencjału produkcyjnego ziemi i warunków ekologicznych krajobrazu.

2.8. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Przez teren gminy nie przebiegają linie wysokich napięć. Istniejąca sieć średnich napięć zlokalizowana jest w sposób nie kolidujący z zabudową mieszkalną.

2.9. Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny wpływ posiadają:

- hałas przemysłowy;
- hałas komunikacyjny.

Uciążliwość spowodowana nadmierną emisją hałasu jest charakterystyczna głównie dla terenów zwartej zabudowy, dotyczy terenów mieszkalno-przemysłowych oraz przebiegu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Gmina Samborzec nie była przedmiotem badań natężenia hałasu.

Na terenie gminy nie stwierdza się źródeł hałasu przemysłowego znacząco wpływających na pogorszenie lokalnego klimatu akustycznego.

Poziom natężenia hałasu drogowego zależny jest od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów;
- rodzaju i jakości nawierzchni;
- ukształtowania terenu;
- zwartości zabudowy;
- natężenia ruchu.

Mając na uwadze w/w czynniki można przypuszczać, iż uciążliwość związana z emisją hałasu komunikacyjnego może pojawiać się w Szewcach, Samborcu, Andruszkowicach, Złotej, Strochcicach położonych wzdłuż drogi krajowej nr 79 Warszawa – Bytom o dość dużym natężeniu ruchu (w 2000 r. około 4000 pojazdów na dobę). Teren gminy nie był dotychczas przedmiotem badań natężenia hałasu.

Mając na uwadze w/w czynniki można przypuszczać, iż przebiegające przez teren gminy drogi prowadzące ruch tranzytowy są źródłem emisji hałasu i mogą stanowić uciążliwość dla mieszkańców.

Wg pomiarów WIOŚ w Kielcach w 2003 roku poziom hałasu na odcinku drogi krajowej nr 79 w Samborcu w bezpośrednim sąsiedztwie jezdni przekraczał dopuszczalny dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej poziom dźwięku w porze dnia (60 dB wg obowiązujących w 2003 roku przepisów) o 8,3 dB, natomiast na linii zabudowy o 2 dB. Sytuacja w stanie obecnym prawdopodobnie uległa niekorzystnej zmianie ze względu na stale rosnącą liczbę pojazdów oraz zaostrzenie norm akustycznych w 2004 roku (55 dB w porze dnia).

W chwili obecnej brak dostępnych, aktualnych danych o poziomie natężenia hałasu i zasięgu oddziaływania akustycznego drogi. Dostępne informacje odnośnie natężenia ruchu pochodzące z roku 2005 – wskazują na średnie natężenie ruchu, które na tym odcinku drogi krajowej wynosi: odcinek Sandomierz –Koprzywnica około 4000-4500 pojazdów w ciągu doby.

W związku z powyższym, zgodnie z obowiązującymi w zakresie ochrony przed hałasem przepisami prawa (Prawo ochrony środowiska wraz z obowiązującymi przepisami wykonawczymi) przedmiotowe odcinki drogi nie wymagają sporządzenia mapy akustycznej, eksploatacja drogi nie powoduje negatywnego oddziaływania akustycznego na znacznych obszarach. Uciążliwości akustyczne występują w otoczeniu drogi, w szczególności na odcinkach jej przebiegu przez skoncentrowaną zabudowę centrum miasta.

2.10. Ogólna ocena stanu środowiska

PIOŚ dokonuje okresowo kompleksowej oceny stanu środowiska na terenach gmin. Wynikiem oceny jest klasyfikacja gmin ze względu na występowanie zagrożeń środowiskowych.

Kryteria oceny to:

- poziom zanieczyszczenia powietrza;
- poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych;
- poziom zanieczyszczenia wód podziemnych;
- poziom degradacji i dewastacji gruntów;
- poziom zagrożenia hałasem;
- ilość zakładów uciążliwych z listy krajowej i wojewódzkiej.

Gminę zaliczono do obszarów, na których terenie praktycznie zagrożenia antropogenne nie występują, mają jedynie charakter punktowy.

2.11. Środowisko biotyczne, system powiązań ekologicznych, walory krajobrazowe

Szata roślinna pełni funkcje klimatyczne i biologiczne, wpływające na podniesienie ogólnych standardów ekologicznych i poprawę jakości życia oraz funkcje gleboochronne i wodoochronne.

Lasy na terenie gminy występują w postaci niewielkich skupisk rozproszonych na obszarze całej gminy. Są to skupiska topolowo-olchowe i sosnowe. W dolinach rzek (głównie Wisły) zachowały się laski łęgowe, szpalery lub kępy drzew, głównie topole i wierzyby oraz ciągi terenów porośniętych wikliną.

Oprócz terenów leśnych, na terenie gminy występują również niewielkie skupiska zieleni wysokiej w obrębie cmentarzy, w parku podworskim w Janowicach, Jachimowicach, Ostrołęce, Skotnikach i Złotej, w sąsiedztwie kościoła w Samborcu. Innym ważnym elementem szaty roślinnej są zadrzewienia śródpolne i przydrożne. W aktualnej sytuacji niewielkiego wskaźnika lesistości gminy, spełniają ważne funkcje ekologiczno-gospodarcze: zwiększają retencję wód, zwiększają plony, obniżają intensywność rozwoju procesów erozyjno-denudacyjnych, zmniejszają prędkość wiatru.

Lasy i zadrzewienia na terenie gminy zajmują powierzchnię 161,0 ha, co stanowi niespełna 2% ogólnej powierzchni. Około 45,0 ha stanowi własność indywidualna, pozostała powierzchnia zadrzewień to własność komunalna. W obrębie wysoczyzny lessowej na zboczach o południowym nachyleniu występują zespoły roślinności kserotermicznej.

O walorach krajobrazowych terenu decyduje w dużym stopniu jego budowa geomorfologiczna w połączeniu z szatą roślinną oraz zabytkami kultury materialnej. Na znacznej części obszaru gminy, którą budują lessy występuje malowniczy krajobraz utworzony przez formy erozyjne w postaci wąwozów, jarów i dolinek o stromych zboczach. Część ich jest zakrzewiona, zadrzewiona lub pokryta roślinnością ciepłolubną.

Atrakcyjną formę stanowi dolina Gorzyczanki utworzona przez meandrującą wciętą w podłoże rzekę. Ciekawe akcenty krajobrazowe stanowią skupiska zadrzewień, przydatne do wędrówek pieszych po istniejących drogach i ścieżkach. Odmienny, równie ciekawy krajobraz cechuje wschodnią część gminy położoną w dolinie Wisły.

Szeroka dolina Wisły tworzy zrąb krajobrazu. Malowniczo wyglądają piaszczyste ławice pojawiające się w korycie rzeki. Część z nich jest zupełnie pozbawiona roślinności, inne cechuje różny stopień sukcesji roślinnej. Zwarte zarośla wiklin nadrzecznych ciągnące się wzdłuż brzegów, a niekiedy fragmenty łęgów nadrzecznych z potężnymi topolami dodatkowo uplastyczniają bezpośrednie otoczenie Wisły. Równinne terasy rzeczne porożcinane są licznymi starorzeczami. Wiele z nich porasta efektowne, szczególnie w okresie kwitnienia, zbiorowisko „lilii wodnych”. Nierzadko towarzyszy mu osobliwa, objęta ochroną roślina – salwinia pływająca. Wysoki przeciwpowodziowy wał, dający możliwość obserwacji ze szczytu odleglejszych terenów jest również charakterystycznym elementem w tutejszym krajobrazie.

Szata roślinna i sama rzeka stanowią doskonałe warunki dla bytowania wielu gatunków ptaków, szczególnie wodno-błotnych. Walory naturalne, zabytki kultury materialnej, bliskość Sandomierza sprawiają, iż teren gminy jest atrakcyjny zwłaszcza dla rozwoju agroturystyki.

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy leśne i zaroślowe;
- ekosystemy roślinności śródpolnej;
- ekosystemy dolin rzecznych Wisły, Koprzywianki i Gorzyczanki w postaci łąk naturalnych i zarośli łęgowych.

Dolina Wisły stanowi fragment sieci ekologicznej ECONET–Polska opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody jako korytarz ekologiczny o międzynarodowym znaczeniu. Podstawowym celem utworzenia sieci ekologicznej w kraju i Europie jest zwiększenie skuteczności ochrony różnorodności biologicznej. Główne zasady wdrożenia sieci ECONET to:

- zasada nasycenia różnymi formami ochrony prawnej;
- zasada renaturalizacji obszarów zdegradowanych;
- zasada promowania rozwoju zrównoważonego.

2.12. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną

Na terenie gminy Samborzec dotychczas nie ustanowiono wielkoprzestrzennych form ochrony przyrody. Ochronę prawną (ustawa o ochronie przyrody) zastosowano poprzez ustanowienie pięciu pomników przyrody żywej. **Są to wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody:**

- **w miejscowości Chobrzany – grusza pospolita (nr 465 w rejestrze województwa świętokrzyskiego);**
- **w miejscowości Samborzec – lipa drobnolistna (nr 655 w rejestrze województwa świętokrzyskiego);**
- **w miejscowości Skotniki – jesion wyniosły (nr 611 w rejestrze województwa świętokrzyskiego);**
- **w miejscowości Ostrołęka – dąb szypułkowy (nr 610 w rejestrze województwa świętokrzyskiego), aleja kasztanowców (nr 609 w rejestrze województwa świętokrzyskiego).**

Na terenie gminy oraz w najbliższym sąsiedztwie nie występują ustanowione i potencjalne obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Najbliższy ustanowiony obszar OSO (obszar specjalnej ochrony ptaków) Małopolski Przełom Wisły położony jest na terenie gminy Ożarów i Tarłów, natomiast potencjalny obszar SOO proponowany z Dyrektywy Siedliskowej Przełom Wisły w Małopolsce położony jest na terenie gmin Ożarów, Tarłów i Zawichost.

2.13. Przynależność do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki

Gmina Samborzec została członkiem Związku oficjalnie zarejestrowanego 27.04.1994 roku wraz z gminami: Baćkowice, Bogoria, Iwaniska, Klimontów, Łoniów, Koprzywnica i Sandomierz. Władze Związku tworzą Wójtowie oraz Przewodniczący Rad wszystkich zrzeszonych gmin. Zadaniem Związku jest ochrona i kształtowanie naturalnego środowiska dorzecza Koprzywianki. Związek podejmuje działania wspólne w zakresie:

- **ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu, będących bazą dla rekreacji i turystyki;**
- **pozyskiwaniem środków pomocy w realizacji inwestycji ekologicznych;**
- **ukierunkowania rozwoju gospodarczego zrzeszonych gmin w oparciu o naturalne walory przyrodnicze.**

Związek reprezentuje wspólne interesy gmin, szczególnie w zakresie zadań związanych

z ekologią, a także inicjuje i wspiera indywidualne przedsięwzięcia gmin w tym kierunku. Najbardziej wymierne efekty działalności Związku to kompleksowe rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej w sześciu gminach, w tym w Samborcu (przewidziana modernizacja oczyszczalni i kolektory sanitarne w Szewcach i Samborcu). Następnym etapem będzie budowa kanalizacji we wszystkich miejscowościach i oczyszczalni ścieków w Gorzyczanach.

Związek zorganizował od 1996 roku międzygminny system zbiórki odpadów komunalnych na terenach przynależnych gmin. Na terenie każdej gminy znajduje się 77 pojemników na śmieci opróżnianych według harmonogramu. Związek dąży do zwiększenia ilości obsługiwanych gospodarstw, docelowo do zorganizowania międzygminnego wysypiska oraz selektywnej zbiórki odpadów.

Zakład utylizacji odpadów, który powstał Jańczycach ma zapewnić odbiór odpadów komunalnych (przez kilkadziesiąt lat) z gmin należących do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

2.14. Zagrożenia środowiskowe

Gmina zalicza się do obszarów o dość korzystnych warunkach środowiska naturalnego, w zasadzie tylko w pewnym stopniu przekształconych przez człowieka. Celem dalszej ochrony oraz uzyskania poprawy określonych elementów, należy jednak zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych pojawiających się na terenie gminy. Do zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy zalicza się zagrożenia naturalne i antropogenne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenie prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi katastrofalnych (wody Q_1) na terenach chronionych wałami przeciwpowodziowymi Wisły i Koprzywianki w przypadku ich uszkodzenia lub przesiąkania;
- podatność gruntów na erozję wodną i wąwozową w zachodniej części gminy, powodującą pogłębianie się istniejących jarów i wąwozów, a w konsekwencji ciągle zmniejszanie się rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu w obrębie głębszych dolinek bocznych (niekorzystne warunki termiczne, solarne, wilgotnościowe, zaleganie mgieł) oraz tendencja do tworzenia się zastoisk wilgotnego powietrza w dolinie Wisły, Koprzywianki i Gorzyczanki (zaleganie mgieł).

Zagrożenia antropogenne związane z działalnością człowieka:

- **utrzymujące się (pomimo tendencji poprawy) znaczne zanieczyszczenie wód zwłaszcza rzeki Wisły;**
- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych degradujących środowisko wodne;
- znaczne powierzchnie sadów występujące w obrębie GZWP Nr 425, co wiąże się z zagrożeniem jego zasobów, wynikające ze stosowania środków ochrony roślin.

2.15. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska

2.15.1. Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i prawa lokalnego

- ♦ Ochrona areалу gleb o wysokiej bonitacji, powierzchni lasów i zadrzewień przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania.
- ♦ Wzmożenie nadzoru sanitarnego w obrębie stref ochrony bezpośredniej studni gminnego ujęcia wody oraz stosowanie ograniczeń w zagospodarowaniu w obrębie obszaru zasobowego ujęcia.
- ♦ Ochrona wód podziemnych w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych i jego strefy ochrony.
- ♦ Respektowanie zasad zagospodarowania w otoczeniu obiektów przyrody prawnie chronionej (pomniki przyrody żywej).

2.15.2. Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych

- ♦ Ochrona lokalnych systemów biotycznych tj. terenów leśnych, ekosystemów łąkowych, zieleni śródpolnej i towarzyszącej ciekowi wodnym w celu zachowania lokalnego systemu powiązań ekologicznych.

- ♦ Ochrona doliny Wisły jako korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym w sieci ECONET, doliny Koprzywianki i Gorzyczanki o znaczeniu lokalnym, zapewniających stabilność układów i procesów przyrodniczych oraz zachowanie różnorodności biologicznej.

2.15.3. Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych

- ♦ Konieczność stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu na terenach zagrożonych wystąpieniem wód stuletnich (**terenów chronionych wałami rzeki Wisły, Koprzywianki i części Gorzyczanki w przypadku ich uszkodzenia**) poprzez stosowanie rozwiązań konstrukcyjno - technicznych przy realizacji zabudowy, chroniących przed podmakaniem, przemarzaniem gruntów pod fundamentami i minimalizujących potencjalne straty powodziowe.
- ♦ **Obowiązek zastosowania zakazów i ograniczeń w odniesieniu do obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, położonych w międzywalu Wisły i Koprzywianki określonych w obowiązujących przepisach szczególnych dotyczących ochrony przed powodzią.**
- ♦ **Wyłączenie z zabudowy terenów zalewowych położonych w nieobwałowanej części doliny Gorzyczanki.**
- ♦ Przeciwdziałanie zjawiskom erozji i stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu na tych terenach.

2.15.4. Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska

- ♦ Minimalizacja zanieczyszczeń wód powierzchniowych.
- ♦ Uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków w sposób zorganizowany.
- ♦ Stosowanie ograniczeń w zagospodarowaniu obszarów negatywnego oddziaływania elementów liniowych infrastruktury technicznej i komunikacji.

3. Uwarunkowania kulturowe

3.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego

Tabela Nr 1

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków

Miejscowość	Charakterystyka terenu, obiekt	Podstawa prawna	
		Nr z rejestru zabytków	Dziennik Urzędowy / data
Chobrzany	cmentarz parafialny	355/A	14.06.1988 r. / 10/93
Gorzyczany	kurhan	294/A	05.07.1985 r. / 5/88
Samborzec	cmentarz parafialny	335/A	13.06.1988 r. / 10/93
	zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy (kościół, dzwonnica, plebania)	441/A	20.02.1957 r.
Skotniki	kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela	184/A	06.07.1977 r. / 5/88
	zespół dworsko-parkowy Bogoriów Skotnickich	185/A	06.07.1977 r. / 5/88
	strefy ochrony konserwatorskiej zespołu dworsko-parkowego	185/A	18.04.1985 r. / 5/88
	cmentarz parafialny	336/A	13.06.1988 r. / 10/93
Złota	Kopiec „Kwacala”	273/A	16.12.1982 r. / 5/88

3.2. Obiekty i zespoły zabytkowe

Samborzec

Wieś wzmiankowana w dokumentach w 1277 r. wśród posiadłości nadanych klasztorowi cystersów w Koprzywnicy przez Pawła z Samborca, który był fundatorem wybudowanego prawdopodobnie w połowie XIII w. kościoła. W czasie wojen szwedzkich kościół został zniszczony. W latach 1688–1691 kościół został odbudowany i powiększony przez dobudowanie nawy i przekształcenie prezbiterium. W 1880 r. dobudowano zakrystię, kruchtę oraz wzniesiono dzwonnice. Plebania powstała w 1922 r., w roku 1956 wybudowano przy niej kaplicę.

Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy: w jego skład wchodzi kościół, dzwonnica, ogrodzenie oraz plebania i kaplica. Zespół zlokalizowany w centrum wsi na górującym nad doliną Wisły wzniesieniu, po północnej stronie drogi Koprzywnica – Sandomierz. Szczyt wzniesienia zajmuje orientowany kościół, na południowy-zachód od niego wzniesiono dzwonnice. Całość otoczono murem. Plebania została usytuowana na południowym stoku wzniesienia, frontem do ulicy. Na zachód od plebani wzniesiono kaplicę. Wejście do kościoła prowadzi po południowej stronie zbocza – schodami, dojazd – stroną zachodnią.



Samborzec–kaplica przy kościele p.w. św. Trójcy

Kościół parafialny p.w. św. Trójcy – barokowy z romańskimi pozostałościami (z XIII w.) w murach prezbiterium. Nawę kościelną zbudowano na rzucie zbliżonym do elipsy. Prezbiterium na rzucie prostokąta zakończonego półkolistą absydą, po bokach prezbiterium – prostokątne zakrystie, od południa do nawy przylega kwadratowa kruchta. Korpus nawowy jest eliptyczny nakryty dwuspadowym dachem, bryła prezbiterium jest prostopadłościenna zakończona półkolistą absydą, ściany nawy i prezbiterium mają tę samą wysokość, dach jest jednak niższy, dwuspadowy, nad absydą – półstożkowy. Zakrystie są

prostopadłościennie, sięgają około $\frac{2}{3}$ wysokości prezbiterium, nakryte są dachami pulpitowymi, kruchta ma wysokość zakrystii nakryta jest dachem dwuspadowym. Od zachodu dach korpusu zasłonięty jest trójkątnym szczytem, od wschodu, na kalenicy ustawiona jest wieloboczna wieżyczka na sygnaturkę.

Dzwonnica neobarokowa z dwoma dzwonami: gotyckim (XIV w.) i renesansowym (1597 r.). Budowla powstała na rzucie kwadratu ze ściętymi narożami, bryła jest prostopadłościenna, dwukondygnacyjna nakryta dachem wielopołaciowym zwieńczonym wieżyczką z sygnaturką i krzyżem.



Samborzec – kościół parafialny

Plebania wybudowana na planie wydłużonego prostokąta z gankiem od frontu, na osi. Po bokach – prostokątne przybudówki. Układ wnętrz jest dwutraktowy, od frontu – na szerokości ganku – znajduje się sień. Bryła jest prostopadłościenna nakryta dachem czterospadowym, ganek i przybudówki są niższe od części głównej, nakryte dachami dwuspadowymi i pulpitowym (przybudówka do ściany wschodniej).



Samborzec – plebania

Skotniki

Tutejsza parafia wzmiankowana była w dokumentach pochodzących z 1323 r. jako własność Bogoriów Skotnickich (do 1944 r.). Pierwszy murowany kościół ufundował w 1347 r. Jarosław Bogoria – bp gnieźnieński. Konsekracja kościoła odbyła się w 1370 r. Pierwszy gruntowny remont przeprowadzono w 2 połowie XVIII w., wtedy też dobudowano kruchtę, przedsionek i 2 kondygnację nad zakrystią. Drewnianą zakrystię zastąpiono murowaną, ustawiono figurę św. Jana Chrzciciela. W XIX w. przekształcony został zachodni szczyt kościoła, na kalenicy dachu wzniesiono sygnaturkę, a cały zespół kościelny został otoczony kamiennym murem. Już w XX w. wybudowano plebanię. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela: w jego skład wchodzi kościół, dzwonnica, figura św. Jana Chrzciciela i ogrodzenie. Położenie – na równinnym terenie w centrum wsi, przy skrzyżowaniu dróg – od strony zachodniej ogrodzenia biegnie główna droga wiejska, po stronie południowej – droga dojazdowa do plebani. Elementy zespołu kościelnego ustawione są na wspólnej osi orientowane wschód-zachód.



Skotniki – widok na mur kościelny i figurę św. Jana Chrzciciela

Oś kościoła, którego główna fasada skierowana jest na zachód, również pokrywa się z tą osią.

Przed nim umiejscowiona jest dzwonnica, a przed nią figura. Główna brama wejściowa znajduje się w południowo-zachodnim narożu ogrodzenia, drugie wejście – boczne – znajduje się w murze po południowej stronie, starodrzew rośnie wzdłuż wewnętrznej części ogrodzenia. Plebania usytuowana jest prostopadłe do osi całego założenia, po jego wschodniej stronie.

Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela – gotycki, zachowany prawie w niezmienionej formie, wzniesiony z cegły w układzie polskim. Jest przykładem niewielu w Polsce (obok kościoła kolegiackiego w Kurzelowie, kościoła parafialnego w Chybicach, Stróżyskach, czy kościoła św. Krzyża w Krakowie) jednofilarowego

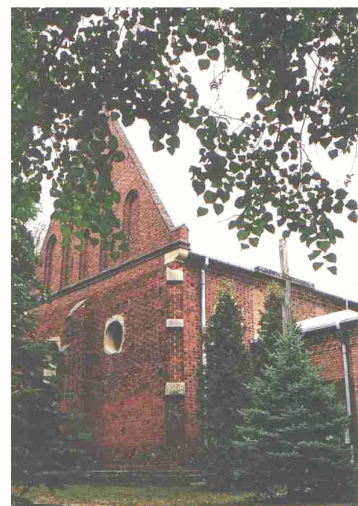
korpusu kościelnego. Znaczy to, że sklepienie wsparte jest na filarze usytuowanym w środku korpusu. Kościół jest nawowy, prostopadłościenny, nakryty dachem dwuspadowym.

Prezbiterium jest niższe i węższe od nawy, od północy przylega do niego dwukondygnacyjna zakrystia. Całość nakryta jest odrębnym, wielopołaciowym dachem. Do południowej ściany nawy dobudowana jest prostopadłościenna kruchta, niższa od prezbiterium i nakryta osobnym, prostopadłościennym dachem. Sklepienie w nawie jest gwiaździste, prezbiterium nakryte jest sklepieniem krzyżowo-żebrowym, zakrystia nakryta jest dwoma przęsłami sklepienia krzyżowo-żebrowego, w przedsionku znajdują się kręcone schody prowadzące do skarbczyka. Wyposażenie wnętrza jest rokokowe, wykonane około 1770 r. prawdopodobnie w warsztacie sandomierskim.

Dzwonnica pochodzi z lat 70 XVIII w., posiada cechy stylu barokowego. Bryła jest prostopadłościenna, dwukondygnacyjna, na rzucie kwadratu ze ściętymi narożnikami, nakryta dachem brogowym zwieńczonym iglicą z krzyżem.



Kościół parafialny w Skotnikach w latach 1347–1370, rycina z XIX w. według K. Strończyńskiego



Skotniki – kościół parafialny

Dwór obronny z XVII–XVIII w., barokowy, własność rodu Bogoriów – Skotnickich. Jest to typ dworu z czterema alkierzami na narożach, parterowy kryty gontem otoczony pozostałościami fosy i parku. Położony jest na południowo-zachodnim krańcu wsi, w parku krajobrazowym wśród łąk doliny Wisły. Bryła budynku jest prostopadłościenna, na rzucie prostokąta, nakryta łamanym dachem polskim. Od frontu znajduje się piętrowy ryzalit nakryty dachem dwuspadowym. Boczne alkierze – znacznie wysunięte przed lico elewacji – są prostopadłościennie, parterowe, nakryte dachami brogowymi.



Skotniki – dwór

Chobrzany

Pierwszy kościół w Chobrzanach powstał w XIV w., z fundacji Jana Grota (bp krakowskiego), był to kościół drewniany i w końcu XVIII w. był już znacznie zrujnowany. Na początku XIX w. z myślą o budowie nowego kościoła kupiono ruiny zamku w Gorzyczanach. Fundatorem nowego kościoła był Jan Kanty Brzeski. W 1864 r. świątynia została spalona na jej miejscu wzniesiono obecną. Kościół – parafialny p.w. Jana Ewangelisty i Marty z 1870-72 r., eklektyczny. Usytuowany – na wzniesieniu



Chobrzany – widok na kościół parafialny

w północnej części wsi. Cały teren jest ogrodzony, poza nim, na wschód od kościoła znajduje się plebania. Kościół jest orientowany. Bryła jest prostopadłościenna powstała na rzucie prostokąta nakryta dachem trójspadowym z kwadratową, trójkondygnacyjną wieżą od frontu, nakrytą hełmem stożkowym. Na kalenicy, od wschodu znajduje się półkolista arkadka na sygnaturkę. Nawa nakryta jest sufitem, wewnątrz oświetlają rozglifione okna, prezbiterium otwiera się do nawy szeroką, ostrołukową arkadą. W zachodniej części nawy znajduje się trójdzielna kruchta, a nad nią chór muzyczny, zakrystie są po bokach prezbiterium, nad nimi – empory. Wieża w przyziemiu nakryta jest sklepieniem krzyżowym, druga jej kondygnacja połączona jest z chórem muzycznym, na trzeciej kondygnacji znajduje się konstrukcja zawieszenia dzwonów.

Plebania z 1903 r., wybudowana na wschód od kościoła. Bryła jest prostopadłościenna, jednokondygnacyjna na rzucie wydłużonego prostokąta nakryta dachem naczółkowym. Od frontu, na środku znajduje się prostopadłościenny ganek nakryty niższym dachem dwuspadowym, z tyłu do korpusu głównego dobudowana jest przybudówka – prostopadłościenna na rzucie zbliżonym do kwadratu, nakryta dachem pulpitowym.

Kaplica cmentarna z 1850 r., neoklasycystyczna. Usytuowana w centrum cmentarza, orientowana. Bryła jest prostopadłościenna, jednokondygnacyjna, na planie prostokąta nakryta dachem dwuspadowym. Od zachodu znajduje się półkolista absyda o wysokości korpusu nakryta niższym, półstożkowym dachem. Fasada jest jednoosiowa zwieńczona trójkątnym szczytem i podzielona pilastrami na trzy pola. Drzwi znajdują się na osi, po bokach ich znajdują się półkoliste nisze, a w nich żeliwne figury św. Klary i św. Franciszka. Szczyt kaplicy obramiony jest profilowanym gzymsem.



Chobrzany – kaplica cmentarna

Wśród kart obiektów zabytkowych można znaleźć wiele z opisem domów mieszkalnych, obór, stajni czy brogów oraz warsztatów pracy jak np. kuźni. Niestety większość z nich nie zachowała się. Czasem można znaleźć palenisko starej kuźni w nowym warsztacie albo walącą się chałupę i jedynie to daje nam pojęcie o niegdyśniejszym krajobrazie gminy. Zagrodę zwykle tworzyły obok chałupy stodoła i obora. Zwykle chałupy były jednotraktowe, szeroko-frontowe z centralnie sytuowaną sienią w której były schody prowadzące na strych, chałupy nie były podpiwniczone. Chałupy sadowione były na podmurówce z kamieni, ściany budowane z krawędziaków w konstrukcji sumitkowo-łątkowej. Przeciętne proporcje wysokości chałupy do wysokości dachu wynosiły 1:1,5.



Gorzyczany – przykład zdobnictwa drewnianego domu

Dawną kuźnię wybudowaną podobnie jak większość budynków systemem sumitkowo-łątkowym zastąpiono murowanym budynkiem o gabarytach zbliżonych do pierwotnego, bez powały i podłogi. Wyposażenie w większości przeniesione z dawnej kuźni.



Gorzyczany nr 82 – palenisko ze starej kuźni w nowym warsztacie

Zabytkowe parki

Jachimowice – pozostałość założenia dworsko-parkowego (obecnie w stanie szczątkowym), Spółdzielnia Produkcyjna w Pęchowie użytkuje teren łącznie ze zlewnią mleka w Pęchowie, przy drodze Klimontów – Koprzywnica na płaskim terenie z niewielką skarpą obiekty o charakterze zabytkowym nie zachowały się, obecnie teren jest zadrzewiony i zabudowany obiektami gospodarskimi, podzielony ogrodzeniami na pastwisko, pole orne.



Jachimowice – pozostałość parku dworskiego

Janowice – pozostałość założenia dworsko-parkowego (obecnie otoczenie szkoły), właściciel Wydział Oświaty – Szkoła Podstawowa, przy skrzyżowaniu dróg, na płaskim terenie lekko opadającym ku północy. Obiekty o charakterze zabytkowym nie zachowały się, układ kompozycji założenia ogrodowego jest nieczytelny, zachowała się jedynie część starodrzewia (kasztanowce, krzewy ozdobne), obecnie teren użytkowany jest w zasadzie zgodnie z funkcją parku, jednak nie robi wrażenia pielęgowanego, teren silnie zakrzaczony, drzewa nie konserwowane.



Janowice – pozostałość parku dworskiego

Ostrołęka pierwotnie założenie dworsko-parkowe (obecnie nie zachowane), właściciel Państwowy Fundusz Ziemi, użytkownik – PPOZH i użytkownicy prywatni, przy drodze Bogoria-Koćmierzów, we wsi na płaskim terenie, obiekty o charakterze zabytkowym nie zachowały się, elementy kompozycji również są nie czytelne, pozostał jedynie fragment starodrzewu – wzdłuż dawnych granic, obecnie teren jest zabudowany przez użytkowników, mocno zadarniony, drzewa nie pielęgowane – całość w złym stanie.



Ostrołęka – widok na pozostałość parku dworskiego

Samborzec park z folwarkiem wzmiankowany w 1889 r. i wcześniej – w XV w. jako dziedzictwo Jana herbu Rawa, właściciel Skarb Państwa, użytkownik – Stacja Nasiennie-Szkołkarska w Samborcu, na północny-zachód od drogi Sandomierz-Kraków, na stoku opadającym w stronę Wisły, obiekty o charakterze zabytkowym nie zachowały się, układ kompozycyjny nieczytelny, zachował się nieliczny starodrzew przy granicy parku, obecnie teren jest zadrzewiony częściowo zabudowany, zieleń nie jest pielęgowana silnie zanieczyszczona samosiewami.



Samborzec – pozostałość parku dworskiego

Skotniki – park dworski z końca XVIII w., nr rejestru zabytków – 185/A/77, powierzchnia 3,45 ha, w centralnej części wsi na wzniesieniu otoczonym stawem i fosą z obiektów o charakterze zabytkowym zachował się dwór, część starodrzewu, fosa obecnie widać przeprowadzenie prac remontowych przy budynku, fosa oczyszczona z samosiewek, park zadbany, pierwotny układ całości samego parku jest już niestety trudny do odczytania.

Zabytkowe cmentarze

Chobrzany: cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny z początku XIX w., najstarszy nagrobek pochodzi z 1837 r., nr rejestru zabytków 355/A/88, przy drodze, na południowym krańcu wsi, na planie trapezu z kaplicą w centrum i aleją obiegającą całe założenie, nagrobki rozmieszczone rzędowo, różnie orientowane, kwatery nie występują, całość mało czytelna, zajmuje ponad 1ha. Ogrodzony murem wzdłuż którego zachował się starodrzew.

Cmentarz przykościelny, rzymsko-katolicki z 1333 r., nieczynny, w południowej części wsi, wokół kościoła założonego na niewielkim wzniesieniu, prawdopodobnie pokrywało się z istniejącym ogrodzeniem kościoła, brak kwater, nagrobków i śladów na powierzchni ziemi istnienia takowego cmentarza.

Samborzec: cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny z połowy XIX w., najstarszy nagrobek pochodzi z 1856 r., nr rejestru zabytków 335/A/88, przy drodze, w środku wsi, na południowym zboczu niewielkiego wzniesienia, założenie na planie zbliżonym do czworoboku, aleje biegną przez cały cmentarz, nagrobki rozmieszczone rzędowo, w większości orientowane wezgiłowiem na zachód, czytelność układu jednak jest dosyć słaba, starodrzew zachowany fragmentarycznie przy alejach i murze ogrodzeniowym. Cmentarz przykościelny, rzymsko-katolicki z połowy XIII w., nieczynny, nr rejestru zabytków 25/A/66, przy drodze Kraków – Sandomierz, w środku wsi na wzgórzu, założenie pierwotne na planie zbliżonym do owalu z kościołem w centrum założenia i dzwonnica w południowo-zachodniej części. Nie zachowały się nagrobki ani mogiły, dosyć dobrze zachował się starodrzew.



Samborzec – widok wejścia na cmentarz parafialny

Skotniki cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny z początku XIX w., najstarszy nagrobek pochodzi z 1827 r., nr rejestru zabytków 336/A/88, przy drodze wiejskiej na północnym krańcu wsi, założenie na planie zbliżonym do kwadratu, rozplanowanie nie czytelne, kwatery nie wykształcone, aleja główna zachowała się fragmentarycznie, nagrobki zachowały się w dosyć dobrym stanie, starodrzew, w średnim stanie, częściowo zachowany przy murze ogrodzeniowym.



Skotniki – widok na cmentarz parafialny.

cmentarz przykościelny, rzymsko-katolicki z 1347 r., nieczynny nr rejestru zabytków 184/A/77, przy drodze wiejskiej, w centrum wsi, na terenie równinnym, założenie pierwotne zbliżone do prostokąta z kościołem we wschodniej części i dzwonnica w centrum. Brak kwater, nie zachowały się też nagrobki i mogiły, starodrzew zachował się w dobrym stanie.

Krzyże i figury przydrożne

W gminie Samborzec jest stosunkowo dużo obiektów małej architektury. Przeważają wśród nich krzyże ustawione na postumencie. Najbardziej charakterystyczne są kapliczki stojące przy drodze:

- z Samborca do Gorzyczan, krzyż z 1907 r. pomalowany farbą olejną i ogrodzony, wybudowany z fundacji osób prywatnych;
- z Samborca do Gorzyczan krzyż z 1893 r. otoczony betonowym płotem, fundator – prywatny;
- w Gorzyczanach na postumencie ustawiona figura Matki Boskiej z 1904 r.;
- przy skrzyżowaniu do Chobrzan – figura Chrystusa Frasobliwego;
- przy skrzyżowaniu Faliszowice – Janowice krzyż postawiony współcześnie;
- do Janowic – krzyż ustawiony na postumencie połączony został z figurą Matki Boskiej umieszczoną w niszy wykonanej w postumencie;
- w Janowicach na wprost dawnego parku krzyż umieszczony na postumencie;
- w Janowicach przydrożna figura Matki Boskiej;
- przy drodze do Jachimowic – figura Matki Boskiej;
- na skrzyżowaniu do Byszowa – krzyż otoczony betonowym ogrodzeniem;
- w Skotnikach figura Matki Boskiej ustawiona na lastrиковym postumencie;
- przy drodze ze Skotnik do Bogorii Skotnickiej – figura umieszczona na postumencie z metalowym zadaszeniem, otoczona metalowym płotkiem.



Stanowiska archeologiczne i ich charakterystyka

Obszary archeologiczne występujące na terenie gminy Samborzec: 85–71, 89–72, 89–73, 89–74, 90–71, 90–72, 90–73, 90–74, 91–71, 91–72, 91–73, 91–74 – z czego obszary 89–71, 89–72, 90–72, 91–71 nie zostały dotychczas zbadane, nie przeprowadzono żadnej inwentaryzacji, a znaleziska pochodzą z przypadkowych odkryć.

Generalnie stan rozpoznania gminy – ze względu na prowadzenie intensywnej gospodarki rolnej i sadowniczej – nie jest dostateczny. Najistotniejszego odkrycia dokonano na obszarze obejmującym wieś Złotą (nr 6) gdzie obok kopca odkryto cmentarzysko szkieletowe z początku epoki brązu i wieś Gorzyczany (nr 4) – są to kurhany, oba zostały wpisane do rejestru zabytków.

Do najważniejszych stanowisk na niezbadanym dotąd obszarze AZP 90–72 należą:

- Samborzec 1 – grodzisko wczesnośredniowieczne, kościół romański;
- Samborzec 2 – osada neolityczna, kultura ceramiki wstęgowej i młodsze;
- Gorzyczany 1 – osada neolityczna;
- Gorzyczany 2 – osada neolityczna, kultura ceramiki wstęgowej i młodsze;
- Gorzyczany 3 – osada kultury pucharów lejkowatych;
- Gorzyczany 4 – kurhan;
- Gorzyczany 5 – cmentarzysko szkieletowe, prawdopodobnie z wczesnego średniowiecza.

Tabela Nr 2

Najważniejsze stanowiska archeologiczne na obszarze 89–73.

Lp. (nr na mapie)	Miejscowość	Nr w miejscowości na obszarze AZP	Funkcja i chronologia stanowiska
1	Łojowice	3/182	osada, kultura amfor kulistych – neolit
2	Łojowice	4/183	osada, kultura pucharów lejkowatych
3	Kolonia Milczany	26/164	osada, kultura pucharów lejkowatych – neolit kultura mierzanowicka – wczesny okres epoki brązu
4	Kolonia Milczany	27/165	osada, kultura mierzanowicka – wczesny okres epoki brązu
5	Kolonia Milczany	29/167	osady, kultura amfor kulistych – neolit i wczesne średniowiecze
6	Kolonia Milczany	30/168	osady – wczesny neolit, wczesne średniowiecze
7	Kobierniki	7/132	osada, kultura pucharów lejkowatych – neolit kultura łużycka – epoka brązu, wczesne średniowiecze
8	Kobierniki	2/65	cmentarzysko, kultura ceramiki sznurowej – neolit
9	Strochcice	3/128	osady, kultura amfor kulistych, ceramiki sznurowej – neolit kultura mierzanowicka, trzciniecka – wczesny i starszy okres epoki brązu

cd. tabela Nr 2

10	Milczany	6/144	osady, kultury pucharów lejkowatych – neolit kultura mierzanowicka – wczesny okres epoki brązu kultura łużycka – wczesne średniowiecze
11	Milczany	9/147	osady, kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych – neolit kultura mierzanowicka – wczesny okres epoki brązu kultura łużycka – wczesne średniowiecze
12	Milczany	12/150	osady, kultury pucharów lejkowatych – neolit
13	Milczany	20/158	osady, kultury pucharów lejkowatych – neolit kultura przeworska – okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze
14	Milczany	13/151	osady, kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych – neolit

Tabela Nr 3

Najważniejsze stanowiska archeologiczne na obszarze 90–71.

Lp. (nr na mapie)	Miejscowość	Nr w miejscowości na obszarze AZP	Funkcja i chronologia stanowiska
1.	Janowice	12/276	osada, kultura łużycka – epoka brązu, wczesne średniowiecze
2.	Janowice	13/277	osada, kultura mierzanowicka – wczesny okres epoki brązu, wczesne średniowiecze
3.	Janowice	14/278	osada – wczesne średniowiecze (VI w.)
4.	Janowice	15/279	osada, kultura pucharów lejkowatych – neolit, wczesne średniowiecze
5.	Janowice	22/300	osada, kultura pucharów lejkowatych osada, kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki malowanej – neolit
6.	Janowice	27/305	osada, kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki malowanej – neolit
7.	Janowice	11/275	osada, kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki malowanej – neolit
8.	Postronna	21/359	osada, kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki malowanej – neolit kultura łużycka – epoka brązu kultura pomorska – wczesny okres epoki żelaza
9.	Jachimowice	1/325	osada, kultura łużycka – epoka brązu
10.	Jachimowice	2/326	osada, kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki malowanej – neolit kultura łużycka – epoka brązu
11.	Jachimowice	4/328	osada, kultura pucharów lejkowatych – neolit kultura przeworska – okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze

Najważniejsze stanowiska archeologiczne na obszarze 90–72.

Lp. (nr na mapie)	Miejscowość	Nr w miejscowości na obszarze AZP	Funkcja i chronologia stanowiska
24	Samborzec 1	24	osada i cmentarzysko kultury ceramiki wstęgowej rytej, osada kultury halickiej, osada kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej, osada i cmentarzysko kultury ceramiki sznurowej, cmentarzysko kultury złockiej, cmentarzysko kultury pucharów dzwonowatych, osada kultury mierzanowickiej, osada kultury trzciniecka, osada kultury łużyckiej, cmentarzysko kultury pomorskiej, osada kultury przeworskiej, osada i cmentarzysko wczesno-średniowieczne XI – XIII.

Tabela Nr 4

Najważniejsze stanowiska archeologiczne na obszarze 90–73.

Lp. (nr na mapie)	Miejscowość	Nr w miejscowości na obszarze AZP	Funkcja i chronologia stanowiska
1	Złota	1/73	osady, w tym obronna kultury lubelsko-wołyńskiej z neolitu środkowego, kultura ceramiki wstęgowej – neolit wczesny i środkowy kultura malicka kultura pucharów lejkowatych – neolit środkowy, I–II około epoki brązu, oraz VI–VII–IX w. – wczesne średniowiecze cmentarzyska z późnego neolitu, I–II okresu epoki brązu, kultury mierzanowickiej
2	Złota	2/73	osady, w tym obronna na cmentarzysku kultury lubelsko-wołyńskiej z neolitu środkowego, kultury malickiej – wczesnego neolitu, kultury amfor kulistych i późnego neolitu oraz I–II, II–III okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej cmentarzyska z późnego neolitu kultury ceramiki sznurowej, kultury pucharów
3	Złota	3/73	osady kultury malickiej z wczesnego neolitu i środkowego oraz kultury lubelsko-wołyńskiej,

			pucharów lejkowatych oraz kultury amfor kulistych z późnego neolitu osady z I–II okresu epoki brązu – kultury mierzanowickiej oraz VII–IX w. – z wczesnego średniowiecza cmentarzyska z późnego neolitu – kultury złockiej i ceramiki sznurowej osada z cmentarzyskiem z późnego neolitu – kultury amfor kulistych osada i grób z II–III około epoki brązu kultury trzcinieckiej
4	Złota	4/73	osady z okresu wczesnego rzymskiego kultury przeworskiej oraz z V–VII w. Z wczesnego średniowiecza
6	Złota	6/73	kopiec
11	Złota	11/73	grób szkieletowy z III–IV okresu epoki brązu – wczesnej fazy kultury łużyckiej
12	Złota	12/73	cmentarzysko z grupy tarnobzeskiej kultury łużyckiej
13	Złota	13/73	grobowiec megalityczny kultury pucharów lejkowatych – neolit
14	Polanów Złocki	14/73	cmentarzysko z kultury amfor kulistych późnego neolitu
15	Polanów Złocki	15/73	osada kultury pucharów lejkowatych – środkowy neolit

cd. Tabela nr 4.

16	Polanów Złocki	16/73	obozowisko z górnego paleolitu – wurm II
28	Złota	28/73	osady ze środkowego eolitu – kultury pucharów lejkowatych, późnego neolitu – kultury ceramiki sznurowej oraz I około epoki brązu kultury mierzanowickiej i II–III okresu epoki brązu – kultury trzcinieckiej ślad osadnictwa z VIII–IX w. – wczesnego średniowiecza
29	Złota	29/73	ślady osadnictwa z późnego neolitu – kultury ceramiki sznurowej II–III około epoki brązu – kultury trzcinieckiej VI–VII w. – wczesnego średniowiecza grób zbiorowy z II–III epoki brązu kultury trzcinieckiej
30	Złota	30/73	osady wczesnego neolitu – kultury malickiej i neolitu środkowego kultury lubelsko–wołyńskiej ślad osadnictwa kultury ceramiki sznurowej z późnego neolitu
32	Złota	32/73	ślady osadnictwa ze środkowego i późnego neolitu – kultury pucharów lejkowatych i ceramiki sznurowej oraz wczesnego średniowiecza – XI w. osady z I–III okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej bądź trzcinieckiej oraz młodszego okresu przedrzymskiego kultury przeworskiej
33	Złota	33/73	osady wczesnego, środkowego neolitu i wczesnego okresu epoki brązu kultury ceramiki wstęgowej rytej, kultury pucharów lejkowatych i mierzanowickiej
36	Złota	36/73	grób szkieletowy I–II okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej

37	Złota	37/73	ślady osadnictwa z późnego neolitu – kultury ceramiki sznurowej, II–III około epoki brązu – kultury trzcinieckiej osady z I–II oraz II–III okres epoki brązu kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej
39	Złota	39/73	osada kultury pucharów lejkowatych środkowego neolitu ślady osadnictwa późnego neolitu kultury ceramiki sznurowej i II–III okres epoki brązu kultury trzcinieckiej
41	Złota	41/73	ślady osadnictwa z neolitu wczesnego i średniego kultury pucharów lejkowatych oraz epoki brązu osada I–II okres epoki brązu kultury mierzanowickiej
43	Złota	43/73	ślady osadnictwa okresu wpływów rzymskich kultury przeworskiej oraz sprzed X w. i około XII w. wczesnego średniowiecza osada I–II okres epoki brązu kultury mierzanowickiej
47	Złota	47/73	osady z wczesnego neolitu kultury lubelsko-wołyńskiej oraz I–II i II–III okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej ślad osadnictwa z późnego neolitu kultury ceramiki sznurowej

cd. Tabela nr 4.

49	Złota	49/73	ślady osadnictwa z neolitu środkowego i późnego – kultury lubelsko-wołyńskiej, pucharów lejkowatych i amfor kulistych oraz sprzed X w. – wczesnego średniowiecza osady z I–II i II–III okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej
56	Złota	56/73	ślady osadnictwa z neolitu środkowego – kultury pucharów lejkowatych i późnego – kultury ceramiki sznurowej i złockiej osady z późnego neolitu – kultury amfor kulistych oraz I–II i II–III okresu epoki brązu – kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej oraz VI–VIII, IX–X, XI–XII – kultur wczesnego średniowiecza
57	Złota	57/73	grób z konstrukcją kamienną z neolitu
60	Złota	60/73	ślady osadnictwa z neolitu środkowego i późnego kultury pucharów lejkowatych i złockiej osady z I–III okresów epoki brązu kultury mierzanowickiej i trzcinieckiej, VII–VIII w. Kultur wczesnego średniowiecza
66	Złota	66/73	osady z wczesnego średniowiecza – kultury ceramiki wstęgowej rytej, II–III okresu epoki brązu – kultury trzcinieckiej oraz VI–VIII w. – kultury wczesnego średniowiecza ślady osadnictwa z neolitu środkowego – kultury pucharów lejkowatych, okresu wpływów rzymskich – kultury przeworskiej oraz X–XI w. – wczesnego średniowiecza
68	Złota	68/73	osada z wczesnego neolitu kultury malickiej

			ślady osadnictwa z późnego neolitu kultury złockiej oraz I–II i IV–V okresu epoki brązu – kultur trzcinieckiej i łużyckiej z grupy tarnobrzeskiej
70	Złota	70/73	grób szkieletowy z około 2200 BC – kultury ceramiki sznurowej
73	Polanów Samborzecki	73/73	ślady osadnictwa z neolitu wczesnego i późnego – kultury ceramiki wstęgowej rytej i ceramiki sznurowej oraz I–II okresu epoki brązu – kultury mierzanowickiej i XII–XIII – kultury wczesnego średniowiecza osada z wczesnego neolitu – kultury malickiej
79	Polanów Samborzecki	79/73	osady z wczesnego neolitu kultury ceramiki wstęgowej rytej i mierzanowickiej oraz II–III okresu epoki brązu – kultury trzcinieckiej, okresu wpływów rzymskich – kultury przeworskiej i VII–XII w. – kultury wczesnego średniowiecza ślad osadnictwa pochodzący z neolitu środkowego kultury pucharów lejkowatych
80	Polanów Samborzecki	80/73	osady z wczesnego neolitu kultury ceramiki wstęgowej rytej oraz malickiej i okresu wpływów rzymskich – kultury przeworskiej

cd. Tabela nr 4.

84	Polanów Samborzecki	84/73	osada z neolitu wczesnego kultury malickiej ślady osadnictwa z I–II okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej i po XI w. – kultury wczesnego średniowiecza
89	Polanów Złocki	89/73	osady z neolitu wczesnego, środkowego kultury malickiej i pucharów lejkowatych oraz I–II okresu epoki brązu – kultury mierzanowickiej ślady osadnictwa z neolitu środkowego kultury lubelsko-wołyńskiej oraz epoki wpływów rzymskich kultury przeworskiej
97	Złota Kolonia	97/73	osady z neolitu wczesnego, środkowego i późnego kultur malickiej, pucharów lejkowatych, amfor kulistych, ceramiki sznurowej oraz z I–II i II–III okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej i okresu wpływów rzymskich ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich – kultury przeworskiej
109	Andruszowice	109/73	osady z wczesnego neolitu kultury malickiej i I–II okresu epoki brązu kultury mierzanowickiej ślad osadnictwa z XIII–XIV w. kultury średniowiecza
112	Andruszowice	112/73	osady z neolitu wczesnego kultury ceramiki wstęgowej rytej i kultury lendzielskiej grupy samborzecko-opatowskiej oraz II–III, IV–V okresu epoki brązu kultury trzcinieckiej i grupy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej oraz z X–XI w. wczesnego średniowiecza ślady osadnictwa z neolitu wczesnego kultury malickiej i grupy samborzecko-opatowskiej kultury lendzielskiej

113	Andruszowice	113/73	ślady osadnictwa z wczesnego neolitu kultury ceramiki wstęgowej rytej i po XVI w. okresu nowożytnego osady z II–III okresu epoki brązu kultury trzcinieckiej i XI–XII w. wczesnego średniowiecza grób podkloszowy z okresu lateńskiego kultury pomorskiej
-----	--------------	--------	---

Przebadano zaledwie 50% powierzchni obszaru 90–73 AZP, spowodowane to jest utrudnieniami w prowadzeniu poszukiwań – spowodowanymi niedostateczną dostępnością terenu i często niewystarczającą czytelnością powierzchni. Na omawianym terenie występuje 127 stanowisk o znacznej rozpiętości chronologicznej – od paleolitu do okresu nowożytnego. Znaczna część stanowisk jest o małej i średniej wartości poznawczej. Do najważniejszych należą stanowiska w Złotej, Polanowie Samborzeckim, Złotej Kolonii, Andruszowicach.

Główne, historyczne trakty handlowe i trasy turystyczne przechodzące przez teren gminy Samborzec

Tzw. czerwony szlak turystyczny: południowy–wschód – północny–zachód na trasie Gołoszyce – Ujazd – Klimontów – Koprzywnica – Sandomierz – Zawichost – Annopol; szlak cysterski: od Sulejowa przez Wąchock i Koprzywnicę do Jędrzejowa.

Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska kulturowego.

- ◆ Zagrożenia dla środowiska kulturowego regionu:
 - działalność inwestycyjna prowadzona nie zawsze zgodnie z dbałością o dziedzictwo archeologiczne;
 - pozostawienie obiektów oraz zespołów parkowych bez właściwej ochrony;
 - bardzo niskie środki na ochronę konserwatorską.
- ◆ Zalecenia związane z ochroną środowiska kulturowego:
 - wpisane do rejestru zabytków obiekty należy chronić zgodnie z ustawą o ochronie dóbr kultury i odpowiednio zagospodarować obiekty uznane przez Urząd Gminy za szczególnie cenne dla lokalnej społeczności (czy to ze względu na historię czy funkcję kiedyś pełnioną) należy objąć zabiegami ochronnymi (przeprowadzić inwentaryzację, plan konserwacji) i podjąć działania prowadzące do uznania je za zabytkowe i wpisania do rejestru zabytków;
 - przeprowadzić rewaloryzację parków i cmentarzy;
 - krajobraz kulturowy należy objąć ochroną widokową;
 - należy podnosić świadomość lokalną co do wartości spuścizny historycznej, oraz jej wpływu na turystykę.

4. Uwarunkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

4.1. Gospodarka rolna

Gmina Samborzec położona jest w obszarze intensywnego rozwoju rolnictwa, a zwłaszcza sadownictwa i warzywnictwa. Pod względem klimatycznym posiada korzystne warunki, znajduje się w XI strefie agroklimatycznej „radomskiej”, według prof. Gumińskiego charakteryzującej się umiarkowanym klimatem i dużym wpływem rzeki Wisły. Południowa wystawa zboczy Wyżyny Sandomierskiej sprzyja uprawie owoców i warzyw. Okres wegetacji wynosi 210–220 dni i można w nim uprawiać większość roślin uprawnych, suma rocznych opadów – 633 mm, a średnia temperatura roczna wynosi około 7,8°C.

Dość duża ilość terenów użytkowanych rolniczo też sprzyja rozwojowi rolnictwa – 87% ogólnej powierzchni gminy stanowią użytki rolne. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG-u w Puławach dla gminy Samborzec wynosi 97,3 pkt. (wskaźnik krajowy wynosi 67 pkt.). Wynika to z bardzo dobrych warunków środowiska – bardzo dobre gleby. W klasach bonitacyjnych od I–III znajduje się 5418 ha gruntów ornych i sady, co stanowi 72,3% powierzchni użytków rolnych, użytki zielone w klasach od I–III stanowią 6,9% tejże powierzchni UR.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z roku 1997 struktura użytków rolnych przedstawia się następująco:

grunty orne	– 3111 ha	– 43,0%
sady	– 3431 ha	– 47,3%
łąki	– 666 ha	– 9,1%
pastwiska	– 40 ha	– 0,6%
Razem użytki rolne	– 7248 ha	– 100%

Źródło: PSR 1997 r.

W strukturze użytków rolnych bardzo duży udział posiadają grunty orne oraz sady, natomiast powierzchnia użytków zielonych jest niewielka i stanowi prawie 10% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Aktualnie struktura użytków rolnych wygląda jeszcze inaczej po przeprowadzonym spisie rolnym w 2002 r.; po opublikowaniu danych będzie można z nich korzystać.

Przeważająca część gleb występujących na wyżynnych obszarach gminy to gleby lessowe, niewielki procent gleb stanowią mady, które występują w dolinie Wisły. Właściwości gleb gminy są bardzo dobre, są to gleby przewiewne, przepuszczalne i o dobrej strukturze. Na glebach tych udają się wszystkie rośliny uprawiane na terenie gminy, odczyn gleb jest lekko kwaśny, obojętny lub zasadowy. Wskaźnik bonitacji określający jakość gleb dla gruntów ornych wynosi 2,32, a dla użytków zielonych 2,06. Najbardziej urodzajne gleby na gruntach ornych występują we wsiach: Kobierniki, Ostrołęka, Krzeczkowice, a najlepsze użytki zielone występują w Samborcu, Andruszkowicach, Starchocicach.

Stosunkowo słabsze w porównaniu z resztą gminy gleby na gruntach ornych posiadają wsie: Ryłowice, Skotniki, Strączków, a słabsze użytki zielone występują w: Złotej, Milczanach, Krzeczkowicach i Łojowicach. Dokładną jakość gruntów ornych i użytków zielonych przedstawia tabela.

Tabela Nr 5**Bonitacja gruntów rolnych.**

kl. I	kl. II	kl. IIIa	kl. IIIb	kl. IVa	kl. IVb	kl. Vb	kl. VI	kl. VIz	Razem
850	1999	2058	511	747	264	200	23	–	6652 ^x
12,8% *	30,1%	30,9%	7,7%	11,2%	4,0%	3,0%	0,3%	–	78,0% ***

* – % liczony w stosunku do powierzchni gruntów ornych

kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI	Razem
67	171	283	206	41	64	832
8,1% **	20,6%	34,0%	24,8%	4,9%	7,7%	9,7% ***

** – % liczony w stosunku do powierzchni użytków zielonych

*** – % liczony w stosunku do powierzchni gminy

Źródło: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej – IUNG Puławy 1994r.

Gmina posiada gleby o najwyższej przydatności rolniczej w klasach od I do III, na których można uzyskać bardzo wysokie plony oraz dostosować produkcję do wymagań rynku.

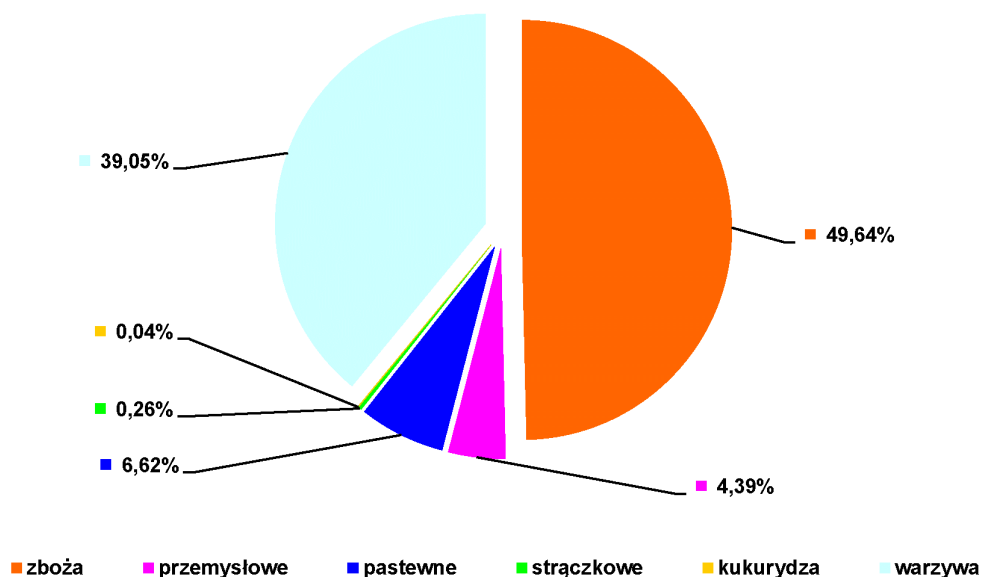
4.2. Produkcja roślinna

Udział poszczególnych upraw w strukturze zasiewów

Tabela Nr 6**Powierzchnia zasiewów poszczególnych upraw w gospodarstwach indywidualnych.**

Wyszczególnienie	Powierzchnia	%
Ogólna powierzchnia zasiewów	3094	100
Zboża	1313	42
Przemysłowe	116	3,7
Pastewne	175	5,6
Strączkowe	7	0,2
Kukurydza	1	0,03
Warzywa	1033	33,3

Źródło: PSR – 1997 r.



Opierając się na danych ze spisu rolnego dla gospodarstw indywidualnych można stwierdzić, że podstawowym kierunkiem produkcji rolnej w gminie jest sadownictwo oraz warzywnictwo.

Kierunkiem uzupełniającym jest uprawa zbóż i hodowla bydła mlecznego. Rozmiary produkcji sadowniczej stawiają gminę na czołowym miejscu nie tylko w województwie świętokrzyskim ale również w kraju. Obok sadownictwa rozwija się warzywnictwo, a szczególnie uprawa wczesnych warzyw gruntowych pod osłonami. Najbardziej uprawiane owoce to: jabłka, gruszki, śliwy, wiśnie, agrest i porzeczki, a z warzyw: pomidory, cebula, czosnek, selery, pory. Na podstawie informacji uzyskanych w Urzędzie Gminy w Samborcu powierzchnia sadów aktualnie wynosi około 3940 ha, a warzyw gruntowych 1066 ha.

W gminie uprawia się najbardziej wymagające ze wszystkich zbóż: pszenicę ozimą, jęczmień jary. W ostatnim czasie powierzchnia uprawy roślin zbożowych i okopowych zmniejszyła się na korzyść uprawy warzyw wczesnych na gruncie i pod osłonami. Plony roślin zbożowych na przestrzeni ostatnich lat wyniosły 28 q z ha, a plony ziemniaków od 140–150 q z ha i zbliżone są do średnich plonów w województwie.

W przypadku gminy Samborzec za najważniejsze elementy, które decydują o rozwoju rolnictwa należy uznać produkcję roślinną, a szczególnie ukształtowaną bazę sadowniczą i warzywniczą, oraz związane z nimi przetwórstwo rolno-spożywcze. Hodowla bydła i trzody chlewnej na terenie gminy jest bardzo niewielka i nie osiąga 20 szt./100 ha UR. Zwierzęta hodowane są na zaspokojenie własnych potrzeb żywieniowych.

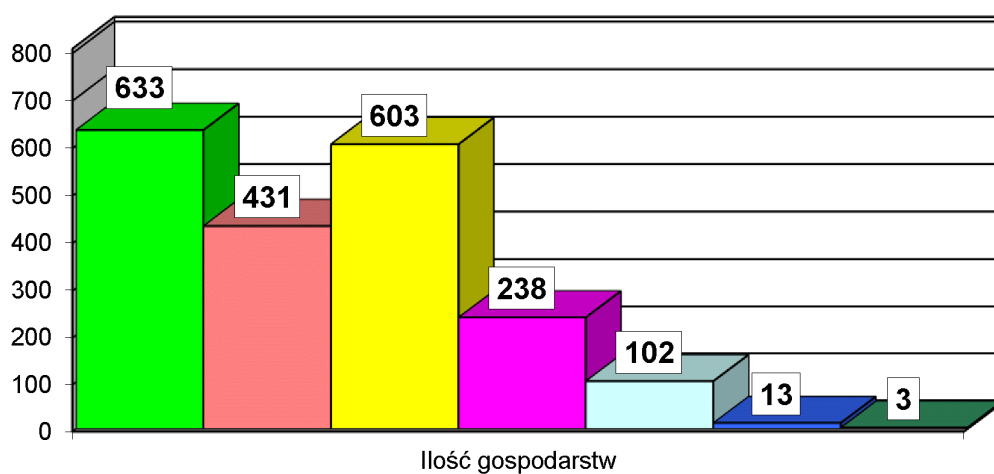
4.3. Struktura agrarna

Bardzo korzystne warunki do produkcji rolnej, wynikające z naturalnych walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, pogarsza w znacznym stopniu niekorzystna struktura gospodarstw rolnych. Liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy wynosi 2023, obok nich istnieją działki do 1 ha w liczbie 593. Przy uwzględnieniu działek rolniczych, średnia powierzchnia gospodarstwa, a dokładnie ilość użytków rolnych przypadająca na jedno gospodarstwo, wynosi 2,80 ha. Gospodarstwa, pomimo małej średniej powierzchni, zdolne są do produkcji na rynek z uwagi na charakter upraw, tj. warzywa i owoce. W ogólnej liczbie gospodarstw znajdują się grupy obszarowe:

• działki od 1 do 2 ha	– 633 gospodarstwa	– 29,3%;
• działki od 2,1 do 3 ha	– 431 gospodarstw	– 21,3%;
• działki od 3,1 do 5 ha	– 603 gospodarstwa	– 29,8%;
• działki od 5,1 do 7 ha	– 238 gospodarstw	– 11,7%;
• działki od 7,1 do 10 ha	– 102 gospodarstwa	– 5,04%;
• działki od 10,1 do 15 ha	– 13 gospodarstw	– 0,64%;
• działki powyżej 15,1 ha	– 3 gospodarstwa	– 0,14%;
Ogółem	– 2023 gospodarstwa	

Źródło: dane PSR – 1997 r.

Grupy obszarowe gospodarstw



■ 1 - 2 ha ■ 2,1 - 3 ha ■ 3,1 - 5 ha ■ 5,1 - 7 ha ■ 7,1 - 10 ha ■ 10,1 - 15 ha ■ powyżej 15,1 ha

Według rejestrów podatkowych ilość gospodarstw na terenie gminy jest większa.

W strukturze obszarowej gospodarstw dominują gospodarstwa od 2,1 do 5 ha, które stanowią 51,1% ogólnej liczby gospodarstw. Ponad 29% stanowią gospodarstwa bardzo małe od 1–2 ha, gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha stanowią 0,78% ogólnej liczby gospodarstw. Obok gospodarstw rolnych występują działki rolne (593), które służą do produkcji na własne potrzeby.

4.4. Formy władania ziemią

Dominującym sektorem gospodarki rolnej jest gospodarka indywidualna. Ogólna powierzchnia gruntów zajmowana przez sektor indywidualny wynosi 7491 ha (dane Urzędu Gminy Samborzec), z czego użytki rolne zajmują 7091 ha. Użytki rolne w 95% są własnością sektora indywidualnego.

Na terenie gminy nie istnieją gospodarstwa uspołecznione, a podstawowym sektorem jest sektor prywatny. Grunty będące własnością gminy to grunty pod budynkami użyteczności publicznej. Grunty Skarbu Państwa to pojedyncze działki pochodzące ze sprzedaży gospodarstw, tereny nad rzekami.

4.5. Obsługa rolnictwa

Usługi w zakresie usług mechanizacyjnych dla rolników świadczą prywatne zakłady. Rolnicy indywidualni posiadają dobre wyposażenie w maszyny i ciągniki rolnicze. Liczba ciągników wynosi 1500 sztuk, ilość hektarów użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik wynosi 5,0 ha. Oznacza to, że wyposażenie gospodarstw w sprzęt jest na wyższym poziomie, co wyróżnia to gminę na tle województwa.

Na terenie gminy brak jest zakładów zajmujących się przetwórstwem owoców i warzyw, najbliższe zakłady znajdują się w Dwikozach (12 km). Zorganizowane są punkty skupu i sprzedaży owoców i warzyw w liczbie około 38. We wsi Jachimowice zorganizowany jest 1 punkt skupu i sprzedaży zwierząt hodowlanych.

4.6. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej

- ◆ Powierzchnia obszarów zagospodarowanych rolniczo wynosi 7496 ha (dane Urzędu Gminy w Samborcu – stan na maj 2001 r.) co stanowi 87% ogólnej powierzchni gminy i świadczy o zasobności w ziemię.
- ◆ Gmina położona jest w obszarze intensywnego rozwoju rolnictwa, a szczególnie sadownictwa i warzywnictwa. Posiada bardzo korzystne warunki do rozwoju rolnictwa wynikające z naturalnych warunków środowiska. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 97,3 pkt.
- ◆ Zasoby gleb o najwyższej przydatności rolniczej w klasach od I–III stanowią 79,3% powierzchni użytków rolnych, a użytki klasy IV zajmują 16,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Gleby w klasach I–IV należy chronić, gdyż stanowią one bazę dla rozwoju rolnictwa, a szczególnie warzywnictwa i sadownictwa.
- ◆ Gmina posiada ugruntowaną specjalizację w sadownictwie, w uprawie warzyw wczesnych na gruncie oraz pod osłonami. Z informacji Urzędu Gminy w Samborcu obecnie powierzchnia upraw sadowniczych wynosi 3940 ha, a warzyw gruntowych 1066 ha.
- ◆ Korzystny klimat dla upraw roślin warzywnych i sadowniczych, wyróżniający gminę na tle województwa.
- ◆ Funkcją podstawową i wiodącą gminy jest rolnictwo w którym jest wysoki poziom zatrudnienia, na ogólną liczbę zatrudnionych w rolnictwie pracuje 4000 osób, co stanowi 53 osoby na 100 ha użytków rolnych.
- ◆ Korzystne warunki do rozwoju produkcji pogarsza niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa jest niewielka i wynosi 2,80 ha.
- ◆ Wyposażenie gospodarstw w ciągniki i sprzęt specjalistyczny jest dobre, na 1 ciągnik przypada 5 ha użytków rolnych do obsługi.
- ◆ Zagrożenia jakie występują na terenie gminy w obszarze gospodarki rolnej to zagrożenie powodziowe w dolinie Wisły oraz tereny występowania erozji we wsiach: Szewce, Samborzec, Gorzyczany, Chobrzany, Janowice i Strączków.

5. Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców

5.1. Demografia

5.1.1. Liczba ludności, struktura płci, gęstość zaludnienia

Gmina Samborzec, liczy (według UG w 2002 r.) 9477 mieszkańców, w tym 4683 mężczyzn i 4794 kobiety. Wskaźnik feminizacji wynosi 102,3 kobiety na 100 mężczyzn i jest wyższy od średniego wskaźnika dla gmin województwa świętokrzyskiego, wynoszącego 100,3 kobiet na 100 mężczyzn i jest równy średniemu wskaźnikowi dla gmin wiejskich powiatu sandomierskiego – 102,3 kobiety na 100 mężczyzn.

Tabela Nr 7

Wielkość gminy Samborzec na tle średniej wielkości gmin wiejskich powiatu, województwa i kraju w 2002 roku.

Jednostka terytorialna	Powierzchnia ogólna w km ²	Liczba ludności wg GUS
gmina Samborzec	85,0	9,5
powiat sandomierski	78,4 ^{x/}	7,1 ^{x/}
województwo świętokrzyskie	107,4 ^{x/}	7,2 ^{x/}
Polska	135,0 ^{x/}	6,6 ^{x/}

x/ – dane za 1999r

Źródło: Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego w 2000 r. Strategia gminy Samborzec

Z powyższego zestawienia wynika, że gmina Samborzec pod względem powierzchni należy do gmin średnich: większa od średniej wielkości gminy w powiecie sandomierskim – 78,4 km² i mniejsza od średniej wielkości gminy wiejskiej województwa świętokrzyskiego 107,4 km² w kraju – 135,0 km².

Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 111 osób i jest wyższa od średniej gęstości zaludnienia dla gmin powiatu sandomierskiego – 91 osób/km² i wyższa od średniej dla gmin województwa świętokrzyskiego – 66,9 osób/km², a niższa od średniej gęstości zaludnienia gmin wiejskich kraju – 124 osób/km².

Obserwuje się zróżnicowanie gęstości zaludnienia w poszczególnych sołectwach, co ilustruje poniższe zestawienie.

Tabela Nr 8

Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach na 1 km² i na 100 ha UR na 31.V.2002 roku.

Miejscowość	Liczba ludności	Powierzchnia ogólna w ha	w tym powierzchnia UR	Liczba osób / km ²	Liczba osób / 100 ha UR
Andruszkowice	312	183	168	170	185
Bogoria Skotnicka	442	372	278	121	163
Bystrojowice	104	221	213	43	44
Chobrzany	577	454	412	129	143
Faliszowice	197	278	263	66	70
Gorzyczany	521	531	503	97	103
Jachimowice	233	271	250	90	98
Janowice	526	480	441	113	123
Kobierniki	529	221	202	226	221
Koćmierzów	453	362	237	128	195
Krzczkowice	53	62	56	95	105
Łojowice	159	163	155	102	108
Milczany	479	355	332	133	142
Ostrołęka	270	333	215	83	128

cd. tabela Nr 8

Polanów	365	318	291	116	127
Ryłowice	142	130	122	112	120
Samborzec	477	539	480	91	120
Skotniki	512	632	546	81	95
Strączków	194	190	181	104	109
Strochcice	167	76	70	210	229
Szewce	235	187	176	123	130
Śmiechowice	252	282	269	91	95
Wielogóra	202	205	193	95	101
Zajezerze	554	485	435	116	130
Zawierzbie	249	273	223	96	117
Zawisłcze	235	113	43	209	551
Złota	751	652	576	118	133
Żuków	214	156	144	136	147
Razem:	9404	8524	7474	111	126

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

Tabela Nr 9

Dynamika rozwoju ludności gminy Samborzec na tle powiatu, województwa i kraju (stan 31.12.2000 r.)

Lata	Liczba ludności
1995	9455
1996	9519
1997	9579
1998	9528
1999	9542
2000	9500
2001	9458
IX 2002	9477

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

5.1.2. Struktura wieku

Tabela Nr 10

Struktura wieku mieszkańców gminy Samborzec na tle powiatu, województwa i kraju (stan na 31.12.2000 r.)

Jednostka terytorialna	Ludność (udział w %)			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny	
gm. Samborzec	24,2 ^{*)}	59,2 ^{*)}	16,6 ^{*)}	69,0 ^{*)}
pow. sandomierski	24,4	58,7	16,9	70,0
woj. świętokrzyskie	24,1	59,6	16,3	67,8
Polska	24,1	61,26	14,7	63,0

^{*)} – dane z VI 2002 r.

Źródło: Strategia gminy Samborzec. Rocznik statystyczny woj. świętokrzyskiego 2000 r.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wiekowych dominuje grupa wieku produkcyjnego. Udział tej grupy wynosi ponad 59,2% ogółu mieszkańców gminy i jest wyższa od wskaźnika dla powiatu sandomierskiego – 58,7% i niższy od wojewódzkiego oraz ogólnopolskiego – 59,6%.

Udział grupy wieku przedprodukcyjnego porównywalny jest ze wskaźnikiem tej grupy wiekowej dla powiatu sandomierskiego, woj. świętokrzyskiego i Polski. Wartość wskaźnika

grupy wieku poprodukcyjnego porównywalna jest ze wskaźnikami dla powiatu i województwa i wyższa od wskaźnika dla Polski.

Relację ludności w wieku produkcyjnym do nieprodukcyjnego wyraża wskaźnik obciążenia demograficznego, który dla gminy wynosi 69,0. Porównanie tego wskaźnika do wartości dla powiatu i kraju ilustruje powyższa tabela.

5.1.3. Ruch naturalny ludności

Gmina wykazuje znaczne wahania ruchu naturalnego, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela Nr 11

Ruch naturalny ludności gminy Samborzec w latach 1997–1999.

Wyszczególnienie	1997		1998		1999		2000		2001	
	Liczba	na 1000 M	Liczba	na 1000 M	Liczba	na 1000 M	Liczba	na 1000 M	Liczba	na 1000 M
małżeństwa	58	6,0	49	5,1	48	5,0	42	4,4	27	2,9
urodzenia	114	11,8	82	8,6	105	11,0	97	10,2	102	10,8
zgon	102	10,6	127	13,3	127	13,3	117	12,3	109	11,5
przyrost naturalny	12	1,3	-45	-4,7	-22	-2,3	-20	-2,1	-7	-0,7

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnobrzskiego 1998 r. Rocznik statystyczny woj. świętokrzyskiego 2000 r. Urząd Gminy Samborzec.

5.1.4. Migracje

Tabela Nr 12

Migracje ludności gminy Samborzec w latach 1995 – 1999.

Lata	Napływ	Odływ	Saldo migracji	
			Liczba osób	na 1000 M
1995	58	106	-48	-5,1
1997	95	116	-21	-2,2
1999	130	130	0	0
2000	109	157	-48	-5,0
2001	68	117	-49	-5,2

Źródło: Rocznik statystyczny woj. Tarnobrzskiego 1996 i 1998. Rocznik statystyczny woj. Świętokrzyskiego 2000 r. Urząd Gminy Samborzec

Zjawisko migracji ludności gminy w analizowanym okresie wykazało zróżnicowanie w wielkości napływu i odpływu. W ostatnich latach przeważa zjawisko odpływu ludności nad napływem. Wiąże się to w dużej mierze z brakiem możliwości znalezienia pracy, jak również niższymi kosztami życia na wsi. Zjawisko to warunkowane jest w dużej mierze ogólną sytuacją gospodarczą kraju.

5.1.5. Zatrudnienie

Tabela Nr 13

Pracujący w gminie Samborzec w latach 1997–1999.

Dział gospodarki	Pracujący			
	1997 rok		1999 rok	
	liczba osób	%	liczba osób	%
Pracujący ogółem	290	100,0	308	100,0
w tym: kobiety	203	70,0	219	71,1
z liczby ogółem:				
przemysł	–	–	5	1,6
rolnictwo	–	–	–	–
budownictwo	3	1,0	15	4,8
handel i naprawy	45	15,5	55	17,8
transport i składowanie	10	3,5	8	2,6
edukacja	107	36,9	136	44,1

ochrona zdrowia i opieka społeczna	21	7,2	42	13,5
pozostałe	104	35,9	47	15,3
Bezrobotni	550	–	640	–

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnobrzskiego 1998 r. Rocznik statystyczny woj. świętokrzyskiego 2000 r.

W świetle Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 r. liczba osób pracujących, zamieszkałych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosi około 4000 osób. Średnio w gminie na 100 ha UR pracuje 53 osób przy średniej krajowej 22 osób/100 ha UR.

5.1.6. Problemy bezrobocia

Tabela Nr 14

Liczbę osób pozostających bez pracy w gminie Samborzec

Lata	Liczba bezrobocia		Stopa bezrobocia dla powiatu sandomierskiego %
	ogółem	w tym kobiety	
1999	640	296 (46,3%)	12,9
2000	652	314 (48,2%)	13,7
2001	710	316 (44,5%)	14,4
2002 (II kwartał)	682	295 (43,2%)	14,1

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

Do głównych przyczyn powodujących bezrobocie w gminie należy:

- zmniejszenie rynku pracy w pobliskich miejscowościach;
- wzrost powrotów osób z miasta na wieś, w tym ludności z dwoma zawodami;
- upadłość lub znaczne zmniejszenie zatrudnienia w zakładach i instytucjach związanych z wsią i rolnictwem;
- ujawnienie się na rynku pracy dotychczas ukrytego bezrobocia w rolnictwie;
- spadek opłacalności produkcji rolnej.

Bezrobocie w gminie nie ogranicza się do bezrobocia zarejestrowanego. Bezrobocie na wsi dotyczy głównie ludzi młodych w wieku 18 – 34 lata, a więc w tzw. wieku mobilnym, charakteryzującym się największą potencjalną aktywnością zawodową.

Około 80% bezrobotnych jest w złej sytuacji materialnej, nie ma prawa do zasiłku. Najchętniej bezrobotni podjęliby pracę w zakładach państwowych, ze względu na bezpieczeństwo socjalne. Obawiają się ryzykować podjęcia pracy na własny rachunek, ze względu na konkurencję i brak kapitału. Rozwój drobnej przedsiębiorczości na wsi, który mógłby w sposób widoczny wpłynąć na zmniejszenie zjawiska bezrobocia, natrafia na szereg trudności. Część z nich to problemy obiektywne natury zewnętrznej jak np.: bariera popytu, brak środków transportu, problemy związane z dystrybucją gotowych towarów i zakupem surowców, ubożenie miejscowej ludności, spadek stopy życiowej ludności w skali kraju, polityka ośrodków decyzyjnych, kłopoty z dostępem do kredytów bankowych (np. brak wymaganych poręczeń). Druga część to problemy natury wewnętrznej, związane z brakiem wykwalifikowanej kadry pracowniczej dla zakładów produkcyjnych, brakiem odpowiednich systemów motywacyjnych i zabezpieczeń socjalnych dla pracowników, trudną do opanowania fluktuacją kadr, niedostateczną wiedzę ekonomiczną kandydatów na przedsiębiorców oraz informacji na temat programów pomocowych i kredytów preferencyjnych na rozwój rolnictwa.

Rejonowy Urząd Pracy w Sandomierzu podejmuje kroki mające na celu przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia; organizowane są prace interwencyjne i roboty publiczne, wdrażany jest program aktywizacji zawodowej absolwentów oraz szkoleń zawodowych (pozwalających na przekwalifikowania zawodowe), udzielanie pożyczek na

otwarcie działalności gospodarczej oraz organizowanie giełd pracy, pomoc doradcza dla nowopowstałych firm.

Uwarunkowania wynikające z zagadnień demograficznych:

- wielkość gminy mierzona liczbą ludności wskazuje, iż należy ona do gmin większych w skali powiatu i średnich w skali województwa i kraju;
- gęstość zaludnienia na 1 km² jest zróżnicowana w poszczególnych jednostkach osadniczych;
- wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie przy stosunkowo niskim poziomie edukacji rolniczej;
- korzystna struktura wiekowa ludności gminy;
- znaczne wahania przyrostu naturalnego ludności gminy;
- zauważalny w ostatnich latach wzrost odpływu ludności nad napływem;
- duże zasoby ludności w wieku produkcyjnym;
- mało skuteczne formy walki z bezrobociem;
- niskie wykształcenie bezrobotnych, potrzeba doksztalcania;
- utrudnienia w rozwoju drobnej przedsiębiorczości na wsi;
- mała aktywność mieszkańców w organizowaniu działalności gospodarczej i społecznej;
- migracja zarobkowa za granicę i do dużych ośrodków miejskich;
- starzenie się społeczeństwa.

5.2. Zasoby mieszkaniowe gminy

Zasoby mieszkaniowe gminy według GUS zamykają się wielkością 2442 mieszkań (stan na 31.08.2002 r.). Zasoby mieszkaniowe, w ramach wskazanej liczby mieszkań obejmują około 10 000 izb o łącznej powierzchni 179,1 tys. m². We własnych mieszkaniach zamieszkuje 9413 osób, tj. 99,0% ogółu mieszkańców. Przeciętna wielkość mieszkania wynosi 74,1 m², a na jedno przypada średnio 3,91 osoby. Wskaźnik zasobów mieszkaniowych gminy na tle powiatu i gmin województwa świętokrzyskiego ilustruje poniższa tabela.

Tabela Nr 15

Zasoby mieszkaniowe gminy Samborzec (stan na 31.12.1999 r.)

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań	Liczba izb	Pow. użytkowa na 1 os. w m ²	Średnia liczba os./mieszk.	Średnia liczba os./1 izbę
gmina Samborzec	2442	około 10 000	18,9	3,91	1,07
pow. sandomierski	15615	53679	18,7	3,56	1,04
gminy woj. świętokrzyskiego	197771	647878	18,1	3,57	1,09

Źródło: Rocznik statystyczny woj. świętokrzyskiego 2000 r.

Na obszarze gminy budownictwo mieszkaniowe realizowane jest w systemie indywidualnym, na własnych działkach. Gmina nie dysponuje własnym zasobem działek budowlanych dla realizacji budownictwa mieszkaniowego przez wspólnotę samorządową. Istniejące zasoby działek zostały przez Zarząd Gminy sprzedane inwestorom, którzy realizują własny program budownictwa mieszkaniowego. W aktualnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy zapisane są jeszcze znaczne rezerwy terenów dla realizacji budownictwa mieszkaniowego. Jednakże tereny te stanowią własność prywatną lub własność Agencji Rolnej Skarbu Państwa. Ich pozyskanie i przystosowanie do realizacji budownictwa mieszkaniowego przez wspólnotę samorządową, wymaga wykupu gruntów od właścicieli i stosownego przygotowania do realizacji budownictwa. Ruch budowlany na obszarze gminy wykazuje tendencje spadkową co obrazuje poniższe zestawienie oddanych

do użytku budynków mieszkalnych. Wiąże się to również z trudnościami finansowymi potencjalnych inwestorów i brakiem „tanih kredytów.”

Tabela Nr 16

Liczba oddawanych mieszkań w latach 1995–2000.

Lata	Liczba oddawanych mieszkań
1995	9
1996	8
1997	6
1998	5
1999	5
2000	4

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnobrzskiego 1996–1998. Rocznik statystyczny woj. świętokrzyskiego. Urząd Gminy Samborzec

Tabela Nr 17

Liczba budynków mieszkalnych we wsiach w gminie Samborzec (stan VI 2002 r.)

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
Andruszkowice	95
Bogoria Skotnicka	99
Bystrojowice	25
Chobrzany	152
Faliszowice	50
Gorzyczany	135
Jachimowice	62
Janowice	120
Kobierniki	136
Koćmierzów	114
Krzeczkowice	14
Łojowice	49
Milczany	122
Ostrołęka	55
Polanów	89
Ryłowice	37
Samborzec	92
Skotniki	168
Strączków	48
Strachocice	50
Szewce	56
Śmiechowice	61
Wielogóra	45
Zajezerze	127
Zawierzbie	62
Zawisłcze	56
Złota	198
Żuków	59
Razem:	2442

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

Najbardziej rozwojowymi wsiami w gminie są: Złota, Skotniki, Chobrzany, Samborzec, Kobierniki.

Stan techniczny zasobów mieszkaniowych niemal w 100% jest dobry, a substancję zużytą lub wymagającą remontów stanowią pojedyncze budynki. Występuje i utrwała się tendencja do koncentracji zabudowy wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych. Zanikło zjawisko chęci rozpraszania zabudowy poza głównymi ciągami infrastruktury i komunikacji. W obrębie istniejącej rozproszonej zabudowy, zachodzi sporadycznie do wymiany substancji budowlanej, utrwalającej rozproszenie tej zabudowy.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania mieszkalnictwa:

- stan techniczny mieszkalnictwa jest dobry;
- sukcesywnie następuje wymiana zużytej substancji mieszkaniowej, a zwłaszcza modernizacja i rozbudowa istniejących zasobów;
- w minimalnym stopniu zachodzi zjawisko wymiany substancji mieszkaniowej w terenach rozproszonej zabudowy, pozwalające na utrwalanie rozproszenia zabudowy;
- zwodociągowanie i kanalizacja sprzyja podnoszeniu standardu mieszkalnictwa i poziomu życia mieszkańców;
- budownictwo mieszkaniowe realizowane jest na własnych działkach przez właścicieli tych działek oraz wyznaczonych planami terenach zabudowy jednorodzinnej;
- zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz wyznaczonych planem terenów mieszkaniowych;
- gmina posiada znaczne rezerwy terenowe pod zabudowę mieszkaniową, zapisane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, brak natomiast terenów mieszkaniowych będących w zasobie samorządu gminy;
- małe zainteresowanie lokalizacją zabudowy rekreacyjnej w gminie, pomimo walorów gminy dla rozwoju tego rodzaju zabudowy;
- możliwość wykorzystania powierzchni mieszkaniowych na cele agroturystyczne.

5.3. Stan infrastruktury socjalnej

5.3.1. Oświata

W gminie funkcjonuje 7 obiektów szkół podstawowych w miejscowościach: Samborzec, Chobrzany, Janowice, Śmiechowice, Skotniki, Zawierbie i Złota. Ogólnie stan techniczny jest dobry, zapewniający prawidłową obsługę i funkcjonowanie. Mankamentem szkół w Janowicach, Skotnikach, Śmiechowicach, Zawierbiu i Złotej jest brak sal gimnastycznych. Szkoły dysponują odpowiedniej wielkości działkami, które pozwalają na urządzenie terenów rekreacyjnych i sportowych.

Tabela Nr 18

Rozmieszczenie szkół podstawowych w gminie w roku szkolnym 2002/2003.

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki	w tym sal gimnastycznych
Chobrzany	118	6	8	1
Janowice	52	4	4	–
Samborzec	149	9	12	1z
Skotniki	93	5	7	1
Śmiechowice	61	4	8	–
Zawierbie	66	4	8	–
Złota	58	5	8	–
Razem:	597	37	56	2+1z

* – wspólnie z gimnazjum

z – pomieszczenie zastępcze adaptowane na salę gimnastyczną

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

W gminie funkcjonują dwa gimnazja – w Chobrzeżanach i Samborcu. Gimnazjum w Chobrzeżanach mieści się w jednym budynku ze szkołą podstawową. Gimnazjum w Samborcu nie dysponuje wystarczającą bazą lokalową i w części wykorzystuje pomieszczenia w szkole podstawowej. Docelowo należy dążyć do tego, aby każda szkoła, tj. szkoła podstawowa i gimnazjum dysponowały własnymi obiektami.

Tabela Nr 19

Rozmieszczenie gimnazjów w gminie w roku szkolnym 2002/2003.

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki	W tym sala gimnastyczna
Chobrzeżany	147	7	6	1*
Samborzec	211	9	11	1
Razem:	358	16	17	2*

* – wspólnie ze szkołą podstawową

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

Licea ogólnokształcące

Tabela Nr 20

Rozmieszczenie liceów w roku szkolnym 2002/2003.

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki	W tym	
				pracowania komputerowa	sala gimnastyczna
Chobrzeżany	150	5	12	1	1

Źródło: Dyrekcja L.O. w Chobrzeżanach

Na obszarze gminy funkcjonuje jedna szkoła średnia – Liceum Ogólnokształcące w Chobrzeżanach. Stan techniczny obiektu jest dobry, zapewniający prawidłowe funkcjonowanie. Obiekt liceum zlokalizowany jest na wspólnym terenie ze szkołą podstawową i gimnazjum. Taka lokalizacja pozwala na wspólne wykorzystywanie terenu dla rekreacji; brak natomiast terenu dla urządzenia terenów sportowych.

Istnieje możliwość urządzenia terenów sportowych w pobliżu szkoły, które to urządzenia mogłyby służyć – oprócz szkoły – również ogółowi mieszkańców. W zakresie innych szkół średnich, gmina pozostaje głównie w zasięgu ośrodka powiatowego – Sandomierza. W zakresie obsługi, sieć szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich jest wystarczająca. Baza lokalowa szkolnictwa, posiada średni standard zarówno pod względem technicznym jak i lokalowym. W szkołach odczuwalny jest brak sal komputerowych, świetlic, stołówek. Przy szkołach funkcjonują boiska przyszkolne, których standard jest zróżnicowany. Szkoły odczuwają brak sal gimnastycznych. Istnieje możliwość urządzenia zastępczych sal gimnastycznych (sal ćwiczeń) w niewykorzystanych pomieszczeniach do nauki, zwalnianych w wyniku reformy oświaty.

Placówki wychowania przedszkolnego

Tabela Nr 21

Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2002/2003.

Miejscowość	Placówki	Oddziały przedszkolne przy szkołach	Liczba dzieci
Chobrzeżany	1	2	50
Złota	1	2	28
Janowice	1	1	5
Samborzec	1	2	39
Skotniki	1	1	8
Śmiechowice	1	1	12
Zawierbie	1	2	27
Razem:	7	11	169

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

Aktualnie sieć placówek wychowania przedszkolnego obejmuje oddziały przedszkolne przy wszystkich szkołach podstawowych, sprawujące opiekę dla 6-latków i dzieci młodszych. Placówki te zapewniają opiekę nad dziećmi w wieku przedszkolnym.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania urządzeń oświaty:

- sieć szkolnictwa, obejmująca: szkoły podstawowe, gimnazja i liceum ogólnokształcące zapewnia prawidłową obsługę mieszkańców gminy;
- odczuwalny jest brak sal gimnastycznych przy szkołach w Janowicach, Skotnikach, Śmiechowicach, Zawierzbiu i Złotej;
- obiekty oświatowe wymagają modernizacji lub remontu, w ramach których to działań powinny powstać nowe sale dydaktyczne (komputerowe), sale ćwiczeń;
- sieć placówek wychowania przedszkolnego (ogniska przedszkolne) pokrywa aktualne potrzeby w zakresie opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym;
- odczuwalny jest brak terenów sportowych dla liceum w Chobrzeżanach.

5.3.2. Usługi kultury

Na terenie gminy Samborzec – Gminna Biblioteka Publiczna jest jedyną placówką kulturalną. Gmina odczuwa brak Domu Kultury. Brak jest również Gminnego Ośrodka Kultury, jako organizatora i koordynatora życia kulturalnego w gminie. Nie pozwala to na rozwijanie szerszej działalności kulturalnej wśród społeczności gminy. Funkcję tę pełni po części właśnie biblioteka.

Biblioteka prowadzi działalność kulturalno-oświatową głównie wśród dzieci i młodzieży w szkołach, przy współudziale nauczycieli. Działająca w gminie Gminna Biblioteka Publiczna dysponuje księgozbiorem liczącym 19850 woluminów, co stanowi 0,7% księgozbioru wiejskich bibliotek publicznych województwa świętokrzyskiego i około 6,5% księgozbioru bibliotek powiatu sandomierskiego.

Liczba czytelników w 2002 r. wynosi 860 osób, tj. 9,1% ogółu mieszkańców gminy. Poziom czytelnictwa wynosi 23,8 wypożyczonych książek na 1 czytelnika, przy średniej wartości czytelnictwa gmin wiejskich województwa świętokrzyskiego – 20,2 książki i średniej dla powiatu sandomierskiego – 23,0 książki.

Docelowo należy dążyć do budowy nowego obiektu biblioteki gminnej. Postuluje się, aby nowy obiekt biblioteki stanowił część Gminnego Ośrodka Kultury, którego brak gmina niewątpliwie odczuwa. Potrzeby społeczne wskazują, że w przyszłości należy reaktywować filię GBP w Chobrzeżanach. Potrzeby lokalowe dla rozwoju i upowszechniania kultury mogą być rozwiązane częściowo poprzez adaptację byłego internatu liceum ogólnokształcącego w Chobrzeżanach. Adaptacja budynku i utworzenie GOK, może przyczynić się do upowszechnienia kultury i prezentacji dorobku lokalnych tradycji.

Gmina dysponuje szeregiem obiektów historycznych, które podkreślają dorobek kulturowy terenu. Walory te, w połączeniu z walorami przyrodniczymi, powinny stać się w przyszłości elementem promowania gminy.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania urządzeń kultury:

- sieć placówek upowszechniania kultury ogranicza się jedynie do funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej;
- wymagana jest budowa Domu Kultury;
- zaznacza się współpraca Gminnej Biblioteki Publicznej ze szkołami w upowszechnianiu kultury;
- możliwość wykorzystania walorów kulturowych w promowaniu gminy;
- rozwój działalności kulturalnej wymagać będzie w przyszłości budowy odpowiedniej bazy lokalowej;

- istnieje możliwość wykorzystania dla celów utworzenia GOK w budynku byłego internatu w Chobrzeżanach;
- występuje społeczna potrzeba reaktywowania filii GBP w Chobrzeżanach.

5.3.3. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W gminie funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Samborcu, obejmujący 3 ośrodki zdrowia w: Samborcu, Chobrzeżanach i Skotnikach. Część gminy (wsie: Strochcice, Andruszkowice, Kobierniki, Milczany i Zawisielcze), łącznie około 1700 mieszkańców, obsługują Przychodnie Rejonowe w Sandomierzu.

Tabela Nr 22

Rozmieszczenie ośrodków zdrowia.

Miejscowość	Liczba gabinetów	Liczba lekarzy		Liczba pielęgniarek	Liczba asystentek stomatologów	Apteka
			w tym stomatologów			
Samborzec	4	2	1	5	1	1
Chobrzeżany	2	1	1 + 1 prywatny	4	1	–
Skotniki	1	1	–	4	–	–
Razem:	7	4	2 + 1 prywatny	13	2	1

Źródło: Kierownik SPZOZ w Samborcu

Na jednego lekarza przypada średnio 1950 mieszkańców gminy, na 1 pielęgniarkę 975 mieszkańców gminy, a na 1 stomatologa 3900 mieszkańców. W zakresie obsługi specjalistycznej, gmina znajduje się w zasięgu urządzeń zlokalizowanych w ośrodku powiatowym – Sandomierzu. System obsługi w zakresie podstawowej opieki medycznej jest wystarczający.

Uzupełnieniem obsługi w zakresie ochrony zdrowia jest prywatny gabinet stomatologiczny funkcjonujący w Chobrzeżanach. W ramach Ośrodka Zdrowia w Samborcu funkcjonują również gabinety rehabilitacji i fizykoterapii. Umożliwia to mieszkańcom gminy korzystanie „na miejscu” z zabiegów, bez konieczności wyjazdów na zabiegi do Sandomierza.

Stan techniczny obiektów służby zdrowia jest zróżnicowany. Obiekt w Chobrzeżanach znajduje się w dobrym stanie technicznym, jest to obiekt typowy funkcjonalny, lecz docelowo wymaga modernizacji w zakresie dostosowania do wymogów ustawy z 1992 r. o zakładach opieki zdrowotnej, w zakresie wymogu likwidacji barier architektonicznych dla obsługi osób niepełnosprawnych. Ośrodki zdrowia w Samborcu i Skotnikach zlokalizowane są: w Samborcu – w Urzędzie Gminy, a w Skotnikach – w remizie OSP. W obydwu przypadkach pomieszczenia nie odpowiadają potrzebom ochrony zdrowia. Docelowo wymagana jest budowa nowego obiektu w Samborcu i kapitalny remont w Skotnikach.

Najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy wspomaga Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pomoc, jako zadania zlecone i własne, realizowana jest w formie rent socjalnych, zasiłków celowych, dożywiania dzieci w szkołach. Przyjęte od kilku lat rozwiązania ustawowe obligują zarówno budżet państwa jak i gminy do zapewnienia środków na zadania związane z realizacją ustawy o pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Samborcu aktywnie współpracuje w tym zakresie z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Samborcu, Policją, Kościołem Katolickim, Szkołami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, Radą Gminy, Sołtysami.

W ostatnich latach gruntownie zmienia się profil osób korzystających z pomocy społecznej. Wypierani są ludzie starsi, emeryci i renciści, którzy nabyli prawo do świadczeń

z ZUS bądź KRUS. Ich miejsce zajmują ludzie młodzi i rodziny wielodzietne pozostające bez środków do życia. Sytuacja ta spowodowana jest głównie wzrastającym bezrobociem.

Aktualnie (2002r.) z różnych form pomocy społecznej korzysta 1252 rodziny, tj. około 4380 osób (około 46% ogółu mieszkańców), w tym około 700 uczniów korzystających z dożywiania w szkołach. Pomoc GOPS obejmuje nie tylko pomoc pieniężną, ale także w naturze, np. zbiórki odzieży, która jest przekazywana potrzebującym. Ośrodek prowadzi również akcje wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z biednych rodzin, jak również corocznie organizuje „spotkania wigilijne” dla osób samotnych. Istnieje bardzo duża tendencja wzrostowa w ilości wypłacanych zasiłków okresowych ze względu na wzrost bezrobocia, braku miejsc pracy, dużej liczby rodzin wielodzietnych i niepełnych itp.

Bardzo ważną formą pomocy jest dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach. Dożywianie jest prowadzone we wszystkich szkołach na terenie gminy i obserwuje się coraz większą liczbę dzieci korzystających z tej formy pomocy. Finansowanie dożywiania pochodzi z dwóch źródeł, tj. ze środków na zadania własne i zlecone. Obejmuje ono około 700 osób i ma tendencję wzrostową.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania służby zdrowia i opieki społecznej:

- gmina obsługiwana jest przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Samborcu, obejmujący 3 ośrodki zdrowia;
- około 19% mieszkańców gminy obsługiwanych jest przez zakłady podstawowej służby zdrowia w Sandomierzu;
- w zakresie specjalistycznej obsługi medycznej, gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania urządzeń zlokalizowanych w Sandomierzu;
- nowej lokalizacji wymaga ośrodek zdrowia w Samborcu, a kapitalnego remontu ośrodek w Skotnikach;
- modernizacji i dostosowania do wymogów ustawowych wymaga ośrodek zdrowia w Chobrzeżanach;
- pomoc społeczna, jej wielkość i zakres, uzależniona jest od środków budżetowych jakimi dysponuje gmina.

5.3.4. Sport i rekreacja

Gmina dysponuje słabo rozwiniętą bazą sportową, którą tworzą 4 pełnowymiarowe boiska sportowe w Samborcu, Jachimowicach, Bogorii Skotnickiej i Ostrołęce, z sukcesywnie rozwijaną bazą treningową, boiska przyszkolne i 3 sale gimnastyczne przy szkołach.

Życie sportowe koncentruje się w 2 klubach sportowych:

- LZS Samborzec;
- LZS Jachimowice.

W Samborcu, w obrębie terenów sportowych, rozpoczęto budowę hali sportowej, która stanowić będzie bazę rozwoju sportu nie tylko w ramach zajęć dydaktycznych, lecz również dla społeczności gminy. Docelowo przewidywana jest tutaj budowa bazy treningowej i basenu. Potencjalne tereny sportowe dla rozwoju zaplecza sportowego wyznaczone są w Chobrzeżanach, w ramach których projektowana jest budowa boisk dla liceum ogólnokształcącego.

Niezależnie od zorganizowanego życia sportowego w klubach, gmina dysponuje potencjalnymi terenami dla rozwoju bazy sportowo- rekreacyjnej, związanymi z rzekami i akwenami wodnymi. Położenie gminy Samborzec przy atrakcyjnym szlaku

komunikacyjnym z Krakowa do Sandomierza, walory architektury i krajobraz gminy, stanowią szansę rozwoju turystyki i rekreacji oraz agroturystyki.

Gmina Samborzec, podobnie jak gminy ościenne, posiadają atrakcyjne walory historyczno-krajobrazowe, stwarzające możliwość rozwoju turystyki i rekreacji, w tym turystyki rowerowej. Wykorzystanie naturalnych walorów gminy dla rozwoju rekreacji, może w przyszłości stać się jedną z alternatyw zagospodarowania nadwyżek siły roboczej i wzrostu gospodarczego gminy.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania sportu i rekreacji

- gmina dysponuje średnio rozwiniętą bazą urządzeń sportowych;
- istnieje potrzeba budowy hali sportowej w Samborcu;
- istnieje możliwość wykorzystania i urządzenia terenów sportowo-rekreacyjnych na terenach przyległych do akwenów wodnych;
- funkcjonujące przy szkołach sale gimnastyczne nie zapewniają w pełni potrzeb oświaty i środowiska;
- gmina posiada naturalne walory przyrodnicze i historyczne dla rozwoju turystyki i rekreacji, które powinny być czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy gminy, głównie w dziedzinie usług (gastronomia, handel, baza campingowa);
- możliwość rozwoju agroturystyki.

5.3.5 Turystyka

Gmina Samborzec z uwagi na swoje walory przyrodnicze należy do obszarów najkorzystniejszych przesłanek do rozwoju agroturystyki oraz potencjalnego Nadwiślańskiego Regionu turystyczno – rekreacyjnego.

Gmina wpisana jest w tzw. „Pętle Kielecką” małopolskiego Szlaku Cystersów, przedstawiającego wkład cystersów w rozwój kulturalny i cywilizacyjny regionu. Do głównych ośrodków Szlaku Cystersów na Ziemi Świętokrzyskiej należą Wąchock, Sulejów, Jędrzejów i Koprzywnica. (na obszarze gminy obiekty ośrodki nie występują). Z pobytem i działalnością cystersów wiąże się występowanie licznych zabytków architektury sakralnej i świeckiej oraz techniki.

Turystyka krajoznawcza oraz agroturystyka może być znaczącym czynnikiem aktywizacji gminy oraz źródłem zwiększenia dochodów ludności. Sprzyjają temu zarówno korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe oraz rosnące zainteresowanie na aktywne i zróżnicowane formy wypoczynku.

W rozwoju tej dziedziny gospodarki, będzie mieć kreowanie wizerunku gminy jako obszaru urozmaiconego produktu turystycznego, opartego o czyste środowisko przyrodnicze.

Ograniczeniami rozwoju tej funkcji jest brak odpowiedniej infrastruktury, a także niewielkie zainteresowanie miejscowej ludności.

5.4. Podmioty gospodarcze działające na obszarze gminy

Według GUS w 1999 r. na obszarze gminy zarejestrowanych było 310 podmiotów gospodarczych z tego 15 (4,8%) należących do sektora publicznego i 295 (95,2%) należących do sektora prywatnego. Mieszkańcy gminy wykazują małą aktywność w organizowaniu działalności gospodarczej, to jednak w porównaniu z rokiem 1997 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych o ponad 17% i na 1000 mieszkańców wynosi 34, przy średniej dla powiatu sandomierskiego – 55 i województwa świętokrzyskiego – 61. Strukturę branżową podmiotów oraz zmiany jakie nastąpiły w latach 1997–1999 ilustruje poniższa tabela.

Tabela Nr 23

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji EKD w gminie Samborzec.

Sekcje	1997 r.		1999 r.	
	Liczba podmiotów	%	Liczba podmiotów	%
Działalność produkcyjna	12	4,6	14	4,5
Budownictwo	16	6,1	23	7,4
Handel i naprawy	149	56,7	175	56,5
Transport, gosp. magazynowa, łączność	38	14,4	12	3,9
Obsługa nieruchomości	12	4,5	X	
Edukacja	8	3,0	X	
Ochrona zdrowia	7	2,7	X	
Pozostałe	21	8,0	86	27,7
Razem:	263	100	310	100

Źródło: Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego 2002 r. Rocznik statystyczny województwa tarnobrzeckiego 1998 r.

Według danych Urzędu Gminy w Samborcu, w połowie 2002 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zmalała do 230.

Najliczniejszą grupę podmiotów stanowią handel i naprawy, budownictwo i działalność produkcyjna. Sieć usług handlu, funkcjonująca na obszarze gminy obejmuje 75 (1999 r.) sklepów należących do sektora prywatnego oraz do sektora uspołecznionego reprezentowanego przez GS „SCH” w Samborcu. Zakres obsługi sieci sklepów obejmuje poziom elementarny i podstawowy, skoncentrowany głównie w ośrodku gminnym. Sieć usług handlu zapewnia prawidłową obsługę mieszkańców gminy. Uzupełnieniem sieci urządzeń handlu są centra usługowe ośrodka powiatowego w Sandomierzu.

Baza lokalowa handlu obejmuje obiekty wolnostojące lub wbudowane łącznie z innymi usługami w obiektach użyteczności publicznej lub w budynkach mieszkalnych. Stan techniczny urządzeń jest zróżnicowany pod względem technicznym i funkcjonalnym. Poprawy wymaga stan ogólny placówek handlowych (zwiększenie powierzchni sprzedaży). W większości są one małe, o niskim standardzie i stosunkowo niskich obrotach. Wzrastająca konkurencja wymusza wzrost poziomu sprzedaży i konieczność angażowania większego kapitału w wyposażenie sklepu, a nie wszyscy mogą temu podołać.

Sieć usług gastronomii jest słabo rozwinięta. Stanowi ją 1 bar w Gorzyczanach. Stan techniczny urządzenia jest dobry. Ilość zakładów gastronomicznych w gminie jest wynikiem stosunkowo małego popytu na tego typu usługi.

Słabo rozwija się również sfera usług i rzemiosła usługowego. Ilość osób działających w takich zawodach jak: murarz, cieśla, ślusarz, kowal, młynarz, stolarz jest stała od kilku lat, w niektórych przypadkach się zmniejsza.

Sieć urządzeń rzemiosła usługowego obejmuje szereg warsztatów produkcyjnych i świadczących usługi dla ludności w zakresie mechaniki pojazdowej, ślusarstwa, naprawy sprzętu RTV i AGD, fryzjerstwa. W większości warsztaty rzemieślnicze skupione są w miejscowości gminnej – Samborzec oraz w Gorzyczanach, Chobrzeżanach, Faliszowicach, Kobiernikach. Na taki stan rozwoju usług lub na możliwość dalszego ich rozwoju wpływ mogą mieć czynniki:

- mała aktywność w organizowaniu działalności gospodarczej przez mieszkańców (duży odsetek bezrobotnych);
- mały lokalny popyt na usługi;
- bliskość Sandomierza, ośrodka o znacznej koncentracji usług;
- brak środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości;
- słabe przygotowanie zawodowe usługodawców;
- niski stan techniczny obiektów;

- małe zaangażowanie gminy w zakresie wspierania rozwoju działalności gospodarczej.

Pozytywnym zjawiskiem rozwoju działalności gospodarczej, oprócz lokalizacji nowych obiektów jest zagospodarowanie nieczynnych pomieszczeń oraz obiektów i terenów wypadających z produkcji i przeznaczenie ich na inne cele produkcyjne i produkcyjno-usługowe. Pomimo postępującego rozwoju, należy baczniejszą uwagę zwrócić na większą promocję gminy. Potencjał podmiotów gospodarczych określa liczba generowanych przez nie miejsc pracy. Do głównych pracodawców w gminie można zaliczyć:

- piekarnię;
- zakłady mechaniki pojazdowej;
- przetwórstwo owoców;
- punkty skupu owoców i warzyw (sezonowe);
- prowadzących handel artykułami spożywczo-przemysłowymi w sklepach.

Brak większych zakładów produkcyjnych lub usługowych w gminie, powoduje że znaczna grupa mieszkańców (trudna do oszacowania) dojeżdża do pracy do sąsiednich miast m.in. do Tarnobrzega i do Sandomierza oraz do dużych ośrodków (Warszawa, Śląsk) z czasowym zamieszkaniem w tych ośrodkach.

W interesie władz i mieszkańców gminy jest tworzenie jak największej ilości stanowisk pracy, zwłaszcza w zakładach i usługach. Możliwość w tym zakresie ogranicza i ograniczać będzie brak kapitału. Dalszy rozwój handlu, usług i drobnej wytwórczości będzie wymagał od podejmujących działalność gospodarczą zaangażowania większego kapitału i lepszego przygotowania zawodowego. Te czynniki będą odgrywać dużą rolę przy rozwoju placówek usługowych i handlowych w takich dziedzinach jak:

- obsługa sprzętu elektrycznego, w tym komputerowego;
- obsługa rolnictwa i sadownictwa;
- obsługa ruchu turystycznego;
- specjalistyczne usługi handlowe;
- urządzenia terenów rekreacyjnych;
- przetwórstwo owoców i warzyw.

Wokół akwenów wodnych możliwy jest rozwój usług bezpośrednio związanych z turystyką i rekreacją jak: parkingi, gastronomia, wypożyczalnia sprzętu wodnego, usługi motoryzacyjne. W gminie istnieją potencjalne możliwości rozwoju takich usług jak: usługi budowlane, instalatorskie, mechanizacyjne dla rolnictwa oraz rozwój drobnej produkcji.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania podmiotów gospodarczych:

- wyposażenie gminy w urządzenia handlu, gastronomii i rzemiosła usługowego jest rozwinięte w stopniu dostatecznym, odpowiadającym sile nabywczej społeczeństwa gminy;
- stan techniczny i funkcjonalny urządzeń usługowych wykazuje duże zróżnicowanie;
- wpływ ośrodka miejskiego (Sandomierza) na ograniczenie szerszego zakresu usług w gminie;
- mała aktywność gospodarcza mieszkańców gminy w kierunku rozwoju usług;
- możliwość rozwoju usług w powiązaniu z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej gminy;
- kształtowanie się wielofunkcyjnego ośrodka handlowo-usługowego gminy w Samborcu;
- potencjalne możliwości rozwoju działalności gospodarczej przez wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych gminy;

- słabo rozwinięta baza przetwórcza i rynków zbytu dla produkcji owoców i warzyw.

6. Uwarunkowania wynikające z funkcjonowania systemu transportowego

6.1. Układ komunikacyjny gminy

Dla dróg powiatowych i gminnych przyjęta została numeracja według dotychczasowych przepisów, obowiązująca do czasu nadania drogom nowych numerów według Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, które określa sposób numeracji oraz zakres, treść i sposób prowadzenia ewidencji dróg i obiektów mostowych.

Tabela Nr 24

Układ drogowo-uliczny.

Nr ewidencyjny drogi	Nazwa drogi (ulicy)	Klasa drogi (ulicy)	Długość odcinka w granicach gminy (km)	Rodzaj nawierzchni				Szerokość (m)	
				Twarda		Gruntowa		Jezdni	Korony
				ulepszona	nieulepszona	ulepszona	nieulepszona		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Drogi krajowe									
77	Lipnik – Sandomierz – Stalowa Wola – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław – Radymno – Przemyśl	GP	1,760	1,760	–	–	–	7,0 pobocze utwardz. 2 x 2,0	12,0
79	Warszawa – Kozienice – Zwoleń – Sandomierz – Polaniec – Nowe Brzesko – Kraków – Trzebinia – Chrzanów – Jaworzno – Katowice – Chorzów – Bytom	GP	8,909	8,909	–	–	–	6,0–7,0	10
Droga wojewódzka									
758	Iwaniska – Klimontów – Koprzywnica – przeprawa promowa przez rzekę Wisłę – Tamobrzeg	G	3,085	3,085	–	–	–	5,0–6,0	7,5–8,0
Drogi powiatowe									
42162	Dębiany – Wielogóra – Żuków	Z	3,347	3,347	–	–	–	5,0–5,5	8,0–7,0
42163	Obrazów – Malice – Złota	Z	2,568	2,568	–	–	–	5,0	7,0
0777T	Świątniki – Chobrzany	Z	2,162	2,162	–	–	–	5,0	7,0
42322	Węgrce Szlachecki – Janowice	Z	1,645	0,550	1,095	–	–	5,0	7,0
42323	Byszów – Chobrzany	Z	3,757	3,757	–	–	–	5,0	7,0
0799T	Wielogóra – Bystrojowice – Chobrzany – Koprzywnica	Z	6,249	3,443	–	–	2,806	3,0 5,0	3,0 7,0
0800T	Jachimowice – Gorzyczany Samborzec	Z	7,776	7,776	–	–	–	5,0	7,0
0801T	Od drogi krajowej Nr 77 – Milczany – Andruszkowice	Z	3,309	2,205	1,104	–	–	5,0	5,0
0802T	Kobierniki – Andruszkowice	L	2,755	0,960	1,390	–	0,405	3,0	5,0
42328	Sandomierz – Koćmierzów – Bogoria Skotnicka – Szewce	Z	13,828	13,828	–	–	–	5,0	7,0
42329	Andruszkowice – Koćmierzów	Z	1,803	1,803	–	–	–	5,0	7,0
42330	Złota-Zawierzbie – Ostrołęka	Z	3,295	3,295	–	–	–	5,0	7,0
42331	Samborzec – Zajeziórze – Skotniki	L	4,815	4,815	–	–	–	5,0	7,0
0852T	Samborzec – Polanów – Malice	L	2,637	2,637	–	–	–	5,0	7,0
42389	Ciszycza – Świężyce – Skotniki	Z	0,938	0,500	–	0,438	–	3,0	3,0

cd. Tabela nr 24.

Drogi gminne									
4243001	Kolonia Janowice – Krzeczkowice – Kolonia Faliszowice	L/D	2,200	–	0,600	–	1,600	*	*
4243002	Kolonia Janowice – Kolonia Faliszowice	L	2,200	1,800	0,400	–	–	*	*
4243003	Janowice – Chobrzany	L/D	3,100	–	0,600	–	2,500	*	*
4243004	Jachimowice – Janowice	D	1,700	–	0,700	–	1,000	*	*
4243005	Janowice – Kolonia Janowice	L	1,000	–	0,600	–	0,400	*	*
4243006	Postronna – Ryłowice	L/D	1,900	–	0,900	–	1,000	*	*
4243007	Jachimowice – Postronna	L	0,500	–	–	–	0,500	*	*
4243008	Jachimowice – Trzykosy	L	0,900	–	–	–	0,900	*	*
4243009	Strączków – Kolonia Gnieszkowice	D	1,700	0,600	0,150	–	0,950	*	*
4243010	Gorzyczany – Sośniczany	L	1,900	–	1,300	–	0,600	*	*
4243011	Gorzyczany – Szewce	L	1,700	–	0,700	–	1,000	*	*
4243012	Gorzyczany – Bystrojowice	L/D	2,700	–	0,600	–	2,100	*	*
4243013	Bystrojowice	D	0,500	–	0,300	–	0,200	*	*
4243014	Żuków	L	0,500	–	0,500	–	–	*	*
4243015	Mały Żuków	D	1,400	0,600	0,800	–	–	*	*
4243016	Kolonia Śmiechowice – Śmiechowice	L	1,800	1,800	–	–	–	*	*
4243017	Śmiechowice – Samborzec	L/D	2,700	2,700	–	–	–	*	*
4243018	Samborzec – Polanów	D	3,700	–	1,200	–	2,500	*	*
4243019	Wielogóra	D	1,000	1,000	–	–	–	–	–
4243020	Samborzec	L/D	0,700	–	0,500	–	0,200	–	–
4243021	Polanów Samborzecki	L	1,900	1,900	–	–	–	–	–
4243022	Polanów Złocki	L/D	1,200	–	0,400	–	0,800	–	–
4243023	Malice-Kolonia Złota – Złota	L	1,700	–	1,700	–	–	–	–
4243024	Złota-Górki Złockie	L	1,800	–	0,500	–	1,300	–	–
4243025	Kobieniki	L/D	1,200	–	1,000	–	0,200	–	–
4243026	Kobieniki	D	0,500	–	0,500	–	–	–	–
4243027	Kobieniki-Górne	L	1,100	1,100	–	–	–	–	–
4243028	Kobieniki-Strochcice	L/D	1,500	–	0,600	–	0,900	–	–
4243029	Kobieniki (Sadki – Jatki)	L	1,500	–	0,800	–	0,700	–	–
4243030	Kobieniki (Folwark) – Andruszkowice	L	1,800	0,250	1,550	–	–	–	–
4243031	Koćmierzów – Złota – Gaj	L/D	3,300	0,700	0,500	–	2,100	–	–
4243032	Zawierzbie – Koćmierzów	D	1,300	0,800	–	–	0,500	–	–
4243033	Koćmierzów – Zajeziórze	D	3,700	3,700	–	–	–	–	–
4243034	Ostrołęka (Doły Michałowskie)	D	1,200	–	–	–	1,200	–	–
4243035	Ostrołęka (Różki)	D	1,300	0,700	0,600	–	–	–	–
4243036	Zajeziórze (Przylasek) – Sacholin	L	1,200	–	1,200	–	–	–	–
4243037	Zajeziórze – Ogrody	D	0,300	–	–	–	0,300	–	–
4243038	Zajeziórze – Ostrołęka	L	2,200	2,200	–	–	–	–	–
4243039	Bogoria Zajeziorska – Ociercin	D	1,600	1,000	–	–	0,600	–	–
4243040	Zajeziórze (Olszyny) – Stara Wieś	D	2,300	–	0,300	–	2,000	–	–
4243041	Zajeziórze (Stara Wieś)	L/D	0,400	0,400	–	–	–	–	–
4243042	Zajeziórze (Przyłogi)	L	1,600	1,600	–	–	–	–	–
4243043	Zajeziórze (Siedliska)	D	3,000	–	1,600	–	1,400	–	–
4243044	Zajeziórze – Doły Michałowskie	L/D	2,350	–	0,900	–	1,450	–	–
4243045	Polanów – Doły Michałowskie	D	1,900	–	1,500	–	0,400	–	–
4243046	Skotniki – Bogoria Skotnicka	D	2,200	1,200	0,200	–	0,800	–	–
4243047	Skotniki – Podwale	L/D	1,000	1,000	–	–	–	–	–
4243048	Skotniki – Sośniczany	D	1,500	–	1,100	–	0,400	–	–
4243049	Skotniki – Sośniczany	D	1,600	–	1,600	–	–	–	–
4243050	Gorzyczany – Chobrzany (Łąki)	L/D	2,850	–	2,850	–	–	–	–
4243051	Chobrzany – Gorzyczany	L/D	1,800	0,100	0,600	–	1,100	–	–
4243052	Zawisielcze (wieś)	L/D	1,600	–	–	–	1,600	–	–

* – brak danych

Klasy techniczne dróg oznaczone w tabeli Nr 22 symbolami literowymi:

- GP – główna ruchu przyspieszonego dla dróg krajowych;
- G – główna dla drogi wojewódzkiej;
- Z i L – zbiorcza i lokalna) dla dróg powiatowych;

- L i D – lokalna i dojazdowa) dla dróg gminnych;
określone zostały na podstawie funkcji pełnionej w układzie komunikacyjnym.

Podstawowe dane, takie jak szerokość jezdni, korony, geometria trasy wskazują, że większość z nich nie posiada parametrów technicznych i użytkowych odpowiadających wymaganym klasom technicznym. Zestawienie długości dróg pod względem rodzaju nawierzchni przedstawia tabela:

Tabela Nr 25

Rodzaje nawierzchni dróg

Kategoria dróg	Rodzaje nawierzchni (km)			
	Twarda		Gruntowa	
	ulepszona (bitumiczna)	nieulepszona	ulepszona	nieulepszona
Krajowe	10,669	–	–	–
Wojewódzkie	3,085	–	–	–
Powiatowe	53,646	3,589	0,438	3,211
Gminne	25,150	29,850	–	33,200
Razem:	92,550	33,439	0,438	36,411

W ogólnej długości zewidencjonowanej sieci drogowej 162,84 km, 56,8%, stanowią drogi o nawierzchni bitumicznej (twarda ulepszona). Dla dróg gminnych, na ogólną długość (według ewidencji) 88,20 km, drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią 28,50%.

Wskaźniki gęstości sieci drogowej określone zostały dla dróg o nawierzchni twardej (ulepszonej i nieulepszonej):

$$\text{przestrenny } a_p = \frac{126,0}{0,85} = 148,22 \text{ km}/100 \text{ km}^2;$$

$$\text{demograficzny } a_d = \frac{126,0}{0,9283} = 135,73 \text{ km}/10 \text{ tys. mieszkańców.}$$

Dla obszarów o rolniczym charakterze użytkowania wielkość przestrzennego wskaźnika gęstości zamieszkiej sieci dróg twardych obsługujących obszar w sposób zadowalający, według programu potrzeb określa się na 54,8 km/100 km².

6.2. Obciążenie ruchem zewnętrznym dróg krajowych i wojewódzkiej

Źródłem uzyskania danych o natężeniu i strukturze ruchu są publikacje „Transprojektu” Warszawa zawierające dane statystyczne o ruchu drogowym, opracowane na podstawie generalnego pomiaru ruchu na drogach krajowych, przeprowadzonego kolejno w latach 1985, 1990, 1995 i 2000. Wyniki przedstawione zostały w tabeli Nr 26 oraz graficznie na schemacie Nr 4.

Tabela Nr 26

Obciążenie dróg krajowych i wojewódzkiej średniorocznym dobowym ruchem w obszarze i rejonie gminy Samborzec.

Nr drogi	Badany odcinek	Średni dobowy ruch (pojazdy)							Procentowy udział w ruchu samochodowym (%)											
		85	90	Wskaźnik wzrostu 85/90	95	Wskaźnik wzrostu 90/95	00	Wskaźnik wzrostu 95/00	Samochody osobowe				Samochody ciężarowe				autobusy			
									85	90	95	00	85	90	95	00	85	90	95	00
77	Lipnik – Sandomierz	4700	2400	0,51	3300	1,37	4590	1,39	37	41	65	64	39	32	16	15	7	5	3	2
79	Koprzywnica – Sandomierz	1600	2950	1,84	3200	1,08	3840	1,20	34	42	55	66	31	27	17	12	9	5	2	1
758	Klimontów – Koprzywnica	*	600	*	800	1,33	1036	1,30	*	39	55	54	*	17	12	18	*	9	6	6

* – brak danych

Analiza wyników pomiarów 2000 r. wykazuje:

- odcinek Koprzywnica – Sandomierz tendencję rosnącą w stosunku do lat 1990 – 1995 o wskaźniku wzrostu 1,20 w porównaniu ze wskaźnikiem wzrostu dla dróg:
 - krajowych województwa świętokrzyskiego – 1,27;
 - ogólnokrajowy dla dróg krajowych – 1,31;
- odcinek Koprzywnica – Klimontów wzrost ruchu porównywalny z wskaźnikami wzrostu (jak wyżej) dla województwa świętokrzyskiego i wskaźnika ogólnokrajowego.

6.3. Ocena funkcjonowania układu drogowego

6.3.1. Drogi krajowe

Głównym elementem układu realizującym dostępność komunikacyjną i zewnętrzne powiązania z układem dróg krajowych jest droga krajowa Nr 79 Warszawa – Koźmin – Sandomierz – Połaniec – Kraków – Chrzanów – Katowice – Bytom.

Droga 79

Stanowi ciąg komunikacyjny o dalekim zasięgu powiązań. Przechodzi centralnie przez obszar gminy i ośrodek gminny. Ze względu na utrwalony historycznie przebieg jest drogą ogólnie dostępną z dużą ilością włączeń indywidualnych zjazdów z posesji. Uniemożliwia to prawidłową obsługę ruchu generowanego przez zabudowę i jednocześnie doprowadza do obniżenia standardu obsługi ruchu tranzytowego. Występuje przy tym zagrożenie bezpieczeństwa z powodu koncentracji pieszego i samochodowego ruchu lokalnego oraz ruchu poprzecznego do kierunku drogi głównej. Zjawisko to szczególnie odczuwalne jest w przebiegu drogi przez Samborzec, Złotą, Andruszkowice i Strohczice na odcinku około 5,0 km. Orientacyjną odległość granicy strefy uciążliwości drogi od krawędzi jezdni, przy natężeniu ruchu około 4600 pojazdów na dobę, szacuje się na około 150,0 km.

6.3.2. Droga wojewódzka

Droga Nr 758

Jest drogą o mniejszym znaczeniu komunikacyjnym. Przechodzi po południowo-zachodnich obrzeżach obszaru gminy, przez miejscowość Jachimowice. Stanowi łącznik pomiędzy drogami krajowymi. Posiada jezdnię o szerokości 5,0–6,0 m i gruntowe pobocza o szerokości 1,0–1,5 m. Szerokość jezdni nie odpowiada wymaganej przepisami dla klasy techniczno-funkcjonalnej G (główna).

Jako ciąg komunikacyjny Iwaniska – Klimontów – Koprzywnica – Tarnobrzeg (do drogi wojewódzkiej Nr 871 Nagnajów – Tarnobrzeg – Stalowa Wola, powstała z dawnej drogi krajowej – nazwa i numer bez zmian) i odcinka Koprzywnica – Tarnobrzeg o dawnym numerze 1077. Nie odnotowuje się na tym kierunku znaczącego ruchu ze względu na „wąskie gardło” jakie stanowi przeprawa promowa ograniczająca przepustowość i drożność, zwłaszcza dla samochodów ciężarowych.

6.3.3. Drogi powiatowe

Zapewniają obsługę miejscowości gminnych i spośród piętnastu ciągów komunikacyjnych wytypowanych jako drogi powiatowe, pięć stanowi połączenia z gminami sąsiednimi: Koprzywnica, Klimontów i Obrazów, przy czym drogi Nr **0799T** Wielogóra – Koprzywnica oraz Nr 42389 Ciszycza – Skotniki posiadają nawierzchnię gruntową lub gruntową ulepszoną żużlem i nie mają znaczenia w komunikacji między gminami. Funkcję drogi powiatowej jako połączenia siedziby powiatu z siedzibą gminy przejmuje na siebie droga krajowa Warszawa – Sandomierz – Bytom.

6.3.4. Drogi gminne

Wyznaczona i dotychczas obowiązująca sieć dróg gminnych na ogół spełnia kryterium kwalifikacji przewidziane przepisami „Ustawy o drogach publicznych” w układzie funkcjonalnym.

Drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią ponad 28% ogólnej długości dróg gminnych. Tylko nieliczne posiadają parametry techniczno-użytkowe odpowiednie dla klasy L (lokalna) lub D (dojazdowa).

Uwarunkowaniem techniczno-ekonomicznym modernizacji dróg w terenie są wąskie pasy drogowe uniemożliwiające wprowadzenie w przekrój drogi systemu odwodnienia, ścieżek rowerowych, a nawet chodników dla ruchu pieszego. Trudności w pozyskaniu terenu niejednokrotnie eliminują całkowicie działania modernizacyjne.

6.4. **Komunikacja zbiorowa**

Obsługa gminy komunikacją zbiorową w zakresie lokalnych przewozów pasażerskich realizowana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej i Miejską Komunikację Samochodową w Sandomierzu oraz przez prywatnego przewoźnika „BUS”. Za podstawę analizy obsługi przyjęto standard wymagany dla obszarów wiejskich:

- odległość dojścia do przystanku autobusowego maksymalnie 1 km, co odpowiada czasowi około 15 minut marszu pieszego;
- konieczność podróży przesiadkowych.

Wyznaczona została izolinia na podstawie przyjętego standardu obsługi, na granicy której i poza nią znalazły się miejscowości:

- częściowo: Siennica, Polanów, Klinek;
- całkowicie: Kolonia Faliszowice, Bystrojowice, Mała Łąka, Wielkie Pole, Polanów Złocki, Kolonia Milczany, Doły Michałowskie, Sadki, Jatki, Folwark, Kobierniki.

Wymienione miejscowości znajdują się na granicy strefy lub stanowią kolonie o kilku lub kilkunastu rozproszonych zabudowaniach, na ogół z gruntową drogą dojazdową. Wprowadzenie komunikacji zbiorowej w obszarze znikomego zapotrzebowania na przewozy pasażerskie i przy złych warunkach dojazdu autobusu jest nieuzasadnione ze względów ekonomicznych. Dla mieszkańców tych miejscowości korzystanie ze środków komunikacji publicznej związane jest z pokonywaniem większych odległości dojścia do przystanku od maksymalnych, przyjętych przez wymagany standard obsługi.

6.5. Komunikacja indywidualna

Polityka komunikacyjna gminy zakłada podporządkowanie układu komunikacyjnego dla swobodnego korzystania z samochodu osobowego. Nie stwarza się ograniczeń odnośnie użytkowania samochodów osobowych i parkowania.

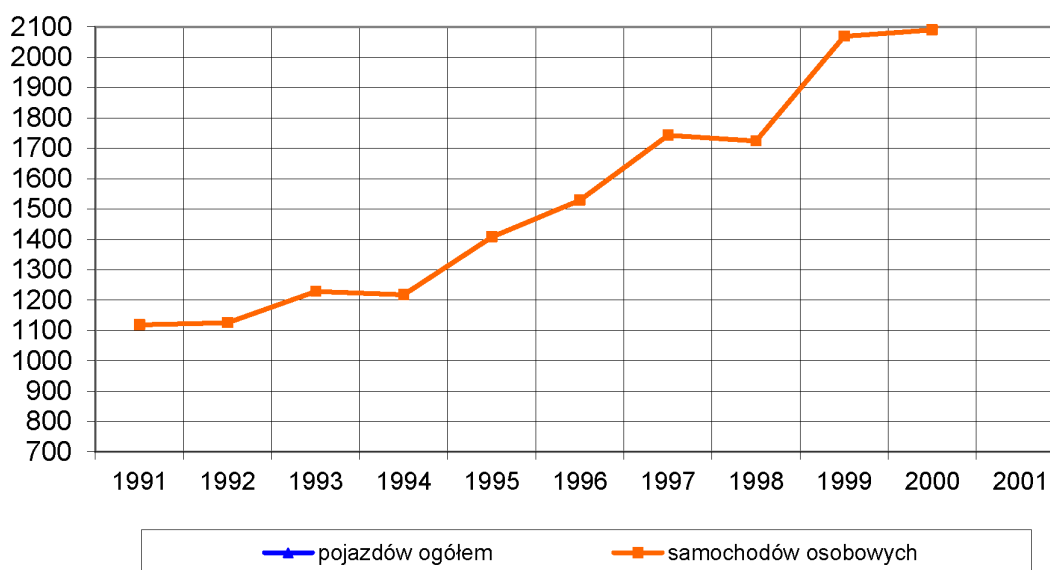
Tabela Nr 27

Stan i wskaźniki motoryzacji.

Rok	Ludność gminy	Stan motoryzacji		Wskaźnik wzrostu ilości samochodów osobowych	Wskaźnik nasycenia (samochodów osobowych/1000 mieszkańców)
		pojazdów ogółem	samochody osobowe		
1991	9594	3768	1118	–	117
1992	9628	3998	1125	1,01	117
1993	9629	4187	1228	1,09	128
1994	9565	4118	1217	0,99	127
1995	9506	4457	1408	1,16	148
1996	9462	4701	1528	1,08	161
1997	9460	5041	1743	1,14	184
1998	9403	4958	1724	0,99	183
1999	9348	5599	2069	1,20	221
2000	9317	5793	2089	1,01	224
2001	9283	6053	2351	1,13	253

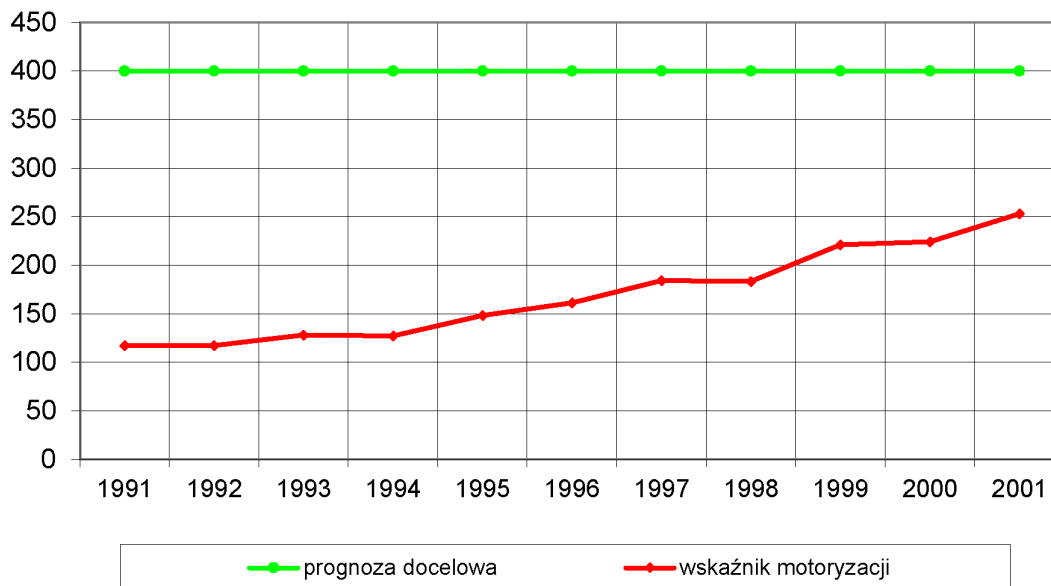
Odnotowany został równomierny i stały przyrost ilości samochodów osobowych w latach 1998 – 2001 dając wskaźnik nasycenia 253 samochody osobowe na 1000 mieszkańców, przy średniej krajowej 220.

Rozwój motoryzacji w latach 1991–2001



Prognozę motoryzacyjną ustala się na poziomie 400 samochodów osobowych na 1000 mieszkańców, czyli przeciętnie jeden samochód na rodzinę. Przy utrzymaniu się tendencji wzrostu z lat 1998–2001 prognoza docelowa osiągnięta zostanie po 2007 roku.

Dynamika wzrostu motoryzacji i prognoza docelowa



6.6. Obsługa motoryzacji

Pod względem zaopatrzenia w paliwo gmina obsługiwana jest stacjami paliw:

- przy drodze krajowej Nr 79 w Samborcu i Andruszkowicach (gaz);
- przy drodze krajowej Nr 77 w Milczanach;
- przy drodze powiatowej Nr 42325 w Gorzyczanach.

6.7. Drogi transportu rolniczego

Drogi rolnicze są głównie drogami o nawierzchni gruntowej. Niewielki procent tych dróg wyposażony jest w nawierzchnię utwardzoną lub ulepszoną, najczęściej wykonaną samorzutnie przez zainteresowanych użytkowników, dokonaną w przypadkach niezbędnych, kiedy wymaga tego potrzeba przejazdu. Układ tych dróg rolnictwa wykazuje dużą regularność na całym obszarze upraw.

Układ posiada hierarchię, którą tworzą drogi o funkcji:

- głównej – drogi publiczne wojewódzkie, powiatowe i gminne;
- zbiorczej – zbiorcze dojazdy do pól;
- pomocniczej – drogi bezpośredniej obsługi upraw.

Bezpośrednie dojazdy z pól następują po obu stronach wzdłuż trasy dróg krajowej i wojewódzkiej, które wykorzystywane są jako drogi główne transportu rolniczego.

7. Uwarunkowania wynikające z wyposażenia i obsługi uzbrojenia technicznego

7.1. Elektroenergetyka

Głównymi Punktami Zasilającymi gminę w energię elektryczną są:

- ♦ GPZ 110/15 kV „Gerlachów”;
- ♦ GPZ 110/15 kV „Sandomierz”;
- ♦ GPZ 110/15 kV „Klimontów”;
- ♦ GPZ 110/15 kV „Piaseczno”;

Największy udział w zasilaniu gminy ma GPZ 110/15 kV Gerlachów i Sandomierz. Energia elektryczna wyprowadzana jest z w/w GPZ-tów liniami napowietrznymi:

- 15 kV „Gerlachów – Klimontów II”;
- 15 kV „Sandomierz – Łoniów”.

Odgałęzienia w/w linii zasilających stanowią sieć rozdzielczą doprowadzającą napięcie do 68-u stacji transformatorowych napowietrznych 15/0,4 kV znajdujących się w poszczególnych miejscowościach gminy. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV są głównym źródłem zasilania odbiorców bytowo-komunalnych, sieci oświetleniowej, handlu, rzemiosła i usług. Obszar gminy obsługiwany jest pod względem elektroenergetycznym przez Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A – Rejon Energetyczny w Staszowie przy ulicy Krakowskiej 44 oraz częściowo przez Rejon Energetyczny w Tarnobrzegu który obsługuje miejscowość Kobierniki i stację „Krakówka-1”, z której zasilani są odbiorcy Strochcic. Eksploatację sieci średniego i niskiego napięcia oraz budowę urządzeń elektroenergetycznych w gminie (z wyjątkiem Kobiernik i Strochcic) w określonym zakresie wykonuje Posterunek Energetyczny w Klimontowie przy ulicy Osolińskiej, a bieżące awarie usuwa Pogotowie Energetyczne mieszczące się w budynku Posterunku Energetycznego. Kobierniki i Strochcice obsługuje Posterunek Energetyczny w Sandomierzu przy ulicy Energetycznej 4.

Tabela Nr 28

Wykaz stacji transformatorowych 15/0,4 kV zasilających gminę.

Lp.	Nazwa stacji trafo według Rejonu Energetycznego	Symbol stacji na mapie	Typ stacji trafo	Moc zainstalowana w stacji trafo w kVA
1.	Samborzec 1	S-1	STSa 20/100	160
2.	Samborzec Osiedle	S-Os.	STSpb 20/250	160
3.	Samborzec 2	S-2	STS 20/250	160
4.	Samborzec Oczyszczalnia	S-Oczyszcz.	STSa 20/250	400
5.	Samborzec Przepompownia	S-Przep.	Majątek użytk.	–
6.	Samborzec SKR Stadnina Koni	S-St. Koni	WSTp 20/400	400
7.	Gorzyczany 1	G-1	2 BJ	100
8.	Gorzyczany 2	G-2	STS 20/100	63
9.	Żuków 1	Ż-1	STSa 20/250	40
10.	Żuków 2	Ż-2	STSa 20/250	100
11.	Śmiechowice 1	Ś-1	STSa 20/250	63

cd. Tabela Nr 28.

12.	Śmiechowice 2	Ś-2	STSa 20/250	63
13.	Śmiechowice 3	Ś-3	STSa 20/100	63
14.	Wielogóra 1	W-1	STSa 20/100	100
15.	Wielogóra 2	W-2	STSa 20/250	63
16.	Szewce 1	Sz-1	B 2J	75
17.	Szewce 2	Sz-2	B 2J	100
18.	Szewce Pompownia 1	Sz-Pomp. 1	majątek użytk.	–
19.	Szewce Pompownia 2	Sz-Pomp. 2	majątek użytk.	–
20.	Szewce Hydrofornia	Sz-Hydr.	STS 20/100	100
21.	Skotniki 1	Sk-1	2 DJ	160
22.	Skotniki 2	Sk-2	STS 20/100	100
23.	Bogoria Skotnicka 1	BS-1	STS 20/125	160
24.	Bogoria Skotnicka 2	BS-2	STSa 20/100	63
25.	Zajezerze 1	Zaj-1	STS 20/100	100
26.	Zajezerze 2	Zaj-2	STS _{pb} 20/250	100
27.	Zajezerze 3	Zaj-3	STS 20/100	75
28.	Zajezerze 4	Zaj-4	STS _{bp} 20/250	100
29.	Zajezerze 5	Zaj-5	STS _{bp} 20/250	100
30.	Zajezerze 6	Zaj-6	STS _{bp} 20/250	100
31.	Zajezerze 7	Zaj-7	STS _{bp} 20/250	100
32.	Zajezerze Pompownia	Zaj-Pomp.	STS 20/250	100
33.	Bystrojowice	B	ŻH 15B	50
34.	Chobrzany 1	C-1	STS 20/250	160
35.	Chobrzany 2	C-2	STS 20/250	160
36.	Chobrzany 3	C-3	STS 20/250	100
37.	Faliszowice	Fa	STS 20/100	100
38.	Jachimowice 1	Ja-1	B 2J	100
39.	Jachimowice 2	Ja-2	STS 20/125	100
40.	Ryłowice	R	STS _{bo} 20/125	63
41.	Janowice 1	Ja-1	STS 20/250	100
42.	Janowice 2	Ja-2	STSa 20/250	63
43.	Janowice 3	Ja-3	STSa 20/250	63
44.	Krzczkowice	Krz	ŻH 15	63
45.	Zawierzbie	Zw-1	STSa 20/250	100
46.	Zawierzbie	Zw-2	STSa 20/250	100
47.	Zawierzbie	Zw-3	STSa 20/250	100
48.	Zawierzbie Szkoła	Zw-szk	STSa 20/250	75
49.	Złota 1	Zł-1	STSa 20/250	100
50.	Złota 2	Zł-2	STSa 20/250	100
51.	Złota Kolonia	Zł-Kol	STS 20/250	63
52.	Polanów Samborzecki 1	P-1	STSa 20/250	50
53.	Polanów Samborzecki 2	P-2	STSa 20/250	50
54.	Łojowice	Ł	STSa 20/250	100
55.	Andruszkowice	A	STSa 20/250	100
56.	Milczany 1	M-1	STS 20/250	63
57.	Milczany 2	M-2	STS 20/250	100

58.	Milczany Kolonia	M-Kol	STS 20/250	30
59.	Milczany RE-8	M-RE-8	STSpb22 20/100	100
60.	Zawisielcze	Za	STSpb 20 250	100
61.	Koćmierzów 1	Ko-1	STS 20/250	100
62.	Koćmierzów 2	Ko-2	STSr 20/250	100
63.	Kobierniki 1	K-1		63
64.	Kobierniki 2	K-2		160
65.	Kobierniki 3	K-3		100
66.	Kobierniki 4	K-4		100
67.	Kobierniki 5	K-5		100
68.	Krakówka 1	Kr		160
Razem				67114

Łączna moc transformatorów zainstalowanych w 65 stacjach transformatorowych Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego wynosi 6714 kVA. 3 stacje na terenie gminy to stacje prywatne na majątku odbiorcy.

Przez teren gminy nie przebiegają tranzytem linie Wysokich i Najwyższych Napięć. Od przebiegających przez obszar gminy napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV zasilających stacje transformatorowe 15/0,4kV wymagane jest ze względów bezpieczeństwa zachowanie odległości zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi, odległość ta wynosi 7,5 m od osi linii w jedną i drugą stronę.

Stacje transformatorowe słupowe 15/0,4 kV wymagają terenu wolnego od zabudowy w promieniu 5,0 m od stacji dla budynków z materiału palnego i 3,0 m dla budynków wykonanych z materiału niepalnego. Lokalizacja i wznoszenie budynków oraz innych obiektów w pobliżu istniejących linii i stacji w odległościach mniejszych niż w/w wymagają uzgodnienia z Rejonem Energetycznym w Staszowie.

W przypadku wystąpienia kolizji projektowanych obiektów z istniejącymi sieciami elektroenergetycznymi, sieci te należy przebudować na koszt zainteresowanego.

Analiza urządzeń elektroenergetycznych gminy wykazuje, że:

- ◆ Główne Punkty Zasilające gminę w szczycie poboru mocy przez odbiorców posiadają znaczne rezerwy mocy.
 - ◆ GPZ 110/15 Klimontów wyposażony jest w 2 transformatory o mocy 10 MVA każdy z czego 1 pracuje, a drugi stanowi rezerwę, obciążony jest w szczycie mocą 5,5 MW. Rozdzielnia średniego napięcia posiada 11 wolnych pól gotowych do przyłączenia większych odbiorów.
 - ◆ GPZ Piaseczno 110/15 kV wyposażony jest w 2 transformatory o mocy 10 MVA każdy z czego 1 pracuje, a drugi stanowi rezerwę, obciążony jest w szczycie 2,28 MW. Rozdzielnia średniego napięcia wyposażona jest w 32 pola zasilające, z czego aż 16 pól jest wolnych.
 - ◆ GPZ Sandomierz 110/154 kV wyposażony jest w 2 transformatory o mocy 16 MVA każdy z czego oba pracują i obciążone są w szczycie mocą sumaryczną 7,7 MW. Rozdzielnia średniego napięcia posiada 30 pól zasilających z czego 4 pola są wolne.
 - ◆ GPZ Gerlachów 110/15 kV wyposażony jest w 1 transformator o mocy 16 MVA (rezerwa z GPZ Sandomierz), obciążony w szczycie mocą 6,5 MW. W rozdzielni średniego napięcia jest 24 pola zasilające z czego 5 pól jest wolnych.
- Z w/w danych wynika, że we wszystkich GPZ 110/15 kV są znaczne rezerwy mocy zainstalowanej, jak również są wolne pola rozdzielni SN 15 kV gotowych do zasilania większych odbiorców. W/w dane dotyczą doby pomiarowej z 19 grudnia 2001 r.

- ◆ Stan techniczny sieci średniego napięcia zasilający stacje transformatorowe jest dobry; sieci po modernizacji.
- ◆ Większość stacji transformatorowych 15/0,4 kV, w gminie, z których wyprowadzone jest niskie napięcie zasilające odbiorców jest w dobrym stanie technicznym (po modernizacji), około 11 % stanowią stacje starego typu.
- ◆ Dobudowy stacji transformatorowych i linii zasilających 15 kV oraz remontu sieci niskiego napięcia wymagają miejscowości: Gorzyczany, Skotniki, Ryłowice, Chobrzany 2.
- ◆ Remontu kapitalnego sieci niskiego napięcia zasilających odbiorców wymagają miejscowości: Zawisze i Zajeziórze.

Do bilansu energetycznego mogą być wykorzystane źródła niekonwencjonalnej energii odnawialnej:

- elektrycznej:
 - małe elektrownie wodne wykorzystujące energię lokalnych spiętrzeń wodnych;
 - elektrownie wiatrowe;
 - elektrownie wykorzystujące biogaz.
- cieplnej:
 - zasoby wód geotermalnych;
 - biogaz, biomasa (słoma, drewno itp.);
 - źródła niskotemperaturowe;
 - energia promieniowania słonecznego.

Do chwili obecnej gmina nie posiada żadnego z w/w źródeł niekonwencjonalnej energii.

7.2. Telekomunikacja

7.2.1. Telefonia stacjonarna

Głównym operatorem w gminie świadczącym usługi telekomunikacyjne w zakresie obsługi 1334 abonentów i eksploatacji sieci i urządzeń jest Telekomunikacja Polska S.A. – Obszar Telekomunikacji w Kielcach.

Drugim operatorem świadczącym usługi w gminie, oprócz TP S.A., dla 216 abonentów, systemem radiowym NEC jest Pilicka Telefonia S.A.

Abonentów TP S.A. obsługuje:

- Centrala cyfrowa w Samborcu:
 - pojemność – 944 łączy telefonicznych standartowych;
 - zajętość – 891 łączy telefonicznych standartowych;
 - brak zainteresowania na łączy dostępu do ISDN.
- Centrala cyfrowa w Chobrze:
 - pojemność – 464 łączy telefonicznych standartowych;
 - zajętość – 440 łączy telefonicznych standartowych;
 - łączy dostępu do ISDN – zainstalowane–8, wykorzystane–1.

Część abonentów gminy obsługuje centrala cyfrowa w Sandomierzu.

Sieć telekomunikacyjną TP S.A. w gminie stanowią:

- kabel dalekosiężny tradycyjny TKD „Tarnobrzeg – Staszów – Kielce”;
- kabel światłowodowy „Sandomierz – Samborzec”;
- kabel światłowodowy „Sandomierz – Obrazów”;
- kabel światłowodowy „Samborzec – Chobrzany”;
- kable sieci rozdzielczej;
- kanalizacja telefoniczna;
- linie napowietrzne.

Aparaty wrzutowe ogólnodostępne znajdują się w następujących miejscowościach:

- Samborzec – Urząd Gminy i stacja paliw;
- Chobrzany – Ośrodek Zdrowia;
- Skotniki – Urząd Pocztowy;
- Złota –remiza OSP;
- Milczany –stacja paliw;
- Zajezerze – sklep spożywczy.

Pilicka Telefonii S.A.

Obsługuje swoich 216 abonentów systemem radiowym NEC (jedna antena zbiorcza na maszcie o wysokości ~15,0 m w miejscowości Faliszowice – wielu abonentów) przesyłając sygnał radiowy ze stacji bazowej nadawczo – odbiorczej w Klimontowie oraz Sandomierzu kablami miedzianymi podwieszonymi na słupach linii energetycznych.

- ♦ Abonenci Pilickiej Telefonii znajdują się w miejscowościach (aktualność danych 20 października 2002 r.):
 - Samborzec – 17 abonentów;
 - Strohcice – 1 abonent;
 - Andruszkowice – 9 abonentów;
 - Szewce – 9 abonentów;
 - Wielogóra – 1 abonent;
 - Zajezerze – 30 abonentów;
 - Polanów – 2 abonentów;
 - Zawisielcze – 16 abonentów;
 - Koćmierzów – 14 abonentów;
 - Złota – 41 abonentów;
 - Janowice – 4 abonentów;
 - Ostrołęka – 24 abonentów;
 - Zawierzbie – 8 abonentów.

Obszar gminy jest dobrze stelefonizowany. Wszystkie miejscowości w gminie posiadają łączność telefoniczną. Wskaźnik gęstości telefonicznej na koniec czerwca 2002 r., obrazujący ilość telefonicznych łączy głównych (łączy telefonicznych standardowych oraz łączy dostępu do ISDN) na 100 mieszkańców gminy wynosił:

- gmina Samborzec – 16,84 łączy głównych/100 Mk TP S.A.;
- 2,28 Pilickiej Telefonii S.A.;

Dla porównania wskaźniki gęstości telefonicznej w gminie i gminach ościennych, na koniec czerwca 2002 r. wynoszą:

- gmina Samborzec – 19,12 łączy głównych/100 Mk;
- gmina Łoniów – 14,61 łączy głównych/100 Mk;
- gmina Koprzywnica – 19,39 łączy głównych/100 Mk;
- gmina Klimontów – 13,68 łączy głównych/100 Mk;

Wskaźnik gęstości telefonicznej na koniec 2001 roku wynosił:

- dla województwa świętokrzyskiego:
 - ogółem – 21,86 łączy głównych/100 Mk;
 - miasto – 32,25 łączy głównych/100 Mk;
 - wieś – 13,09 łączy głównych/100 Mk.

Telekomunikacja Polska S.A. Obszar Telekomunikacji w Tarnobrzegu, poprzez nowoczesne centrale cyfrowe w Samborcu i Chobrzeżanach świadczy szereg usług dodanych jakimi są:

Zintegrowana sieć cyfrowa ISDN

ISDN to nowoczesna, w pełni cyfrowa sieć telekomunikacyjna, która umożliwia korzystanie z różnych technik przekazu i szerokiej gamy usług dodatkowych, przy wykorzystaniu tradycyjnego łącza (para miedzianych przewodów). Do jednego łącza ISDN można zainstalować do ośmiu urządzeń (np. telefon, fax, modem), przy czym dwa z nich mogą pracować jednocześnie i niezależnie. ISDN umożliwia korzystanie z: telefonii, telefaksu, teletekstu, poczty elektronicznej, transmisji danych, wideofonii, teleakcji, a ponadto szeregu usług dodatkowych: prezentacji numeru linii wywołującej, wielokrotnego numeru abonenta, bezpośredniego wybierania numeru wewnętrznego, informacji o opłacie itp. Pełne wykorzystanie możliwości stwarzanych przez sieć ISDN, wymaga zastosowania specjalnych urządzeń przystosowanych do pracy w sieci.

Sieć ISDN znajduje zastosowanie niemalże w każdej dziedzinie działalności, może służyć:

- przedsiębiorstwom (produkcja, przetwórstwo, handel);
- instytucjom finansowym;
- instytucjom usługowym (biura podróży, kancelarie adwokackie, biura konsultingowe, domy aukcyjne, biura nieruchomości, biura projektów itp.);
- placówkom medycznym;
- służbom nadzorującym obiekty i chroniącym mienie (agencje ochrony, obserwacje środowiska, pogotowia gazowe, elektryczne itp.).

Infolinia 800

Infolinia 800 to usługa mająca na celu ułatwienie firmom i instytucjom kontaktu z klientami. Istota tej usługi polega na tym, że za rozmowę płaci ten do kogo dzwonią, a nie ten kto dzwoni. Numery infolinii 800 zaczynają się charakterystyczną sekwencją cyfr 0–800.

Polpak T

Polpak T to szybka sieć transmisji danych, oparta na protokole Frame Relay, umożliwiająca przesyłanie informacji z prędkością od 64 kb/s do 2 Mb/s. Charakteryzuje się wysoką niezawodnością i efektywnością wykorzystania łączy, niskimi kosztami transmisji. Sieć Polpak T pozwala na korzystanie ze stałych kanałów wirtualnych PVC oraz wirtualnych sieci prywatnych VPN. Możliwości te są chętnie wykorzystywane przez banki, duże firmy posiadające wiele oddziałów, urzędy administracji państwowej, stowarzyszenia

ubezpieczeniowe, firmy informatyczne i inne. Powszechną usługą bazującą na strukturze sieci Polpak T jest dostęp do sieci internet po komutowanych i dzierżawionych.

Dostęp do sieci internet

Internet to gigantyczna sieć łącząca miliony komputerów na całym świecie, umożliwiającą dostęp do informacji na każdy temat. Dzięki TP S.A. internet staje się powszechnie dostępną siecią informatyczną. Dzwoniąc pod numer 0–20–21–22 można połączyć się przez internet z całym światem. Wystarczy posiadać komputer z odpowiednim oprogramowaniem, modem z homologacją oraz linię telefoniczną. Za połączenie z internetem płaci się jak za rozmowę miejscową. TP S.A. nie pobiera dodatkowych opłat za korzystanie z dostępu do internetu. Na serwerze TP S.A. można wykupić konto pocztowe e-mail i umieścić stronę WWW.

Polkom 400

Najbezpieczniejsza poczta elektroniczna. Umożliwia przechowywanie i przekazywanie informacji (w postaci faksów, telexów) w ruchu krajowym i międzynarodowym, pomiędzy abonentami posiadającymi różnego rodzaju urządzenia, tj. komputery, telefaksy. Użytkownicy POLKOM 400 mogą korzystać z publicznej książki adresowej lub stworzyć własną bazę teleadresową, co ułatwia i przyspiesza przekazywanie informacji.

VSAT

VSAT jest systemem łączności satelitarnej o dużej szybkości transmisji danych, przekazu telefaksowego i połączeń telefonicznych. Jest używany przez duże firmy turystyczne, banki o zasięgu międzynarodowym, firmy handlowe i spedycyjne funkcjonujące w krajach pozbawionych dobrej infrastruktury telekomunikacyjnej. Dostęp do usług VSAT można uzyskać za pomocą anteny satelitarnej o małej średnicy.

Komertel

Komertel to wydzielona sieć telekomunikacyjna przeznaczona dla użytkowników biznesowych. Zapewnia ona automatyczne połączenia telefoniczne i telefaksowe ze wszystkimi krajami świata oraz automatyczne połączenia międzymiastowe w kraju.

Dzierżawa łączy telekomunikacyjnych

Usługa polega na zestawieniu, uruchomieniu i oddaniu do użytku abonenta łączy określonej jakości. Dzierżawa łączy umożliwia realizację usług: telefonicznych, telegraficznych, transmisji danych, radiofonicznych i telewizyjnych.

POLPAGER – ogólnopolski system przywoławczy

System umożliwia przekazywanie wiadomości użytkownikowi odbiornika przywoławczego (pagera), niezależnie od miejsca pobytu. Kieszonkowy odbiornik przywoławczy, wyposażony jest w wyświetlacz do odczytu przekazywanej wiadomości.

Usługi audiotekstowe

Pod numerami telefonów rozpoczynających się cyframi 0–700 oferowane są usługi audiotekstowe (m.in. informacja, rozrywka, horoskopy, konkursy radiowe i telewizyjne). Opłata za połączenie ustalana jest przez firmę oferującą usługi audiotekstowe.

Poland Direct

Poland Direct pozwala na łatwe i wygodne połączenie telefoniczne z zagranicy do Polski na koszt rozmówcy w kraju gdy wezwana osoba zgodzi się zapłacić za rozmowę.

Octopus ISDN

Umożliwia szybki i sprawny dostęp do internetu, zapewnia szybkie i niezawodne przesyłanie informacji o doskonałej jakości. Abonenci Telekomunikacji Polskiej S.A. przyłączeni do centrali analogowej nie mogą korzystać z wszystkich dodatkowych usług oferowanych przez TP S.A. z tych które wymagają przekazu cyfrowego jak np. sieć ISDN, Polpak T, SDT, poczta głosowa.

7.2.2. Telefonía komórkowa

Na terenie ujęcia wody w Szewcach na budynku hydroforni znajduje się stacja nadawczo-odbiorcza Polskiej Telefonii Komórkowej ERA GSM. W zasięgu pól elektromagnetycznych promieniowania niejonizującego przekraczających dopuszczalną wartość gęstości mocy wynoszą $0,1 \text{ W/m}^2$ nie znajdują się żadne budynki przeznaczone na pobyt ludzi. Obszar występowania pól elektromagnetycznych o wartościach stwarzających potencjalne zagrożenie zdrowia ludzi i środowiska znajduje się na znacznej wysokości, nie oddziałuje negatywnie na stan środowiska tj. powietrze, wodę, florę i faunę. Dla istniejącego stanu zagospodarowaniu otoczenia na potrzeby ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania.

Zasady ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym szkodliwym dla ludzi i środowiska, oraz terminy wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, określają przepisy odrębne.

Gmina Samborzec znajduje się również w zasięgu oddziaływania Telefonii Komórkowej Plus GSM oraz Idea Centrtel których stacje bazowe znajdują się w Klimontowie i Sandomierzu.

7.3. *Zaopatrzenie w gaz*

Przebiegający przez teren gminy gazociąg wysokoprężny Ø 250 CN 40 Sandomierz – Grzybów stanowi źródło zaopatrzenia mieszkańców gminy poprzez zrealizowane stacje redukcyjno-pomiarowe gazu „Samborzec”, o przepustowości $Q = 600 \text{ Nm}^3/\text{h}$, siecią średnioprężną zaopatrywane są sołectwa: Samborzec, Polanów, Złota, Andruszkowice, Strohcice, Szewce, Zajeziórze, Skotniki, Zawierzbie, Bogoria Skotnicka, Ostrołęka, Koćmierzów, Zawisielcze oraz „Koprzywnica” o przepustowości $Q = 1500 \text{ Nm}^3/\text{h}$, z której zaopatrywane są sołectwa: Janowice, Kolonia Faliszowice, Jachimowice, Ryłowice, Chobrzany, Strączków, Gorzyczany, Krzeczkowice, Faliszowice.

Strefa ograniczonej dostępności dla gazociągu wysokoprężnego wynosi:

- od obiektów użyteczności publicznej – 15 mb licząc od granicy terenu,
- od budynków mieszkalnych – 15 mb,
- od budynków gospodarczych – 15 mb.

Podstawowe parametry sieci średnioprężnej zasilającej ze stacji „Samborzec” i „Koprzywnica”, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela Nr 29

Stacja zasilająca redukcyjno-pomiarowa „Samborzec”.

Miejscowość	Długość czynnych gazociągów (m)	Przylączy gazowe (szt.)	Ilość odbiorców
Samborzec	4022	135	69
Polanów	5262	61	52
Złota	6302	139	124
Andruszkowice + Strohcice	4727	133	124
Szewce	2071	47	38
Zajeździe	10668	130	79
Skotniki	9270	101	69
Zawierzbie	4619	56	49
Bogoria Skotnicka	5725	107	66
Ostrołęka	4892	55	40
Koćmierzów	6112	88	71
Zawisielcze	2000	57	49

Tabela Nr 30

Stacja redukcyjno-pomiarowa „Koprzywnica”.

Wyszczególnienie (miejscowość)	Rozdzielcza sieć gazowa			Przylączy gazowe		
	Średnica (mm)	długość (m)		Średnica (mm)	długość (m)	
		PE	stal		PE	stal
Janowice	25		714	20		2124
	32		5072			
	50		1750			
	65		1650			
Kolonia Faliszowice	50		1238	20		386
Jachimowice	25		551	20		1308
	32		1200	25	103	
	40		1130			
	50		350			
	80		3992			
Rylowice	65		1310	20		559
Chobrzany	25		1416	20		1790
	32		3672	25	51	
	50		1411			
	65		1952			
	80		905			
Strączków	25		332	20		297
	80		750	25	20	
Gorzyczany	25	1020		20	1300	705
	32	3065		32	32	
	40	500				
	50	200				
	65	2870				
Krzczkowice	32	1420		20	158	30
Faliszowice	25	111		20	443	79
	32	787		25	14	
	50	1109				
Łącznie w gminie		11082	29395		2121	7278

7.4. Zaopatrzenie w wodę

Urząd Gminy Samborzec eksploatuje urządzenia wodne ujęcia wód podziemnych w Szewcach i Sośniczanach oraz obiekty SUW w Szewcach – służące do ujmowania, uzdatniania, gromadzenia i tłoczenia wód do sieci rozbiorowej grupowego wodociągu gminnego oraz do odprowadzania oczyszczonych ścieków popłucznych z SUW do rowu melioracyjnego. Ujęcie wody w Szewcach składa się z 3–ch studni głębinowych S–I, S–II i S–III, odwierconych w 1975 r, o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości $Q_e = 89 \text{ m}^3/\text{h}$, przy $s_e = 4,1 - 4,2 \text{ m}$. W 2001 roku, w odległości 330 m na południe od istniejącego ujęcia, w miejscowości Sośniczany na terenie gminy Koprzywnica, odwiercone zostały 2 dodatkowe studnie S–IV i S–V dla potrzeb wodociągu grupowego „Szewce”. Zasoby eksploatacyjne studni S–IV i S–V zatwierdzone zostały w wysokości $Q_e = 40,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s_e = 3,9 \text{ m}$. Ujmowane wody z ujęcia w Szewcach i Sośniczanach kierowane są na Stację Uzdatniania Wody w Szewcach. Teren ujęcia należy do zlewni rzeki Koprzywianki i zwierciadło wody w studniach uzależnione jest od stanu wody w rzece.

Ujęcie wody w Szewcach i Sośniczanach zaopatruje w wodę wodociąg grupowy „SZEWCY” dla mieszkańców 26 wsi gminy Samborzec (24 wsie zwodociągowane i 2 wsie – Jachimowice i Ryłowice – planowane do zwodociągowania). Ujęcie „Szewce” zaopatruje w wodę również 5 miejscowości gminy Obrazów (aktualnie: Malice, Świątniki, Bilcza oraz 2 wsie planowane do zwodociągowania: Dębiany i Piekary).

Wodociąg „SZEWCY” zaprojektowano dla potrzeb zaopatrzenia w wodę 26 wsi gminy Samborzec, tj.: Szewce, Skotniki, Zajeziórze, Bogoria Skotnicka, Ostrołęka, Zawierzbie, Koćmierzów, Andruszkowice, Bystrojowice, Chobrzany, Faliszowice, Gorzyczany, Janowice, Krzeczkowice, Łojowice, Polanów, Strączków, Samborzec, Stročcice, Śmiechowice, Wielogóra, Złota, Żuków, oraz planowane do zwodociągowania: Jachimowice i Ryłowice. Pozostałe 2 wsie gminy Samborzec: Kobierniki i Milcza, zaopatrywane są z ujęcia obcego „Romanówka”, będącego w eksploatacji PGKiM Sandomierz. Potrzeby grupowego wodociągu „Szewce” zasilającego w wodę miejscowości gminy Samborzec oraz 5 miejscowości gminy Obrazów – zostały określone w 2001r, dla potrzeb modernizacji ujęcia i SUW – $Q_{\max d} = 2539,83 \text{ m}^3/\text{d}$.

W budowie geologicznej, w rejonie ujęcia wody występują utwory kambru, trzeciorzędu i czwartorzędu. Utwory czwartorzędowe na Nizinie wykształcone są jako piaski, pospółki i żwiry, przykryte cienką warstwą utworów madowych. Miąższość tych utworów w studniach wynosi 10,5–11,2 m. Poniżej tych utworów występują ility krakowieckie trzeciorzędu – są to utwory bezwodne. Utwory kambru, wykształcone w postaci mułowców i iłowców z przewarstwieniami piaskowców i iłupków, występują w podłożu ujęcia. Z budową geologiczną związane są warunki hydrogeologiczne. Warstwę wodonośną stanowią utwory piaszczyste czwartorzędu, leżące na nieprzepuszczalnych utworach kambru i trzeciorzędu. Zasilanie poziomu odbywa się przez infiltrację wód opadowych, infiltrację wód z rzeki Koprzywianki i Kanału od Sośniczan oraz spływ z sąsiednich terenów z południa i z zachodu z Wyżyny Sandomierskiej. Zwierciadło wody w studniach, podczas pompowania renowacyjnego w 1996 r ujęcia w Szewcach, nawiercono na głębokościach 1,45–1,52 m, a w studniach w Sośniczanach – na głębokości 1,0 i 1,8 m.

Stan formalno–prawny korzystania z wód

Gmina Samborzec posiada pozwolenie wodnoprawne udzielone decyzją Wojewody Tarnobrzskiego znak: OS.XI.6210/6/98/HK z dnia 18.03.1998 r, zmienione decyzją Starosty Sandomierskiego znak: RO.XIII.OŚ–6223/6a/01 z dnia 05.11.2001 r, na:

- pobór wód podziemnych z ujęcia składającego się z 3–ch studni głębinowych, zlokalizowanych w miejscowości Szewce, gm. Samborzec oraz 2–ch studni

głębinowych zlokalizowanych w miejscowości Sośniczany gmina Koprzywnica, w ilości:

- $Q_{sr\ h} = 129\ m^3/h$;
- $Q_{max\ d} = 3096\ m^3/d$;
- eksploatację urządzeń wodnych służących do poboru, uzdatniania i rozprowadzania wody;
- wykonanie przekroczenia projektowanym wodociągiem PVC Ø 110 mm, doprowadzającym wodę z ujęcia w Sośniczanach do istniejącej SUW w Szewcach, pod dnem rowu melioracyjnego.

Pozwolenie ważne jest do dnia 01.03.2003 r.

Bilans wodny

Użytkownik ujęcia prowadzi ewidencję wody podawanej do sieci. Według prowadzonej ewidencji ilości te w 2002 r kształtują się następująco:

- w m-cu lutym ilości dobowe wynosiły w granicach: 320–500 m^3/d ;
- w m-cu marcu ilości dobowe wynosiły w granicach: 380–660 m^3/d ;
- w m-cu kwietniu ilości dobowe wynosiły w granicach: 300–700 m^3/d ;
- w m-cu maju kwietniu ilości dobowe wynosiły w granicach: 350–780 m^3/d .

Maksymalny, zarejestrowany dobowy rozbiór wody do sieci wynosił 938 m^3/d i miał miejsce w m-cu maju. Średniodobowy pobór wody z ujęcia w okresie 01.01.2002 r–09.05.2002 r wynosił – $73490\ m^3 - 129 = 569,7\ m^3/d$.

Stanowi to w stosunku do możliwości ujęcia wynoszącego $Q_{sr\ d} = 2580\ m^3/d$ – około 22%. Obecnie zwodociągowana jest prawie cała gmina, pozostało do podłączenia 2 wsie: Jachimowice i Ryłowice. Należy zaznaczyć, że w miesiącach wiosennych (okres największego zapotrzebowania na cele agrotechniczne) nie obserwuje się znaczącego zwiększenia poboru wody przez mieszkańców z uwagi na to, iż wszystkie wsie w gminie Samborzec posiadają ujęcia (podziemne i powierzchniowe) wody na potrzeby agrotechniczne.

Teoretyczny bilans zapotrzebowania na wodę

Zbiorcze zapotrzebowanie wody dla wodociągu grupowego „Szewce” na rok 1998 oraz dla okresu perspektywicznego obliczone zostało w operacie wodnoprawnym, opracowanym w 1998 r, wykorzystywanym do niniejszego opracowania. Bilans ten obejmuje okres perspektywiczny tj. rok 2013, wobec czego nie przeprowadza się ponownego bilansu zapotrzebowania wody. Według przeprowadzonego wówczas bilansu, zapotrzebowanie na wodę w 1998 r. wynosiło:

- $Q_{sr\ d} = 1481,77\ m^3/d$;
- $Q_{max\ d} = 2188,03\ m^3/d = 91\ m^3/h$;
- $Q_{max\ h} = 203,9\ m^3/h$;

a w perspektywie:

- $Q_{sr\ d} = 2571,12\ m^3/d$;
- $Q_{max\ d} = 3267,59\ m^3/d = 136,15\ m^3/h$;
- $Q_{max\ h} = 256,38\ m^3/h$.

Według bilansu opracowanego w 2001 r dla potrzeb modernizacji ujęcia i stacji uzdatniania wody – zapotrzebowanie wody dla wodociągu grupowego w perspektywie wynosiło:

- $Q_{max\ d} = 2539,83\ m^3/d$;
- $Q_{sr\ h} = 105,83\ m^3/h$.

Dobowa łączna wydajność ujęcia wynosi:

- $Q_e = 129 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{\max d} = 129 \times 24 = 3096 \text{ m}^3/\text{d}$.

Jak widać z dotychczasowych obserwacji, rzeczywiste zużycie wody przez odbiorców jest znacznie mniejsze od wyliczonego teoretycznie. Z okresu ostatnich 4-ech miesięcy, zarejestrowane maksymalnodobowe zużycie wody wynosiło $938 \text{ m}^3/\text{d}$. Biorąc pod uwagę wyliczone teoretyczne zapotrzebowanie na wodę dla odbiorców wodociągu grupowego „Szewce” zostanie zabezpieczone dla okresu kierunkowego $Q_{sr h} = 129 \text{ m}^3/\text{h}$.

Strefy ochronne ujęcia wody

Strefa ochronna jest to obszar poddany zakazom, nakazom i ograniczeniom w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody, obejmujący ujęcie wody oraz grunty przyległe do ujęcia. Zadaniem stref ochronnych jest zabezpieczenie zasobów wody pod względem ilościowym i jakościowym, a przede wszystkim ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z powierzchni terenu.

W styczniu 2001 roku została opracowana „Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów eksploatacyjnych ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych dla potrzeb wodociągu wiejskiego „Szewce” – przez Zakład Robót Hydrogeologicznych – Baćkowice – Jan Zbroiński, ustalająca zasoby eksploatacyjne studni S-IV i S-V. Z dokumentacji tej wynika potrzeba ustanowienia strefy ochrony sanitarnej pośredniej dla ujęcia „Szewce” i „Sośniczany”. W związku z powyższym, stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1299) – strefę ochronną ujęcia wody (pośrednią i bezpośrednią) ustanawia w drodze Rozporządzenia Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody. W związku z tym właściciel ujęcia winien opracować projekt zagospodarowania stref ochronnych ujęcia wody i wystąpić do RZGW Kraków o ustanowienie strefy. Aktualnie wszystkie studnie ujęcia są ogrodzone w granicach strefy ochrony bezpośredniej i tak:

- ujęcie „Szewce”:
 - studnia S-II posiada indywidualną strefę ochrony bezpośredniej, jaką jest ogrodzony wokół niej siatką stalową z bramką, zamykaną na kłódkę – teren o wymiarach $20,0 \times 20,0 \text{ m}$;
 - studnie S-I i S-III posiadają wspólną strefę ochrony bezpośredniej. Jest nią ogrodzony siatką stalową wokół obydwu studni teren o wymiarach $34,0 \times 22,5 \text{ m}$.
- ujęcie „Sośniczany”:
 - każda ze studni, tj. S-IV i S-V posiada strefę ochrony bezpośredniej, jako teren o wymiarach $21,0 \times 21,0 \text{ m}$, ogrodzony elementami z prefabrykatów betonowych.

Również teren SUW, na którym znajdują się urządzenia do uzdatniania wody jak i zbiornik kontaktowy wody czystej, jest ogrodzony siatką stalową.

Jakość wody

Jakość wody z wodociągu grupowego „Szewce” – charakteryzują dołączone ostatnie analizy fizykochemiczne i bakteriologiczne wody wykonywane z urzędu przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Sandomierzu. Badania jakości wody wykonywane były z częstotliwością ustaloną przez PSSE.

Parametry jakościowe zarówno pod względem fizykochemicznym jak i bakteriologicznym odpowiadają normom, woda z wodociągu grupowego, po uzdatnieniu na SUW, może być używana do celów pitnych i gospodarczych. Jakość wody z wodociągu odpowiada wymogom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 września 2000 r.

w sprawie warunków jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach, oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. Nr 82, poz. 937).

Ocena wpływu eksploatowanego ujęcia na otoczenie

Zasięg leja depresji studni S–I, S–II, i S–III ujęcia Szewce przy ich zatwierdzonych wydajnościach eksploatacyjnych wynosi odpowiedni: 134 m, 133 m, i 115 m, zasięg leja depresji studni S–IV i S–V, ujęcia Sośniczany wynosi 106 m i 81 m. W zasięgu podwójnych promieni leja depresji nie występują żadne zabudowania ani inne studnie głębinowe. Zatem brak jest ujemnego wpływu eksploatowanego ujęcia na innych użytkowników. Należy zaznaczyć, że wyliczony lej depresji odnosi się do maksymalnej zatwierdzonej wydajności studni. Rzeczywiste zużycie jest znacznie mniejsze, w związku z tym oddziaływanie ujęcia jest odpowiednio mniejsze.

Oprócz ujęcia wód dla potrzeb komunalnych wykonano 8 ujęć wód podziemnych dla potrzeb chemizacyjnych rolnictwa w sołectwach: Bogoria, Koćmierzów, Samborzec, Skotniki, Śmiechowice, Zajezerze, Zawierzbie, Złota.

7.5. Gospodarka ściekowa

Na mocy decyzji Wojewody Tarnobrzskiego znak: OS–VD–6210/19/91 z dnia 25.07.1991 r., Gmina Samborzec uzyskała pozwolenie wodnoprawne na wykonanie komunalnej oczyszczalni oraz na odprowadzanie oczyszczonych ścieków sanitarnych do rzeki Koprzywianki w km 6+800.

Określone ostatecznie w pozwoleniu parametry odprowadzanych ścieków to:

- ilość ścieków:
 - $Q_{\max d} = 250 \text{ m}^3/\text{d}$;
 - $Q_{\max h} = 20 \text{ m}^3/\text{h}$.
- dopuszczalne maksymalne wartości stężeń zanieczyszczeń:
 - BZT₅ – $30 \text{ mg O}_2/\text{dm}^3$;
 - zawiesina ogólna – $50 \text{ mg}/\text{dm}^3$;
 - azot ogólny – $30 \text{ mg N}/\text{dm}^3$;
 - fosfor ogólny – $5 \text{ mg P}/\text{dm}^3$.

Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Samborcu została zaprojektowana i zrealizowana na przepustowość nominalną równą $300 \text{ m}^3/\text{d}$. Na oczyszczalni prowadzona jest ewidencja odprowadzanych ścieków. Na podstawie prowadzonej ewidencji, ilości ścieków kształtują się następująco:

- w roku 2000 odprowadzono do środowiska 53000 m^3 ścieków oczyszczonych (w tym 6000 m^3 stanowiły ścieki dowożone taborem asenizacyjnym, co stanowi około 12% całkowitej ilości ścieków), z czego średniodobowa ilość wynosi $Q_{\text{śr d}} = 146 \text{ m}^3/\text{d}$;
- w 2001 r. odprowadzono do środowiska 50000 m^3 ścieków (w tym ścieków dowożonych 5000 m^3);
- w I półroczu 2002 r – ilość ścieków wynosiła 34821 m^3 (w tym ścieki dowożone – 2275 m^3), z czego średniodobowa ilość wynosi $Q_{\text{śr d}} = 192 \text{ m}^3/\text{d}$.

W miesiącach o najwyższej produkcji firmy „Sambor” maksymalna dobowa ilość ścieków wynosiła: $Q_{\max d} = 240 \text{ m}^3/\text{d}$. Aktualnie nie prowadzi się rozbudowy sieci kanalizacyjnej, opracowany jest projekt sieci dla wsi Gorzyczany i planuje się jej realizację. W dalszej kolejności planuje się skanalizowanie wsi: Chobrzany, Polanów i Złota. Realizacja rzeczowa planowanych sieci kanalizacyjnych zależeć będzie od możliwości finansowych Gminy.

Komunalna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w miejscowości Samborzec, w odległości około 400 m, od zabudowy mieszkaniowej i około 150 m, od Zakładu Przetwórstwa Owoców „Sambor”, na lewym brzegu rzeki Koprzywianki. Oczyszczalnia zlokalizowana jest na ogrodzonej działce o powierzchni około 0,3 ha, stanowiącej własność Gminy. Od wschodniej strony działki przepływa rzeka Koprzywianka, z trzech pozostałych stron sąsiedztwo stanowią uprawy wikliny. Oczyszczalnia została zrealizowana i oddana do eksploatacji po przeprowadzeniu rozruchu technologicznego w m-cu czerwcu 1995 r. Oczyszczalnia ścieków w Samborcu odbiera ścieki bytowo-gospodarcze siecią kanalizacji sanitarnej od mieszkańców i użytkowników wsi Szewce i części wsi Samborzec, w tym z budynku Szkoły Podstawowej i Gimnazjum oraz budynku Urzędu Gminy. W sierpniu 2000 r. została podłączona do oczyszczalni kanalizacja zakładowa nowo wybudowanej przetworni owoców „Sambor” w Samborcu. Na oczyszczalnię dowożone są także ścieki wozami asenizacyjnymi z okolicznych miejscowości.

W trakcie eksploatacji oczyszczalni użytkownik wykonał dodatkowy obiekt tj. zbiornik uśredniający o pojemności 75 m³, zlokalizowany przed komorą kraty, wpięty do układu równolegle, przed komorą kraty. Zbiornik ten służy jako punkt zlewny ścieków dowożonych oraz ich retencjonowania, skąd są stopniowo dozowane do procesu oczyszczania przez obsługę oczyszczalni.

Uwarunkowania rozwoju

Zarząd Gminy widząc potrzebę uregulowania kierunkowego gospodarki ściekowej opracował „Koncepcję programowo – przestrzenną” obejmującą obszar całej gminy.

Gminę podzielono na dwie zlewnie. Pierwsza zlewnia „Samborzec” obejmuje miejscowości zlokalizowane na wysoczyźnie zlokalizowane na północ od rzeki Koprzywianki. Druga zlewnia „Zajeziórze” obejmuje miejscowości zlokalizowane w dolinie między rzeką Koprzywianką, a Wisłą.

Bilans ścieków został określony w oparciu o przyjętą jednostkową ilość ścieków 0,12m³/d x M (wskaźnik scalony, przy założeniu centralnej dostawy zimnej wody z indywidualnym przygotowaniem ciepłej wody. Założono następujące współczynniki nierównomierności odpływu:

- współczynnik nierównomierności dobowej $N_d = 1,3$;
- współczynnik nierównomierności godzinowej $N_g = 1,8$.

Bilans ilości ścieków dla gminy Samborzec w podziale na dwie zlewnie przedstawiono w tabelach.

Tabela Nr 31

Bilans ilości ścieków dla zlewni „Samborzec”.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców (szt.)	Q _{dśr} (m ³ /d)	Q _{dmax} (m ³ /d)	Q _{hmax} (m ³ /h)
1.	Jachimowice	249	29,9	38,8	2,9
2.	Rylowice	142	17,0	22,2	1,7
3.	Strączków	200	24,0	31,2	2,3
4.	Janowice	538	64,6	83,9	6,3
5.	Chobrzany	536	70,3	91,4	6,9
6.	Krzeczkowice	60	7,2	9,4	0,7
7.	Faliszowice	186	22,3	29,0	2,2
8.	Bystrojowice	97	11,6	15,1	1,1
9.	Gorzyczany	513	61,6	80,0	6,0
10.	Wielogóra	192	23,0	30,0	2,2
11.	Śmiechowice	252	30,2	39,3	2,9
12.	Żuków	211	25,3	32,9	2,5

13.	Szewce	229	27,5	35,7	2,7
14.	Strachocice	150	18,0	23,4	1,8
15.	Kobierniki	497	59,6	77,5	5,8
16.	Milczany	454	54,5	70,8	5,3
17.	Andruszkowice	308	37,0	48,0	3,6
18.	Złota	774	92,9	120,7	9,1
19.	Łojowice	174	20,9	27,1	2,0
20.	Polanów	363	43,6	56,6	4,2
21.	Samborzec	478	57,4	74,6	5,6
	Razem:	6653	798,4	1037,9	77,8

Tabela Nr 32

Bilans ilości ścieków dla zlewni „Zajeziórze”.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców (szt.)	Qdśr (m³/d)	Qdmax (m³/d)	Qhmax (m³/h)
1.	Skotniki	528	63,4	82,4	6,2
2.	Zawisłcze	250	30,0	39,0	2,9
3.	Koćmierzów	463	55,6	72,2	5,4
4.	Zawierzbie	264	31,7	41,2	3,1
5.	Ostrołęka	270	32,4	42,1	3,2
6.	Bogoria Skotnicka	463	55,6	72,2	5,4
7.	Zajeziórze	557	66,8	86,9	6,5
	Razem:	2795	335,4	436,0	32,7

Bilans ścieków dla dwóch zlewni oraz zakładu produkcyjnego „SAMBOR” podano poniżej.

Tabela Nr 33

Łączny bilans ilości ścieków dla gminy Samborzec.

Lp.	Zlewnie	Liczba mieszkańców (szt.)	Qdśr (m³/d)	Qdmax (m³/d)	Qhmax (m³/h)
1.	„Samborzec”	6653	798,4	1037,9	77,8
2.	„Zajeziórze”	2795	335,4	436,0	32,7
3.	Zakład „SAMBOR”		146,0	190,0	14,3
	Razem:	9448	1279,9	1663,9	124,8

Obszary systemowe

Obszary systemowe dla zlewni „Samborzec”

Położenie gminy, a w szczególności ukształtowanie terenu wymusza budowę kanalizacji grawitacyjnej z pompowniami sieciowymi. W północnej części zlewni (wysoczyzna) przeważa i będzie kanalizacja grawitacyjna ułożona równolegle do terenu. Przewody główne biec będą wzdłuż istniejących cieków wodnych. Lokalnie występują pompownie sieciowe. W południowej części zlewni (dolina Koprzywianki) główny kolektor zbierający ścieki poprowadzono równolegle do rzeki Koprzywianki i do drogi Sandomierz – Kraków. Ze względu na płaski teren na kolektorach przewiduje się pompownie sieciowe rozmieszczone co około 500–600m. Projektowane pompownie ścieków przewiduje się jako zbiorniki podziemne. W pompowniach przewiduje się zastosowanie pomp zatapialnych. Przepompownie będą pracowały automatycznie, bez stałego nadzoru.

Układ kanalizacji dla zlewni „Zajeziórze”

Zlewnia „Zajeziórze” leży w dolinie Wisły na płaskim terenie z wysokim poziomem wód gruntowych (około 1 m p.p.t.). W związku z tym przedstawiono dwa warianty budowy układu kanalizacyjnego:

- ♦ wariant I, z siecią grawitacyjno-tłoczną;
- ♦ wariant II, z siecią ciśnieniową.

Dla **wariantu I** z siecią grawitacyjno-tłoczną główny kolektor zbierający ścieki poprowadzono wzdłuż istniejących dróg. Ze względu na płaskość terenu kolektory DN 200 poprowadzono ze spadkiem minimalnym $i=4\text{‰}$, a pompownie sieciowe rozmieszczone będą co około 500 m. Projektowane pompownie ściekowe przewiduje się jako zbiorniki podziemne. Przepompownie będą pracowały automatycznie, bez stałego nadzoru. W każdej pompowni zainstalowane będą dwie pompy, jedna pracująca druga rezerwowa.

Dla **wariantu II** z siecią ciśnieniową główne przewody tłoczne zbierające ścieki od pompowni zagrodowych poprowadzono wzdłuż istniejących dróg. Ze względu na płaski teren przewody tłoczne poprowadzone będą równolegle do terenu na głębokości 1,6 m, a pompownie sieciowe rozmieszczone co około 2000 m. Projektowane pompownie ścieków przewiduje się jako zbiorniki podziemne. Przepompownie będą pracowały automatycznie. Projektowane pompownie zagrodowe ścieków przewiduje się jako zbiorniki podziemne, Przepompownie będą pracowały automatycznie, bez stałego nadzoru. Pompownie zagrodowe będą właczały ścieki bezpośrednio, przewodem do przewodu tłocznego pompowni sieciowych.

Analiza kosztowa nakładu wskazuje na wybór w zlewni „Zajeziórze” systemu grawitacyjnego, która szacowana jest jako prawie dwukrotnie tańsza w realizacji natomiast droższej w eksploatacji. Realizacja docelowego układu sieci kanalizacyjnej poprzedzona musi być rozbudową istniejącej oczyszczalni ścieków.

7.6. Gospodarka odpadami

Gmina należy do ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki i dotychczas była obsługiwana przez w/w organizację w zakresie wywozu odpadów. Gmina dysponuje 110 szt. pojemników 1100 l, które są własnością „Związku” i w części gminy „Związek” rozstawił w/w pojemniki na obszarze gminy i opróżniał okresowo wywożąc odpady własną śmieciarką SM-11, na składowisko w Samborcu. Składowisko o powierzchni 0,8 ha eksploatowane było od 1989 do 2001 r., a ostatnio zostało zamknięte. Zgromadzono na nim około 1398 Mg odpadów. Został wykonany projekt techniczny rekultywacji terenu składowisk, który czeka na realizację. Równocześnie gmina bierze udział, wnosząc wkład finansowy, w realizację zadania „Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych – Jańczyce”.

Brak wysypiska śmieci zmusił Gminę do szukania rozwiązań przejściowych. W związku z czym PGKiM w Sandomierzu otrzymał koncesję na działalność na obszarze gminy produkując pojemniki 1100 litrów i podpisując indywidualne umowy z mieszkańcami gminy i jednostkami gospodarczymi, w tym z firmą SAMBOR na odbiór i zagospodarowanie odpadów. PGKiM ma również opróżniać pojemniki 1100 l., których gmina posiada w nadmiarze oraz przygotowuje się do zbiórki segregowanych odpadów poprzez kolorowe worki foliowe.

7.7. Regulacja stosunków wodnych

Gminna Spółka Wodna obejmuje swym zasięgiem obszar całej gminy i gospodaruje na obiektach: Szewce, Chobrzany, Samborzec i Zajeziórze. Celem Spółki są:

- utrzymanie i eksploatacja urządzeń wodnych melioracji szczegółowych;
- budowa i współudział w budowie melioracji wodnych szczegółowych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych obszarach.

Stan techniczny urządzeń melioracji szczegółowych wskazuje na potrzebę odbudowy i modernizacji na większości obiektów. Jedynie obiekt Zajeziórze, który w zakresie głównych celów został w części zmodernizowany (w 2000 r.) jest w lepszym stanie.

Stan ilościowy urządzeń melioracji szczegółowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 34

Urządzenia melioracyjne.

Stan ilościowy urządzeń melioracyjnych				
Wyszczególnienie				Ogółem według ewidencji
Obszar zmeliorowany za pomocą urządzeń szczegółowych i podstawowych	Ogółem		ha	447,9
	grunty orne	zmeliorowane		183,4
		nawadniane		—
		nawadniane ściekami i gnojowicą		—
		zdrenowane		85,1
	trwałe użytki zielone	zmeliorowane		264,5
		nawadniane		58
		nawadniane ściekami i gnojowicą		—
		zdrenowane		45,5
	zagospodarowane zmeliorowane trwałe użytki zielone			252,5
Melioracje szczegółowe	szczegółowe rowy i ciek		km	43,9
	rurociągi z wyjątkiem deszczownianych			—
	powierzchnia	zdrenowanych użytków rolnych	ha	130,6
		wyposażona w urządzenia deszczowniane		—
		stawów		—

8. Uwarunkowania wynikające z potrzeby ochrony ludności przed zagrożeniami żywiołowymi

8.1. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia wpływ i skutki zagrożeń żywiołowych i katastrofalnych na proces rozwoju przestrzennego zagospodarowania obszaru.

Gmina należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, pożary przestrzenne lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

8.1.1. Zagrożenia pożarowe

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Do tego celu wykorzystywane są wieże obserwacyjne.

Ochronę przeciwpożarową w zakładach przemysłowych, gdzie występuje zagrożenie pożarowe sprawują zakładowe straże pożarne. W ostatnich latach wprowadzane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

8.1.2. Zagrożenia chemiczne

Awaryjne skażenia chemiczne o zasięgu lokalnym mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych.

Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym i kolejowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin.

8.1.3. Skażenia promieniotwórcze

Mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w:

- miejscowościach: Równe – 280 km, Chmielnicki – 400 km, na Ukrainie;
- miejscowościach: Bohunice i Mochovce około 270 km w Słowacji;
- miejscowościach: Dukowany – 400 km, Temelin – 440 km w Czechach.

Nie przewiduje się by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

9. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Podstawowe uwarunkowania służące realizacji tych celów koncentrują się w następujących sferach formalno-prawnych:

- reforma administracyjna kraju;
- utrata ważności miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego, a proces inwestycyjny – ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.

Reforma administracyjna wprowadziła szereg zmian w różnych ustawach, a przede wszystkim w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta, nie wprowadziła istotnych zmian na poziomie gmin, natomiast zmieniła znaczenie systemu planistycznego na poziomie wojewódzkim.

Do podstawowych zadań **województw samorządowych** należy sporządzenie następujących dokumentów:

- Strategia rozwoju województwa;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa;
- Programy wojewódzkie;
- Okresowa aktualizacja planu zagospodarowania przestrzennego.

Wojewoda w ramach kompetencji administracji rządowej:

- Prowadzi „Rejestr wojewódzki”, w którym uwzględnia zadania rządowe dotyczące obszaru województwa oraz programy wojewódzkie.

Organy powiatu mogą:

Prowadzić w granicach swojej właściwości rzeczowej, analizy i studia z zakresu zagospodarowania przestrzennego, odnoszące się do obszaru powiatu i zagadnień jego rozwoju (art. 54 a., ust. 2). W myśl tego przepisu samorząd powiatowy nie ma kompetencji dotyczących opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego. Zarząd Powiatu może sporządzać „studia i analizy”, które przyjmie Rada Powiatu, ale nie będą one podlegały żadnym uzgodnieniom czy opiniom i nie będą nikogo wiązały. Zarząd Powiatu może jedynie składać wnioski do gmin, które dotyczyłyby sporządzania lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego w przestrzeni przeznaczenie terenu na realizację przedsięwzięcia będącego w kompetencji powiatu. W tym przypadku organy samorządu powiatowego zachowują się jak inwestorzy, którzy mogą składać wnioski do planów miejscowych. Dotyczyć one będą przede wszystkim projektowanych dróg powiatowych, szkół ponadpodstawowych, szpitali powiatowych itp.

Wójt Gminy sporządza:

- „Programy rozwoju gospodarczego gminy”;
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”;
- „Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego”;
- „Ocenę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym”.

Biorąc pod uwagę fakt, że wszystkie inwestycje ponadlokalne warunkują rozwój gminy i poprawę warunków życia mieszkańców, to należy dążyć do wprowadzenia tych inwestycji do dokumentów planistycznych województwa świętokrzyskiego.

W procesie inwestycyjnym najważniejszą rolę będą spełniały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone przez Radę Gminy i jeżeli najważniejsze inwestycje zostaną wpisane do programów zadań rządowych i wojewódzkich to Wojewoda

i Marszałek będą mieli obowiązek negocjować warunki wprowadzenia tych zadań do planów miejscowych.

Elementem negocjacji są przede wszystkim koszty związane ze sporządzeniem planu oraz skutki finansowe wynikające z zatwierdzenia planu tj. zabezpieczenie środków finansowych na wykup gruntów lub wypłacenie stosownych odszkodowań dla właścicieli lub użytkowników wieczystych, jeżeli w wyniku uchwalenia planu spadnie wartość gruntu.

10. Podstawowe problemy gminy i szanse ich rozwiązania

Najgroźniejsze zjawisko występujące na terenie gminy to:

1. słaby poziom rozwoju gospodarczego;
2. wysoki poziom bezrobocia.

Jak większość gmin, Samborzec boryka się z szeregiem dodatkowych problemów, które można podzielić na:

1. Problemy społeczne. Wśród tych problemów najdotkliwsze jest oczywiście bezrobocie, które jest konsekwencją zachodzących zjawisk gospodarczych w sferze strategii gospodarki państwa a przejawia się w wyniku:
 - niekorzystnej struktury wiekowej ludności gminy (wzrastająca liczba mieszkańców wieku produkcyjnego i systematycznie malejąca liczba ludności w wieku do 18 lat);
 - słabo rozwinięty sektor usług na terenie gminy ogranicza ofertę miejsc pracy, co z uwagi na rolniczy charakter gminy, daje obraz tzw. przeludnienia wsi;
 - ograniczony dostęp do miejsc pracy poza gminą.
2. Problemy strukturalne przejawiające się w:
 - niedoinwestowaniu gminy w usługi o charakterze komercyjnym;
 - słabe wyposażenie gospodarstw domowych w infrastrukturę techniczną;
 - trudności ze zbytem płodów rolnych oraz brak przetwórstwa na miejscu.
3. Problemy ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.
 - gmina posiada fizyczne obiekty zabytkowe kultury materialnej. Ponadto walory środowiska przyrodniczego, położenie nad Wisłą i Koprzywianką, stawy i jeziora oraz duża liczba gospodarstw rolnych, dają predyspozycje do rozwoju różnych form turystyki, rekreacji i agroturystyki.

Szanse rozwiązania problemów gminy należy rozważać poprzez kryteria:

- ♦ organizacyjne. Władze samorządowe powinny poszukiwać rozwiązań w porozumieniu z PUP ułatwiających mieszkańcom gminy pozostającym bez pracy zdobycie kwalifikacji przydatnych na rynku pracy. Ważnym elementem pobudzającym i aktywizującym obszar gminy jest jego promocja na forum regionalnym.
- ♦ ekonomiczne. Zależne są one od:
 - a) racjonalnego gospodarowania zasobami finansowymi i mieniem gminy;
 - b) umiejętności pozyskiwania funduszy pomocowych dla inwestycji proekologicznych i gospodarki rolnej.
- ♦ przestrzenne. Przejawiające się w formie:
 - a) tworzenia obszarów atrakcyjności inwestycyjnej;
 - b) wyznaczanie zwartych obszarów zabudowy mieszkaniowej wyposażonej w pełny zakres infrastruktury technicznej;
 - c) wykorzystania walorów przyrodniczo-kulturowych do celów rekreacji.

CELE I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

CELE ROZWOJOWE GMINY

11. Cele rozwoju gminy

Jako główny cel rozwoju gminy zakłada się osiągnięcie stabilnego, wszechstronnego rozwoju, w którym byłyby zapewnione warunki wzrostu jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Realizacja tego celu wymaga:

- traktowania ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych;
 - prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi m.in. takimi jak: lasy, woda, surowce mineralne;
 - kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych uwzględniając ograniczenia wynikające z zagrożeń żywiołowych;
 - rozwijanie funkcji adekwatnych do predyspozycji środowiska.

Ten priorytetowy cel można rozwiązać w postaci celów:

- a) społeczno-gospodarczych wyrażających się w:
 - dążeniu do kształtowania mechanizmów stymulujących rozwój gospodarczy gminy zapewniający mieszkańcom w maksymalnym stopniu źródła utrzymania w obrębie gminy głównie poprzez restytucję usług dla potrzeb rolnictwa oraz specjalistyczną produkcją rolniczą (ogrodniczo-warzywniczą);
 - kształtowanie ładu przestrzennego i estetycznego w rozwoju osadnictwa;
 - sukcesywne doposażenie terenów osadniczych w infrastrukturę techniczną.
- b) ekologicznych wyrażających się poprzez:
 - dostosowanie rozwoju społeczno-gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych;
 - racjonalną gospodarkę zasobami wód, lasów oraz ochroną przestrzeni terenów otwartych;
 - prawną ochronę wartości przyrodniczych takich jak użytki ekologiczne, pomniki przyrody itp.
- c) kulturowych polegających na zachowaniu wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowaniu atrakcyjnego wizerunku gminy.
- d) przestrzennych ukierunkowanych na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.

Funkcje gminy

Gmina Samborzec

- obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej ukierunkowany głównie jako:
 - przetwórstwo rolno-spożywcze związane z ukształtowaną bazą sadowniczą i warzywniczą oraz rozwijającą się Giełdą Rolno – Spożywczą Ziemi Sandomierskiej;
 - z uwagi na atrakcyjne warunki środowiska przyrodniczego stanowi atrakcyjny teren do zamieszkania i wypoczynku (agroturystyka).

Samborzec

- wieś gminna – ośrodek administracyjno-gospodarczy gminy, koncentrujący szerokie spektrum aktywności gospodarczej.

12. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy

Podstawowe ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do gminy Samborzec dotyczą zapewnienia warunków rozwoju zrównoważonego tj. takiej organizacji przestrzennej, która eliminowałaby ilość konfliktów między ochroną środowiska i dóbr kultury, a rozwojem gospodarczym i działaniami na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców (w tym rozwoju mieszkalnictwa). Przedstawione aspekty polityki przestrzennej dotyczą zagospodarowania obszaru wynikające z ograniczeń szczegółowo ustalonych w przepisach szczególnych i normatywnych, względnie proponowane do przyjęcia w ramach ustaleń planów miejscowych jako prawa lokalnego z uwagi na powszechną konieczność zabezpieczenia powszechnie uznanych wartości. Dotyczy to szczególnie zapewnienia warunków ochrony środowiska i ochrony dóbr kultury.

Oprócz zapewnienia realizacji przestrzennych aspektów ochrony środowiska, w tym zieleni i krajobrazu i ochrony dóbr kultury, a także zabezpieczenia warunków dla funkcjonowania i realizacji ponadlokalnych celów publicznych do podstawowych zadań polityki przestrzennej gminy należą:

- stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców;
- stworzenie warunków przestrzennych dla ożywienia życia gospodarczego gminy (w tym także dla przekształceń rolnictwa i wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej);
- zwiększenie efektywności gospodarowania terenami oraz zapewnienie warunków ładu przestrzennego.

W zakresie poprawy warunków życia mieszkańców kierunki polityki przestrzennej dotyczą:

- zapewnienia odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych w obszarach posiadających szczególnie predyspozycje dla rozwoju tej funkcji w warunkach nie stwarzających istotnych kolizji z występującymi zasobami przyrodniczo – krajobrazowymi i uwarunkowaniami ochrony środowiska oraz zasobami kulturowymi. Wskazano tereny w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy wsi jako uzupełnienie plombowe, tworząc warunki do prowadzenia obsługi w infrastrukturę techniczną.
- tworzenia warunków dla rozwoju inicjatyw ludności zmierzających do uruchomienia działalności związanej z obsługą ludności w zakresie usług komercyjnych (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe i inne) – wskazano tereny optymalne do rozwoju działalności inwestycyjnej położone w Samborcu, Milczanach i Koćmierzowie. Atrakcyjność tych terenów podnosić może dobra infrastruktura komunikacyjna i techniczna;
- ustalenia przestrzennych warunków sprzyjających rozbudowie systemu infrastruktury technicznej (określone zostały przestrzennie tereny do grupowych systemów zaopatrzenia w infrastrukturę techniczną);
- doskonalenia systemu komunikacyjnego – drogowego poprzez:
 - wskazanie możliwości korzystnych połączeń międzygminnych;
 - zapewnienia warunków dostępności dla wyznaczonych terenów mieszkaniowych;

W odniesieniu do ożywienia życia gospodarczego w obszarze gminy poza wspomnianym tworzeniem warunków dla uruchomienia działalności związanej z obsługą ludności politykę przestrzenną należy ukierunkować na:

- zapewnienia przestrzennych warunków realizacji inwestycji w obszarach przydatnych dla tych celów w ramach istniejącego zainwestowania lub terenów wyznaczonych w

dotychczas obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wyznaczenie nowych terenów dla tych inwestycji w obszarach ustalonych dla urbanizacji pod warunkiem spełnienia wymogu ich nieuciążliwości dla otoczenia;

- wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju funkcji gospodarczych, w tym szczególnie usług i urządzeń obsługi mając na uwadze występujące uwarunkowania;
- wspieranie inicjatyw lokalnej ludności w zakresie uruchomienia drobnej działalności gospodarczej;
- tworzenie warunków dla rozwoju nieuciążliwych dla środowiska rolniczych gospodarstw specjalistycznych w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Zwiększenie efektywności gospodarowania przestrzenią dotyczy zarówno gospodarowania terenami, jak i zasobami kubaturowymi i jest związane z:

- intensyfikacją użytkowania terenów poprzez uzupełnienia lub rozbudowę istniejącego programu kubaturowego oraz wykonanie pełnego programu towarzyszącego lub uzupełniającego (w tym zieleni i urządzeń komunikacyjnych);
- przeciwdziałaniu rozproszaniu zabudowy;
- zmianą funkcji lub charakteru niektórych terenów przez wprowadzenie bardziej intensywnych form w dostosowaniu do warunków lokalnych (w tym szczególnie uwarunkowań środowiskowych);
- racjonalnym gospodarowaniu istniejącymi obiektami kubaturowymi i ich wykorzystaniem poprzez ustalenie odpowiednich funkcji użytkowych (dotyczy obiektów stanowiących mienie gminy lub własność Skarbu Państwa).

Powyższe wiąże się z prawidłowym wykorzystaniem istniejącego oraz projektowanego uzbrojenia, a konsekwencją tych działań winno być osiągnięcie poprawy ładu przestrzennego. Bardzo istotnym w zakresie ładu przestrzennego jest określenie skali, typu i formy nowej zabudowy, w tym szczególnie jednorodzinnej dla zharmonizowania z krajobrazem oraz najbliższym otoczeniem poprzez wykonanie, a następnie tworzenie zachęt dla stosowania katalogu powtarzalnych projektów uwzględniających elementy regionalnej architektury.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy określono w odniesieniu do stref polityki przestrzennej obejmujących cały obszar gminy różniących się wzajemnie charakterem, określonymi w odniesieniu do nich reżimami ochronnymi.

Wyznaczając wspomniane strefy polityki przestrzennej skojarzono dane nt. celów rozwoju i funkcji gminy oraz dane o uwarunkowaniach zagospodarowania przestrzennego (predyspozycjach i ograniczeniach) i konsekwencjach jakie w tym zagospodarowaniu i w środowisku może wywołać rozwijanie różnych rodzajów działalności, związanych z funkcjami gminy.

Wyróżniono następujące strefy, które wzajemnie w przestrzeni się przenikają:

I. Strefa wartości przyrodniczych i kulturowych

Obszar ochrony zasobów środowiska przyrodniczego, dóbr kultury oraz wartości krajobrazowych swoim zasięgiem obejmuje obiekty i tereny, w ramach których wydzielono:

- tereny i obiekty, które na mocy ustaw szczególnych objęte są ochroną prawną;
- korytarze ekologiczne oraz tereny zieleni istniejącej;
- tereny atrakcyjne krajobrazowo;
- tereny ochrony wód podziemnych oraz wód powierzchniowych.

Podstawowymi działaniami w tych obszarach winna być ochrona i konserwacja wartości naturalnych oraz rekultywacja zniszczonych elementów krajobrazu naturalnego. Działalność inwestycyjna winna ograniczać się do:

- budowy i rozbudowy obiektów, urządzeń i elementów infrastruktury technicznej, których funkcjonowanie nie jest sprzeczne z wymogami ochrony środowiska;
- wprowadzenia zmian w ukształtowaniu i pokryciu naturalnym terenu poprawiających walory obszaru;
- stwarzania warunków do sukcesywnej rekompozycji osadnictwa wiejskiego z uwzględnieniem ograniczeń jego funkcjonowania.

II. Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Obejmuje tereny zagospodarowania i użytkowania rolniczego przeznaczone jako źródło utrzymania ludności rolniczej. W ramach całego obszaru wskazano:

1. Tereny z dużym udziałem uprawy zbóż z wykorzystaniem obszarów:
 - gleb dobrej jakości;
 - wykonanych melioracjach;
 - korzystnej struktury własnościowej.
2. Tereny proponowane do rozwoju produkcji zdrowej żywności.

Tereny, o których mowa w pkt. 1 wyłączone zostały z zabudowy z wyjątkiem niezbędnych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej **(w tym wieże telefonii komórkowej)**.

Na terenach wskazanych w pkt. 2 wskazana jest realizacja działań związanych z:

- przetwórstwem rolno-spożywczym i dystrybucją produktów rolnych;
- **gospodarką rybacką;**
- produkcją (uprawą) roślin warzywnych;
- budową systemów i urządzeń wodno-melioracyjnych służących poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ograniczenie wznoszenia nowej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej.

III. Strefa osadnictwa wiejskiego i działalności gospodarczej

Obejmuje tereny zabudowy mieszkaniowej, usług publicznych oraz rozproszoną zabudowę drobnej wytwórczości. W ramach całego obszaru wydzielono:

1. Tereny rozwoju osadnictwa wiejskiego o wielofunkcyjnym charakterze.
2. Tereny rozproszonej zabudowy mieszkaniowej.
3. **Tereny atrakcyjności inwestycyjnej (w tym: usług publicznych i komercyjnych z wyłączeniem zabudowy mieszkaniowej).**
4. Tereny produkcji, obsługi rolnictwa i leśnictwa oraz drobnej wytwórczości.
5. Tereny działalności rekreacyjno-turystycznej.

ZASADY ROZWOJU I KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

13. Kształtowanie środowiska przyrodniczego

Przy formułowaniu generalnych ustaleń dotyczących ochrony środowiska na obszarze gminy Samborzec kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju – rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem czynników środowiskowych. Określono kierunki takiego przebiegu nieuchronnego i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadziłby do degradacji biosfery i który godziłby prawa przyrody, ekonomii i kultury.

Wychodząc od wniosków sformułowanych w pierwszej części opracowania, a mianowicie uwarunkowań rozwoju wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego terenu gminy, jak również uwarunkowań zewnętrznych przyjęto następujące zasady polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

13.1. Ochrona wód powierzchniowych

Celem zapewnienia ochrony wód powierzchniowych jako podstawowy wymóg określa się realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze oraz zorganizowanie systemu odbioru i oczyszczania ścieków w oparciu o istniejącą oczyszczalnię w Samborcu, planowaną do modernizacji oraz projektowaną w miejscowości Gorzyczany.

Celowym jest osiągnięcie, co najmniej II klasy (planowana I klasa) czystości wód rzeki Wisły i Koprzywianki (obecnie odpowiednio V i IV klasa w klasyfikacji ogólnej), co uczyni ich przydatnymi do celów hodowlanych i rekreacyjnych.

Osiągnięcie poprawy czystości wód Koprzywianki jest bardziej prawdopodobne z uwagi na specyfikę zanieczyszczeń (bakteriologiczne, biogenne) pochodzących głównie z osiedli wiejskich oraz podejmowane na szeroką skalę działania samorządów odnośnie porządkowania gospodarki wodno – ściekowej, szczególnie w ramach działalności Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Eliminacja zanieczyszczeń obszarowych oraz dotrzymywanie warunków określonych w pozwoleniach wodno – prawnych głównych źródeł zanieczyszczenia tj. oczyszczalni w Iwaniskach, Piskrzynie, Klimontowie, Koprzywnicy spowoduje uruchomienie procesów samooczyszczania rzeki, a w konsekwencji poprawę czystości wód.

Istotnym przedsięwzięciem skutkującym poprawą jakości wód Gorzyczanki, będzie realizacja projektu modernizacji komunalnej oczyszczalni ścieków w Samborcu. Rzeka jest odbiornikiem ścieków z tej oczyszczalni, w których niejednokrotnie w wyniku kontroli stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych ładunków zanieczyszczeń.

Uzyskanie poprawy czystości wód Wisły wymaga działań kompleksowych w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej (budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych, poprawa skuteczności oczyszczania ścieków przemysłowych) w górnym jej biegu i całej zlewni, gdyż wody o znacznym stopniu degradacji są wprowadzone już na teren gminy.

Niewątpliwie jednym z elementów istotnych dla poprawy jakości wód Wisły będzie zaprzestanie zrzutu wód złożonych (o wysokim zasoleniu) z odwadnianych wyrobisk kopalnianych w Piasecznie i Machowie, co zakłada projekt likwidacji kopalni i rekultywacji tych terenów. Pozytywny wpływ na jakość środowiska wodnego będzie miała organizacja systematycznej zbiórki odpadów z terenu całej gminy i bieżąca likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów.

13.2. Ochrona wód podziemnych

Wschodnia część gminy jest zasobna w wody podziemne. W dolinie Wisły udokumentowano zasoby w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425.

Na obszarze pozostającym w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych i jego strefy ochrony zakres ograniczeń uzależniony jest od sposobu zagospodarowania terenu. Na terenach wiejskich obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko wodne, a w szczególności wysypisk odpadów i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzenia rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, ponadto obowiązek likwidacji „dzikich” wysypisk odpadów i punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych oraz sieci kanalizacyjnej w celu zorganizowania prawidłowej gospodarki ściekowej.

Na obszarach intensywnej produkcji sadowniczej wskazane jest stosowanie takich środków ochrony roślin, dla których czas połowicznego rozpadu w glebie jest zdecydowanie krótszy niż 6 miesięcy. Konieczny jest również monitoring lokalny jakości wód podziemnych.

Celem zapewnienia warunków ochrony zasobów wód ujęć zakazy, ograniczenia i wskazania dotyczą:

- kontynuacji wzmożonej ochrony sanitarnej w obrębie stref ochrony bezpośredniej poszczególnych studni tj. użytkowania terenu wyłącznie do celów związanych z ujęciem wody;
- opracowania projektu i ustanowienia stref ochrony pośredniej z określeniem zasad zagospodarowania;
- do czasu realizacji wyżej wymienionego wskazania, w obrębie obszaru zasobowego ujęcia ustala się zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na wody podziemne;
- opracowania projektu monitoringu wód podziemnych w celu kontroli wpływu upraw sadowniczych na jakość wody.

13.3. Ochrona powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego celem jest zachowanie standardów czystości określonych stosownymi, aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.

Formułuje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerosanitarnych:

- stosowanie niskoemisyjnych nośników energii cieplnej (gaz lub olej opałowy), taką możliwość stwarza 100% gazyfikacja gminy (aktualnie wszystkie kotłownie w obiektach użyteczności publicznej zostały zmodernizowane, wykorzystują paliwo gazowe);
- wykorzystanie wymogu sporządzania raportów oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco na nie wpływać;
- prowadzenie działalności kontrolnej higieny atmosfery w celu podejmowania przeciwdziałań;
- zapobieganie powstawaniu uciążliwości związanej z emisją zanieczyszczeń motoryzacyjnych poprzez wprowadzenie zieleni izolacyjnej, zachowanie nieprzekraczalnych linii zabudowy w zależności od kategorii drogi, w uzupełnieniu powinny być podejmowane działania pośrednie tj. zaostrenie kontroli technicznej pojazdów.

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczenia powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

13.4. Ochrona powierzchni ziemi, rekultywacje, wykorzystanie surowców

W zakresie zabiegów chroniących użytki rolne przed skutkami procesów erozyjnych występujących w obrębie Wyżyny Sandomierskiej (północna część gminy) należy stosować:

- transformację gatunków orných na zboczach o dużych spadkach z przeznaczeniem na sady lub trwałe użytki zielone;
- ochronę i uzupełnienie istniejących zadrzewień śródpolnych;
- prawidłową dla tego typu terenów agrotechnikę;
- zalesienie gleb zdegradowanych w wyniku erozji.

Na terenie gminy nie stwierdza się udokumentowanych w kategoriach bilansowych złóż surowców. W celu racjonalnego wykorzystania zasobów surowców podstawowych powszechnie występujących na terenie gminy, wskazana jest eliminacja „dzikiej” eksploatacji i wprowadzenie w miarę potrzeb lokalnych po uprzednim rozpoznaniu geologicznym pozyskania surowców na mocy koncesji określającej warunki eksploatacji i rekultywacji.

Nie przewiduje się wydobywania na skalę przemysłową z uwagi na bardzo dobre warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa (gleby klas chronionych zajmują ponad 80% użytków rolnych).

13.5. Ochrona gruntów rolnych i leśnych

W myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych zaleca się oszczędne dysponowanie gruntami o wysokiej bonitacji oraz gruntami leśnymi w przeznaczeniu ich na cele nierolnicze i nieleśne. Przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze odbywa się w planie zagospodarowania przestrzennego. Zasady wyłączenia gruntów z produkcji rolnej określa art. 7.1. w/w ustawy.

Wiodącym kierunkiem polityki przestrzennej w dziedzinie ochrony lasów będzie ochrona istniejących oraz zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo. Uwagi na niewielkie możliwości powiększania arealu lasów (wysoka bonitacja gleb), główny nacisk winien być położony na zadrzewienia i zakrzewienia spełniające funkcje ochronne. Należy je lokalizować wszędzie tam, gdzie ze względów formalnych nie można realizować zalesień.

13.6. Obiekty i obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Na terenie gminy nie ustanowiono dotychczas wielkoprzestrzennych form ochrony przyrody. Do obiektów przyrodniczych podlegających ochronie prawnej należy 5 pomników przyrody. Są to okazałe, sędziwe drzewa i aleja w miejscowościach: Ostrołęka (2 obiekty) i po jednym obiekcie w Samborcu, Chobrzeżanach i Skotnikach.

W stosunku do tych form ochrony przyrody zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa o ochronie przyrody), zabrania się:

- 1) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybnej;
- 2) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 3) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;

- 4) umieszczania tablic reklamowych.
Zakazy, o których mowa wyżej, nie dotyczą:
- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody,
 - 2) realizacji inwestycji celu publicznego,
 - 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
 - 4) likwidowania zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych,

13.7. System powiązań ekologicznych – tereny otwarte

Na terenie gminy tworzą go doliny Wisły (korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym i międzynarodowym w sieci ECONET) Koprzywianki i Gorzyczanki oraz niewielkie obszarowo ekosystemy łąkowe i leśne oraz zadrzewienia śródpolne i przydrożne.

Obszary te winny być chronione przed zainwestowaniem, posiadają predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej systemu terenów otwartych w gminie dla zapewnienia pożądanego przewietrzania, migracji gatunków, zachowania enklaw roślinności i ostoi zwierząt.

13.8. Ochrona przed zagrożeniem powodziowym

Zagrożenia powodziowe na terenie gminy występują w obrębie doliny Wisły i Koprzywianki (tereny chronione wałami przed wodami Q_{1%}), oraz w dolinie Gorzyczanki.

W zakresie ochrony przed skutkami powodzi i nagłych wezbrań wód ustala się:

- ☐ kontynuację działań na rzecz modernizacji i zabezpieczenia przed przesiąkaniem istniejących wałów przeciwpowodziowych Wisły, Koprzywianki i w części Gorzyczanki;
- ☐ w odniesieniu do występujących w międzywałach zadrzewień dopuszcza się ich wycinkę w przypadku wystąpienia zagrożeń powodziowych i utrudnienia przepływu wód powodziowych natomiast nie dopuszcza się nowych nasadzeń
- ☐ obowiązek stosowania zakazów, nakazów, ograniczeń i dopuszczeń określonych w przepisach szczególnych w odniesieniu do obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią – terenów położonych między linią brzegową a wałami rzek.
- ☐ Zaleca się konieczność wyłączenia z zabudowy terenów zalewowych położonych w nieobwałowanej części doliny Gorzyczanki

13.9 Ochrona klimatu akustycznego

W zakresie ograniczania uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym za niezbędne określa się:

- utrzymanie w odpowiednim stanie nawierzchni dróg od jakości której zależy poziom emisji hałasu;
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej niskiej i wysokiej;
- sytuowanie budynków mieszkalnych z zachowaniem najmniejszych odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi;
- egzekwowanie przepisów prawa o ruchu drogowym zarówno w zakresie przestrzegania dopuszczalnej prędkości jak i odpowiedniego stanu technicznego pojazdów.

13.10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania ograniczeń określonych stosownymi przepisami, wynikającymi z lokalizacji istniejących i projektowanych źródeł promieniowania tj. urządzeń elektroenergetycznych, stacji bazowych telefonii komórkowej.

14. Polityka i kierunki rozwoju w zakresie ochrony dóbr kultury

14.1. Zakres ochrony konserwatorskiej

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.). zobowiązuje do utrzymania obiektów zabytkowych w należyтым stanie. Na terenie gminy Samborzec ochroną konserwatorską należy objąć wszystkie zasoby dziedzictwa kulturowego, na które składają się elementy materialne i tradycyjne elementy niematerialne tworzące środowisko kulturowe, w tym:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków tj.:
 - Chobrzany – cmentarz parafialny (nr rejestru zabytków 355/A z 1988 r., Dz. U. Nr 10/93);
 - Gorzyczany – kurhan (nr rejestru zabytków 294/a z 1985 r., Dz. U. Nr 5/88);
 - Samborzec – cmentarz parafialny (nr rejestru zabytków 335/A z 1988 r., Dz. U. Nr 10/93);
 - Samborzec – zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy (nr rejestru zabytków 441/A z 1957 r.);
 - Skotniki – kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela (nr rejestru zabytków 184/A z 1977 r., Dz. U. Nr 5/88);
 - Skotniki – zespół dworsko-parkowy (nr rejestru zabytków 185/A z 1985 r., Dz. U. Nr 5/88);
 - Skotniki – strefy ochrony konserwatorskiej zespołu dworsko-parkowego (nr rejestru zabytków 185/A z 1985 r., Dz. U. Nr 5/88);
 - Skotniki – cmentarz parafialny (nr rejestru zabytków 336/A z 1988 r., Dz. U. Nr 10/93);
 - Złota – kopiec (nr rejestru zabytków 273/A z 1982 r., Dz. U. Nr 5/88);
- obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską:
 - Samborzec – grodzisko – otoczenie kościoła (stanowisko nr 1 na obszarze 90–72);
 - Chobrzany – kościół św. Jana Ewangelisty i Marty;
 - Janowice – park podworski (obecnie przyszkolny);
- obiekty o wartości zabytkowej charakterystyczne dla zespołów zabudowy wsi i krajobrazu kulturowego tj. głównie pozostałości parków, domy mieszkalne – drewniane;
- stanowiska archeologiczne reprezentowane przez pojedyncze ślady, punkty, osady świadczące o rozbudowanym stanie osadnictwa prehistorycznego i wczesnośredniowiecznego na obszarze gminy;
- krajobraz kulturowy i elementy dopełniające go jak krzyże i figury przydrożne.

14.2. Waloryzacja i ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego

Analiza opracowania „Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa tarnobrzckiego” opracowana przez pracowników służby konserwatorskiej byłego województwa tarnobrzckiego, na obszarze którego położona była gmina Samborzec, pozwoliła na poznanie kolejności prac dzięki którym można określić zasięgi proponowanych stref ochrony krajobrazu kulturowego.

Problematyka ochrony wartości kulturowych zawiera:

- określenie zasobów na które składają się elementy materialne i tradycyjne elementy niematerialne tworzące środowisko kulturowe lub naturalne;

- waloryzację wartości materialnych i niematerialnych danej jednostki, charakter krajobrazu oraz stopień zachowania wartości kulturowych;
- sformułowanie wytycznych konserwatorskich dotyczących kierunków działań umożliwiających ochronę tych wartości na wyznaczonych obszarach;
- wykonanie planu stref ochrony konserwatorskiej, określenie zakresu interwencji konserwatorskiej w obrębie jednostek.

Określenie zasobów polegało m.in. na przeanalizowaniu map, studiów historyczno-urbanistycznych, ewidencji zabytków i materiałów geograficzno-przyrodniczych.

Po naniesieniu na plan terenu objętego zainteresowaniem:

- regionów geograficznych;
 - jednostek ukształtowania (JU) określających cechy terenu;
 - jednostek pokrycia (JP) wyróżniających formy oraz intensywność pokrycia naturalnego (roślinność) i kulturowego (zabudowa);
 - jednostek tradycyjnych (JT) i historycznych (JH) obejmujących tereny charakteryzujące się śladami zagospodarowania w przeszłości;
- uzyskano siatkę obszarów – jednostek architektoniczno-krajobrazowych o cechach określonych kodowymi oznaczeniami, która stała się podstawą do dalszej analizy i waloryzacji celem ustalenia wytycznych konserwatorskich i określenia zakresu interwencji konserwatorskiej.

Na terenie gminy Samborzec występują następujące jednostki architektoniczno-krajobrazowe: 67, 92, 95, 96, 97, 98, 255, 257.

- ♦ JARK nr 67 – obejmuje Janowice, Jachimowice;
- ♦ JARK nr 92 – obejmuje Gorzyczany;
- ♦ JARK nr 95 – obejmuje Wielogórę, Polanów Samborzecki;
- ♦ JARK nr 96 – obejmuje Faliszowice;
- ♦ JARK nr 97 – obejmuje Złotą i Andruszkowice;
- ♦ JARK nr 98 – obejmuje Kobierniki;
- ♦ JARK nr 255 – obejmuje Skotniki;
- ♦ JARK nr 257 – obejmuje Koćmierzów i Bogorię Skotnicką.

Tabela Nr 35

Określenie zasobu jednostek dla obszaru gminy Samborzec.

numer Z-JARK	oznaczenie kodowe jednostki ukształtowania	kod literowo-cyfrowy jednostek pokrycia	kod literowy jednostek tradycyjnych
67	342.36 BO	IVR	aN
92	342.36 BO	IVB	aN
95	342.36 BV	IVR	aN
96	342.36 BO	IVS	aN
97	342.36 BV	IVR	aN
98	342.36 BV	IVR	aN
255	512.41 AO	IVR	aN
257	512.41 AO	IIIR	aN

AN – jednostki historyczne (tradycyjne) o formach czytelnych, dominujące innego rodzaju

- Wyżyna Sandomierska;
- 512.41 – Nizina Nadwiślańska, część Kotliny Sandomierskiej;

- BO – teren sfalowany bez cech dodatkowych;
- BV – teren sfalowany, pocięty ostrymi jarami i stromymi stokami;
- AO – jednostki historyczne (tradycyjne) o formach czytelnych, komponowanych;
- S – zabudowa skupiona;
- R – zabudowa rozproszona;
- III – zadrzewienia luźne, rozproszone;
- IV – brak zadrzewień.

Przystępując do sformułowania wytycznych konserwatorskich założono następujące modele ochrony wartości kulturowych w zależności od wartości chronionego terenu:

- E – ochronę elementów oraz pełną ochronę ekspozycji i treści historycznych, w odniesieniu do formy, ogólne zachowanie charakteru krajobrazowego, w tym ochronę określonych elementów;
- AR – archeologiczną;
- K – ochronę krajobrazową i zabezpieczenie otuliny w drodze do zachowania dominacji form tradycyjnych i harmonijnego nawiązania do nich (na zasadzie sąsiedztwa) oraz zabezpieczenia właściwej ekspozycji dla stref A i B:
gdzie:
A – to ochrona rezerwatowa z pełną ochroną treści historycznych, form (np. linii zabudowy, stopnia skupienia), substancji (np. zabudowy) i funkcji (uprawowe, handlowe);
B – to ochrona częściowa obejmująca przede wszystkim formy oraz w możliwym zakresie treści, substancję i funkcje).

Zgodnie z tym założeniem cały obszar gminy Samborzec objęty został strefą ochrony krajobrazowej (K), część gminy wymaga ochrony archeologicznej (AR) oraz ochrony określonych elementów (E). Dotyczy to okolicy Złotej i Andruszkowic.

Pogrupowanie jednostek według walorów na strefy ochrony konserwatorskiej wymaga określenia koniecznych działań konserwatorskich w granicach JARK-ów, obejmujących najcenniejsze kulturowo obszary. Działania takie dzielą się na:

- ♦ ochronne (OCHR) – zmierzające do zabezpieczenia wartości kulturowych, w tym prawne (jak wpisy do rejestru zabytków);
- ♦ konserwatorskie (KONS) – wszelkie, ogólnie pojmowane zabiegi konserwatorskie zmierzające do zachowania substancji zabytkowej;
- ♦ rewaloryzacyjne – w ramach których wyróżniamy:
- ♦ rekonstrukcję (RKON) w celu przywrócenia wartości szczególnie ważnej jednostki;
- ♦ rekompozycję (RKOM) w celu konieczności stworzenia właściwego sąsiedztwa dla jednostek o dużych wartościach.

Tabela Nr 36

Waloryzacja zasobu jednostek i wytyczne konserwatorskie z określeniem zasobu interwencji konserwatorskiej w obrębie jednostki dla obszaru gminy Samborzec.

Waloryzacja zasoby jednostek dla obszaru gminy			Wytyczne konserwatorskie i określenie zakresu interwencji konserwatorskiej w obrębie jednostki	
Numer Z-JARK	kategoria krajobrazu (K, NK, N)	stopień waloryzacji (I–IV)	zakres ochrony konserwatorskiej (A, B, E, AR, K)	zakres interwencji konserwatorskiej (OCHR, KONS, INTE, REKN, RKOM)

67	NK	IV	K, AR	
92	N	III	K	
95	NK	IV	K, AR	
96	NK	II	K	
97	NK	IV	E, AR	
98	NK	IV	K, AR	
255	NK	II	K	
257	NK	III	K	

14.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy ochrony konserwatorskiej wokół zespołu dworsko–parkowego w Skotnikach

Wokół zespołu dworskiego wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 185/A wyznaczona została strefa ochrony konserwatorskiej, które również wpisane są do rejestru zabytków pod tym samym numerem. Działania w tej strefie określone są w przepisach szczególnych.

Podstawowe działania konserwatorskie powinny zmierzać do:

- zachowania i rewitalizacji elementów zabytkowych;
- ograniczenia swobody projektowania i realizacji zgodnie z przyjętymi rygorami konserwatorskimi.

Strefa ochrony krajobrazu

Według „Ochrony zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa tarnobrzeskiego” strefa ochrony krajobrazu obejmuje przeważającą część gminy Samborzec (tabela powyżej). Krajobraz najcenniejszy kulturowo to:

- ♦ objęty JARK–iem 255 teren Skotnik ze szczególnym uwzględnieniem zespołu dworsko–parkowego i zespołu kościelnego;
- ♦ objęty JARK–iem 92 teren Gorzyczan z pozostałością zabudowy drewnianej.

Działalność konserwatorska w strefie powinna zmierzać do:

- restauracji zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ewentualnie częściowym ich odtworzeniu;
- konserwacji krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem (np. skarpy nadrzecznej), uwolnienia jego obszaru od elementów dysharmonizujących;
- rekultywacji zniszczonych fragmentów;
- wprowadzenia nowych elementów krajobrazowych podnoszących wartości estetyczne terenów;
- zwiększenia lub wprowadzenia funkcji ogólnospołecznych przy należyтым zabezpieczeniu zabytkowych wartości tych terenów przed zniszczeniem lub zniekształceniem (szczególnie istotne przy terenach cmentarzy).

W celu zachowania wartości historyczno–kulturowych dla przyszłych pokoleń jako generalne ustalenie określa się konieczność zapoznania i stosowania się do zaleceń „Studium krajobrazu kulturowego dla gminy Samborzec”, w którym środowisko kulturowe zostało potraktowane bardzo pieczołowicie.

Stanowiska archeologiczne – wnioski konserwatorskie

Obszar gminy Samborzec tylko w części został poddany badaniom Archeologicznego Zdjęcia Powierzchni. W części gdzie badania te zostały przeprowadzone na uwagę zasługuje więcej niż 60 stanowisk, najważniejsze – dotychczas zbadane znalezisko jest na terenie 90–72 w Gorzyczanach jest to kurhan wpisany do rejestru zabytków (294/A) i na terenie obszaru AZP 90–73 w Złotej – grób szkieletowy (273/A). Ważnym odkryciem było cmentarzysko szkieletowe z początku epoki brązu odkryte obok kopca w Złotej. Należałoby objąć je szczególną opieką.

Część z odkrytych stanowisk archeologicznych narażona jest na zniszczenie intensywną działalnością rolniczą (sadami) i rozwijającym się zainwestowaniem. Ze względu na stopień zagrożenia i wartość poznawczą stanowisk wymagają one stałej opieki i regularnych inspekcji terenowych. Zadania te powinny być spełniane przez samorząd gminy we współpracy ze służbą konserwatorską.

Zaleca się konieczność wyłączenia spod upraw polowych obiektów wpisanych do rejestru stanowisk archeologicznych, które są składnikiem krajobrazu kulturowego.

Wszelkie prace prowadzone w zasięgu tych stanowisk wymagają zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W strefie ochrony archeologicznej znalazły się obszary objęte JARK–iem nr 67, 95, 97, 98 z czego najcenniejsze są tereny miejscowości Złotej i Andruszowic.

Najkorzystniejsza działalność w tym zakresie to:

- prowadzenie szczegółowych badań archeologicznych;
- konserwacja zachowanych elementów zabytkowych;
- pozostawienie najciekawszych z punktu widzenia archeologii, jako obszarów otwartych o funkcjach dydaktyczno–poznawczych.

Zabytkowa zabudowa, figury i krzyże przydrożne

Dogodne warunki osadnicze na lessowych terenach Wyżyny Sandomierskiej, położenie przy ważnym szlaku – Szlaku Cystersów – spowodowały, że większość wsi leżących na obszarze dzisiejszej gminy istniała już w średniowieczu, był to teren w zasadzie spójny kulturowo i wyznaniowo.

Szczególną dbałością należy objąć krzyże przydrożne i figury. Niezbędna jest bieżąca kontrola władz gminy i konsultacje ze służbą konserwatorską przy każdorazowym podejmowaniu prac renowacyjnych tych obiektów.

Wprawdzie widoczna jest troska mieszkańców i ich wkład emocjonalny w dbanie o elementy małej architektury, należy jedynie zwrócić uwagę aby poprzez niewłaściwe pod względem konserwatorskim działania nie doprowadzić do zniszczenia lub uszkodzenia pierwotnej substancji zabytkowej. Wynika z tego konieczność uzgadniania remontów tych obiektów ze służbą konserwatorską.

Zabytkowe obiekty architektury, budownictwa i inne obiekty omawiane powyżej figurujące w „Spisie zabytków architektury i budownictwa gminy Samborzec” również podlegają ochronie konserwatorskiej. Stąd wszelkie prace remontowo–budowlane związane z ich ewentualną rozbudową i nadbudową, adaptacją, modernizacją i zmianą przeznaczenia winny być poprzedzone zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ze stanowiska konserwatorskiego wskazana jest też ochrona tradycyjnej, drewnianej zabudowy wiejskiej tak mieszkalnej jak i gospodarczej, szczególnie będącej w dobrym stanie technicznym. Należy remontować ją zgodnie z zasadami określonymi wcześniej.

Architektura obiektów dysharmonizujących z dotychczasowym, tradycyjnym budownictwem nie wkomponowanych w otaczający krajobraz kulturowy i naturalny powinna być skorygowana w jak najszybszym czasie i dostosowana do tradycyjnych rozwiązań (m.in. poprzez pokrycie ich symetrycznymi dachami, zastosowanie odpowiedniego detalu architektonicznego, podziału elewacji i odpowiedniej jej kolorystyki). Jeśli przeprowadzenie korekty nie jest niemożliwe (istniejący, nietradycyjny dach, zbyt duża kubatura) należy budynek zasłonić zielenią wysoką.

Punkty i ciągi widokowe

Krajobraz gminy tworzą malownicze, łagodne pagórki po północnej stronie gminy i doliny rzeczne – Wisły i Koprzywianki w południowej jej części. Całość poprzecinana jest licznie sadami. Od Gorzyczan do zachodniej granicy gminy ciągnie się pasmo wzgórz rozdzielone doliną rzeki Gorzyczanka i jej bezimiennego dopływu. Jest to wyjątkowo malownicza część.

W studium wyznaczone zostały następujące punkty i ciągi widokowe:

- z drogi z Samborca do Gorzyczan – ciąg widokowy na wzgórze;
- z drogi z Chobrzezan do Janowic ciąg widokowy na dolinę Gorzyczanki i wzgórze;
- z drogi Postronna – Węgrze Szlachecki na Janowice poprzez malowniczą dolinę;
- z drogi do Skotnik – widok z mostu na dolinę Koprzywianki;
- przy wjeździe z drogi z Zawisielcza na drogę do Sandomierza widok na Przedmieście Krakowskie i wzgórze.

Jak widać pomimo tego, że kościoły tak w Skotnikach jak i w Chobrzezanach należą do najcenniejszych zabytków architektury gminy i są umiejscowione na wzgórzach nie wyznaczono punktów widokowych ani na wzgórze ani z nich. Stało się tak dlatego, że są one silnie zakrzaczone i widoczność jest bardzo ograniczona. Celem odpowiedniego wyeksponowania należałoby oczyścić wzgórze z zarośli, pozostawiając jedynie najstarsze i wyjątkowo ciekawe okazy drzew, a krzewy – jedynie u podnóża.

Zalecenia konserwatorskie:

- ♦ w rejonie najlepszej widoczności nie należy wprowadzać zabudowy poza istniejącym zainwestowaniem oraz zadrzewień mogących przysłonić panoramę;
- ♦ na dalszym planie widokowym dopuszcza się lokalizację budynków parterowych o niewielkiej kubaturze z dachami tradycyjnymi dla tego regionu, zaakceptowanymi przez służbę konserwatorską;
- ♦ w celu właściwego wyeksponowania ciekawych kulturowo i historycznie punktów i ciągów widokowych zaleca się włączyć je w ciągi rekreacyjno–turystyczne.

15. Kierunki i polityka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Samborzec posiada bardzo korzystne warunki do rozwoju produkcji rolnej, w przyszłości główną funkcją gminy będzie rolnictwo bardzo efektywne połączone ściśle z przetwórstwem owoców i warzyw. Na terenie gminy uprawia się najbardziej wymagające ze wszystkich zbóż: pszenicę ozimą i jęczmień jary. W porównaniu z latami poprzednimi wprowadza się do uprawy wysokopienne odmiany. Rośliny okopowe, z roślin przemysłowych: burak cukrowy uprawiany jest w niewielu gospodarstwach.

Bardzo ważne miejsce w produkcji roślinnej gminy zajmuje sadownictwo i warzywnictwo. Sady zajmują obecnie powierzchnię 3940 ha, tak duża powierzchnia upraw sadowniczych związana jest z korzystnym wpływem Kotliny Sandomierskiej. Najbardziej popularne i uprawiane są jabłonie, śliwy, grusze, czereśnie. Powierzchnia upraw warzywniczych wynosi 1066 ha.

Uzyskiwana produkcja owoców i warzyw zagospodarowana jest przez podmioty zajmujące się skupem i sprzedażą, które zorganizowane są w każdej miejscowości, niekiedy kilka skupów w jednej miejscowości. Obecnie na terenie gminy istnieje 38 skupów owoców i warzyw, kwiatów, innych płodów rolnych.

Podstawową zasadą przy zagospodarowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest ochrona tej przestrzeni, a zwłaszcza wysokiej jakości gleb obejmujący obszar całej gminy. Podstawowym celem polityki przestrzennej dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Samborzec w oparciu o przedstawione uwarunkowania jest:

- ◆ Tworzenie gwarancji dla zbytu i opłacalności produkcji rolnej, a zwłaszcza produkcji sadowniczej i warzywniczej oraz tworzenie grup producentów rolnych, które będą mogły znaleźć łatwiej rynki zbytu i dysponowały będą większymi partiami towaru.
- ◆ Tworzenie warunków do powiększania gospodarstw rolnych, które będą połączone z rynkiem i będą dążyły do zwiększania efektywności gospodarowania.
- ◆ Dążenie do rozwoju innych funkcji na terenach wiejskich tj.: agroturystyka i produkcja zdrowej żywności.
- ◆ Ze względu na warunki naturalne kształtowanie produkcji będzie przebiegać w następujących kierunkach:
 - produkcja roślinna – rozwój sadownictwa i warzywnictwa jako funkcji dominującej dla gminy oraz uprawa roślin zbożowych, okopowych na własne potrzeby;
 - produkcja zwierzęca – będzie działem o niewielkim znaczeniu w rozwoju gminy.

W polityce dotyczącej kierunków zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wydzielone zostały następujące obszary:

- ♦ Tereny posiadające warunki do rozwoju intensywnej gospodarki rolnej – obejmujący obszar całej gminy, a w tym wsie: Kobierniki, Ostrołęka, Krzeczowice, Złota, Milczany, Łojowice i inne.
- ♦ Tereny o zróżnicowanych warunkach do rozwoju rolnictwa – obejmują obszary na których jest niemożliwa intensywna gospodarka rolna ze względu na istniejące zagrożenia:
 - powodzią;
 - erozją.

Na obszarze o zróżnicowanych warunkach do rozwoju rolnictwa, a więc tam gdzie istnieje zagrożenie powodzią od rzeki Koprzywianki, obszar pomiędzy Koprzywianką, a Wisłą oraz tereny w dolinie Wisły gdzie wystąpiły podtopienia znajdują się następujące wsie: Bogoria Skotnicka, Skotniki, Ostrołęka, Koćmierzów.

Obszary zagrożeń erozją występują w największym nasileniu w miejscowościach: Samborzec, Gorzyczany, Chobrzany, Janowice, Strączków.

16. Polityka rozwoju społeczno – gospodarczego

16.1. Prognoza rozwoju demograficznego

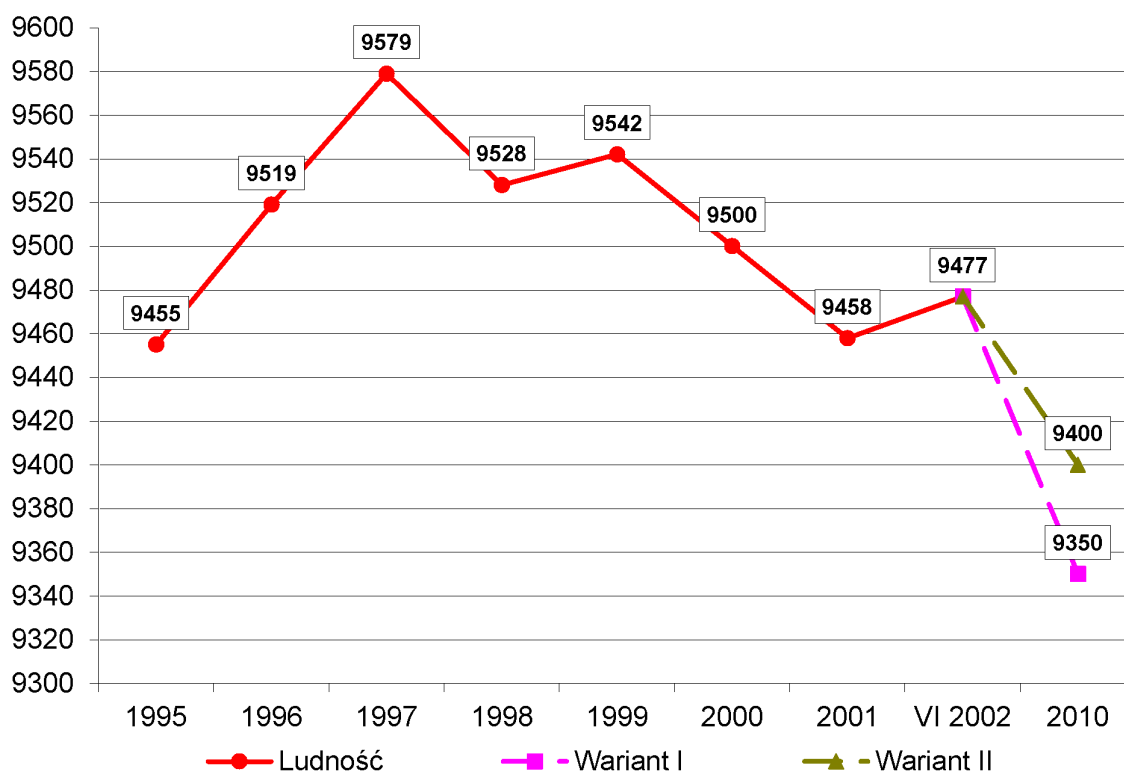
16.1.1. Liczba ludności, gęstość zaludnienia

Z dostępnych danych dotyczących ludności gminy, a więc GUS i Ewidencji Ludności Urzędu Gminy w Samborcu i planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego wynika, iż w 2010 roku liczba ludności ulegnie nieznacznemu obniżeniu. Tym samym, gęstość zaludnienia ulegnie obniżeniu do około 112 osób/km².

Przy opracowaniu prognozy ludności do 2010 roku posłużono się „Prognozą ludności według województw i powiatów na lata 1999–2030”, opracowanej przez GUS.

„Prognoza...” zakłada do 2010 roku wzrost liczby mieszkańców powiatu sandomierskiego o około 1,0%. Przyrost liczby ludności gminy ilustruje niżej zamieszczony wykres.

Prognoza demograficzna dla gminy Samborzec do 2010 roku



Źródło: Rocznik statystyczny województwa tarnobrzskiego 1996–1998, Rocznik statystyczny woj.

świętokrzyskiego 2000 r., Prognoza ludności według wieku w przekroju powiatów na lata 2000–2020., GUS 1999 r., Urząd Gminy w Samborcu.

16.1.2. Struktura wieku

Strukturę wieku ludności gminy do 2010r. przyjęto za GUS–owską „Prognozę ludności w przekroju powiatów na lata 2000 – 2020”. Szacunkowe wskaźniki przyjęte dla powiatu sandomierskiego określają odsetek ludności w poszczególnych grupach wiekowych w wymiarze:

Grupa wieku	Według GUS	Przyjęte w Studium
wiek przedprodukcyjny	19,5%	20,5%
wiek produkcyjny	63,0%	62,0%
wiek poprodukcyjny	17,5%	17,5%

Szacunkowa liczba ludności odpowiadająca przyjętym wskaźnikom w poszczególnych grupach wiekowych w 2010 r. może wynosić:

Grupa wieku	Wariant I	Wariant II
wiek przedprodukcyjny	1920	1930
wiek produkcyjny	5600	5830
wiek poprodukcyjny	1630	1640
Razem	9350	9400

W strukturze ludności wg ekonomicznych grup wiekowych, prognozowany jest wzrost grupy wieku produkcyjnego (62,0–63,0%) **do 2015r a następnie spadek do 2030r. Systematycznie będzie wzrastała liczba ludności wieku poprodukcyjnego (17,5%), co przyspieszy proces starzenia się społeczeństwa.**

Obniżeniu powinien ulec wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli relacja grupy ludności w wieku produkcyjnym i nie produkcyjnym. Szacunkowa wielkość wskaźnika obciążenia demograficznego wynieść może około 60.

16.2 Prognoza zmian jakości życia mieszkańców

16.2.1 System obsługi ludności gminy

Formułuje się następujące działania, służące poprawie jakości obsługi:

Oświata

- utrzymać istniejącą sieć szkół wszystkich typów, które zapewnią obsługę przewidywanej liczby uczniów reformowanych szkół;
- podejmować działania w kierunku modernizacji lub przebudowy obiektów oświatowych wymagających takich działań;
- wspierać inicjatywy społeczne mające na celu utrzymanie placówek oświatowych w środowiskach małych wsi;
- niewykorzystane do celów dydaktycznych pomieszczenia do nauki w szkołach, w których brak sal gimnastycznych, adoptować na sale ćwiczeń gimnastycznych;
- zapewnić placówkom oświatowym budowę sal gimnastycznych;
- zapewnić placówkom oświatowym odpowiedni teren dla urządzenia placów sportowo-rekreacyjnych;
- istniejąca sieć placówek wychowania przedszkolnego (oddziały przedszkolne) zapewni potrzeby w zakresie opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym
- **wyrównywanie szans dostępu do edukacji na obszarze całej gminy;**
- **likwidacja barier architektonicznych w dostępie osób niepełnosprawnych;**
- **rozwiązywanie problemów oświaty w skojarzeniu z ogólną strategią rozwoju oświaty w powiecie.**

Kultura

- dążyć do stworzenia bazy lokalowej dla rozwoju życia kulturalnego i upowszechniania kultury wśród społeczności gminnej;
- czynić starania o jak najszybszą budowę Domu Kultury (Gminnego Ośrodka Kultury) w Samborcu;
- zapewnić docelowo odpowiednie pomieszczenia w GOK dla Gminnej Biblioteki Publicznej;
- reaktywować filię GBP w Chobrzeżanach;
- kultywować tradycje lokalnej kultury ludowej, a w jej rozwoju i upowszechnianiu bazować na współpracy z organizacjami społecznymi i zawodowymi oraz placówkami oświatowymi;
- wykorzystać do celów upowszechniania kultury obiekty oświatowe i lokalne obiekty komunalne;
- uwzględniać w programie rozwoju turystyki i rekreacji propagowanie dorobku lokalnego środowiska kulturalnego;
- pogłębiać współpracę twórców kultury z placówkami oświatowymi;
- dążyć do większego eksponowania dorobku kulturalnego i lokalnych tradycji w połączeniu z rozwojem rekreacji i wypoczynku (wystawy plenerowe, przedstawienia regionalne);
- kontynuować prace budowlane przy ośrodku sportowo-rekreacyjnym i powstania zaplecza socjalnego dla organizowania imprez plenerowych o charakterze kulturalno-rozrywkowym.
- **ochrona lokalnej odrębności i specyfiki kulturowej;**
- **przełamywanie barier architektonicznych w dostępie osób niepełnosprawnych do obiektów;**
- **poprawa standardów funkcjonowania istniejących obiektów kultury, zwiększenie dostępności tych obiektów dla zwiedzających.**

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

- utrzymać ukształtowaną strukturę urządzeń obsługi w zakresie ochrony zdrowotnej mieszkańców;
- przyspieszyć działania zmierzające do modernizacji obiektu ośrodka zdrowia w Chobrzeżanach w myśl wymogów ustawy z 1992 r. o zakładach opieki zdrowotnej;
- dążyć do budowy nowego obiektu dla potrzeb Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Samborcu;
- przystąpić do kapitalnego remontu ośrodka zdrowia w Skotnikach z uwzględnieniem wymogów ustawy z 1992 roku o zakładach opieki zdrowotnej;
- umożliwiać świadczenie usług medycznych innym podmiotom medycznym posiadającym umowy z Regionalną Kasą Chorych;
- obejmować opieką w ramach pomocy społecznej osoby i rodziny pozbawione środków utrzymania;
- kontynuować współpracę w zakresie pomocy społecznej z instytucjami pozarządowymi, oświatowymi i służbami porządkowymi.
- **wyrównywanie szans dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej na obszarze całej gminy;**
- **likwidacja barier architektonicznych w dostępie osób niepełnosprawnych;**
- **rozwiązanie problemów ochrony zdrowia i opieki społecznej w skojarzeniu z ogólną strategią rozwoju tej dziedziny w powiecie.**

Działalność produkcyjna i usługowa

- wspierać działania właścicieli lokali usługowych zmierzających do podnoszenia standardu obsługi;
- zachęcać i wspierać inwestorów zamierzających rozwijać sieć gastronomiczną, handlową i usług rzemieślniczych w powiązaniu z ośrodkami rekreacji;
- koordynować działania w kierunku rozwoju wielofunkcyjnego gminnego ośrodka handlowo-usługowego w Samborcu;
- umożliwiać lokalizację usług w sąsiedztwie większych skupisk miejsc pracy;
- zapewnić w rejonach lokalizacji usług publicznych liczby miejsc parkingowych, odpowiadających programowi usług;
- pobudzać i wspierać aktywność gospodarczą mieszkańców gminy (głównie bezrobotnych) w kierunku rozwoju działalności usługowej;
- dążyć do pozyskiwania inwestorów w kierunku rozwoju usług i drobnej wytwórczości oraz zakładów przetwórczych owoców i warzyw;
- wspierać starania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy w pozyskiwaniu tanich kredytów i ulg inwestycyjnych;
- wspierać, w porozumieniu z PUP w Sandomierzu, działania zmierzające do lepszego przygotowania zawodowego podejmujących działalność gospodarczą;
- przygotować tereny dla lokalizacji budownictwa letniskowego przez mieszkańców ośrodków miejskich;
- zmierzać do wyznaczenia i urządzenia ścieżek rowerowych w najbardziej atrakcyjnych terenach gminy.

Sport i rekreacja

- wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększania bazy urządzeń sportowych (powiększenie liczby boisk sportowych);
- dążyć do wyposażenia w niezbędne urządzenia sportowe terenów sportowych przy szkołach;
- dążyć w I etapie do budowy hali sportowej w Samborcu i sali gimnastycznej w Zawierzbui;
- dążyć do budowy sal gimnastycznych lub sal ćwiczeń przy każdej szkole;
- podejmować działania zmierzające do poprawy standardu obiektów i urządzeń sportowych;
- wykorzystać walory przyrodnicze gminy dla stworzenia odpowiedniej bazy rozwoju rekreacji i turystyki;
- przygotować tereny, wyposażone w odpowiednie urządzenia infrastruktury technicznej, umożliwiające lokalizację obiektów i urządzeń rekreacyjnych oraz towarzyszących urządzeń usługowych;
- czynić starania do wykorzystania rzek, jezior i terenów przyległych w Zajeźworzu, Bogorii Skotnickiej i Skotnikach dla rozwoju rekreacji;
- wykorzystać walory kulturowe gminy (zabytki, krajobrazy) do organizowania różnych form czynnego wypoczynku i rozwoju turystyki;
- wspierać inicjatywy wykorzystania gospodarstw rolnych do rozwoju agroturystyki;

Turystyka

Zasady polityki przestrzennej w zakresie turystyki:

- **ochrona atrakcyjności przestrzeni turystyczno – rekreacyjnej;**
- **kojarzenie zagospodarowania turystycznego z ochroną najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych gminy;**

- koncentracja bazy turystyczno – rekreacyjnej na obszarach o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowo – kulturowych.

Kierunki polityki w zakresie turystyki:

- kreowanie ofert rekreacyjno – turystycznych, opartych o lokalne walory;
- zapewnienie warunków organizacyjno – przestrzennych rozwoju agroturystyki;
- wyznaczenie i zagospodarowanie szlaku wodnego na Wiśle;
- rozwój bazy noclegowo – gastronomicznej do obsługi ruchu turystycznego;
- wyznaczenie i zagospodarowanie szlaków turystyki pieszej i rowerowej;

16.3. Prognoza rynku pracy

Szacuje się, że zasoby pracy w gminie w 2010 r. wynosić będą około 5500 osób, natomiast zasoby siły roboczej około 5600 osób. Gmina Samborzec posiada duże nadwyżki siły roboczej w rolnictwie, które w przyszłości, w większości powinny znaleźć zatrudnienie w działach pozarolniczych. Ograniczenie liczby pracujących w rolnictwie do poziomu średniej krajowej wynoszącej 22 osób/100 ha UR, pozwoliłoby na zatrudnienie w rolnictwie około 1600–1700 osób. Oznaczałoby to konieczność przejścia do pracy około 3800 osób. Uzyskanie takiego wskaźnika w tak krótkim okresie wydaje się mało realne.

Przewidywany w gminie dalszy rozwój warzywnictwa i sadownictwa, spowoduje, że rozwój pracochłonnych kierunków produkcji rolnej powstrzyma nadmierny odpływ ludności wiejskiej. Przewiduje się, że proces obniżania wskaźnika zatrudnienia w rolnictwie na 100 ha UR może przebiegać wolniej i nie osiągnie zakładanego wskaźnika. Może osiągnąć wielkość około 30–35 osób/100 ha UR i osiągnąć zatrudnienie w rolnictwie około 2700–3000 osób. Dla pozostałej liczby około 2500–2800 osób należy przewidywać możliwość zatrudnienia w działach pozarolniczych, jak również wyjazdy do pracy do ośrodków miejskich, głównie Sandomierza. Dobre warunki dla rozwoju rolnictwa i produkcji rolnej, mogą być warunkiem organizowania lub tworzenia zakładów zajmujących się przetwórstwem surowców rolnych, bądź poszukiwania rynków zbytu dla produktów rolnych. Organizowanie grup producenckich i zakładów zbytu produktów rolnych winno być wspomagane przez władze gminy.

Zagospodarowanie zwolnionej z rolnictwa nadwyżki siły roboczej, wymagać będzie utworzenia miejsc pracy w sferze pozarolniczej poprzez:

- programowanie rozwoju przedsiębiorczości w gminie;
- rozwój systemu szkolenia i doskonalenia kadr dla przedsiębiorczości pozarolniczej;
- opracowanie systemu zachęt dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości;
- utworzenie „klubu pracy”, zajmującego się poszukiwaniem i gromadzeniem ofert pracy;
- pozyskiwanie kredytów na działalność gospodarczą;
- edukację bezrobotnych pod potrzeby rynku pracy;
- współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w organizowaniu prac publicznych dla bezrobotnych;
- możliwość lokalizacji nowych zakładów produkcyjno-usługowych w terenach określonych w rysunku studium jak również na własnych działkach;
- tworzenie zachęt dla inwestorów (nowe tereny, ulgi inwestycyjne, pomoc w pozyskiwaniu tanich kredytów);
- wspieranie tworzenia zakładów przetwórczych lokalnych surowców i produktów rolnych;
- zwiększenie udziału samorządu gminy w organizacji lokalnego rynku pracy.

- wyrównywanie szans dostępu do rynku pracy dla osób dysfunkcyjnych.

16.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego

16.4.1. Rozwój mieszkalnictwa

Szacuje się, że znikoma ilość istniejących zasobów mieszkaniowych znajduje się w złym stanie technicznym, które powinny ulec likwidacji lub wymianie. Przy zakładanym nieznacznym spadku liczby ludności do 2010 roku do około 9400 mieszkańców i uwzględnienia tendencji do zmniejszania wskaźnika zagęszczenia osób na 1 mieszkanie (przyjęto 3,75 osób/1 mieszkanie), przewidywana liczba mieszkań w 2010 roku może wynosić około 2500, czyli budowa około 60 nowych mieszkań.

Dla realizacji takiego programu wymagana będzie powierzchnia terenu około 10 ha–15 ha. Tereny te zostały wskazane w rysunku studium jako tereny koncentracji zabudowy mieszkaniowej i w ciągach istniejącej zabudowy.

Gmina powinna dysponować własnym zasobem terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, wynikającym z ustawowego przepisu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. W tym celu, z uwagi na brak takich, Wójt Gminy powinien tworzyć taki zasób przez wykup gruntów od prywatnych właścicieli lub Agencji Rolnej Skarbu Państwa, opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego i uzbrojenie tych terenów w niezbędne urządzenia infrastruktury oraz zapewnienie obsługi komunikacyjnej.

Dominującą formą budownictwa mieszkaniowego będzie rozciągająca się wzdłuż ciągów komunikacyjnych, przemieszana zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz w wyznaczonych terenach zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Uzupełnieniem funkcji mieszkaniowej pozostaną usługi zlokalizowane na działkach wydzielonych lub jako wbudowane.

W celu racjonalnego wykorzystania walorów przyrodniczych gminy oraz zapewnienia ładu przestrzennego wskazano w studium tereny dla potrzeb lokalizacji budownictwa rekreacyjnego.

16.4.2. Polityka mieszkaniowa

Na podstawie stanu udokumentowanych zasobów mieszkaniowych i uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy, formułuje się następujące działania służące poprawie funkcjonowania i standardu życia mieszkańców gminy:

- podejmować przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy;
- koncentrowanie zabudowy mieszkaniowej dla ludności nierolniczej w wyznaczonych terenach budownictwa jednorodzinnego, głównie w miejscowości gminnej Samborzec oraz w ciągach istniejącej zabudowy;
- wzmożenie działań zmierzających do pełnego uzbrojenia terenów mieszkaniowych w sieci infrastruktury technicznej;
- tworzenie warunków do poprawy standardu mieszkań w starszych budynkach i ich otoczenia poprzez m.in. docieplanie, remonty, poprawę estetyki budynków;
- przystąpić do opracowania stosownych planów zagospodarowania przestrzennego, określających sposób realizacji terenów budownictwa rekreacyjnego;
- pozyskiwanie terenów w obszarach, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową lub wielofunkcyjną, celem przeznaczenia ich pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

W zakresie zabudowy rolniczej w rozdrobnionych gospodarstwach rolnych:

- **wspieranie gospodarstw mających realne szanse podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach o mało korzystnych warunkach przyrodniczo – glebowych;**
- **ustanowienie preferencji lokalizacyjnych dla gospodarstw towarowych i grup producenckich;**
- **zapewnienie warunków do lokalizacji usług rynkowych w otoczeniu rolnictwa i drobnego przetwórstwa rolno – spożywczego;**
- **rewitalizacja historycznie ukształtowanej wiejskiej sieci osadniczej oraz wykorzystanie jej dla promocji gminnej i poprawy warunków życia ludności;**
- **zapewnienie terenów usługowo – składowych w Samborcu, umożliwiających zwiększenie rangi ośrodka w systemie rynku lokalnego.**

17. Polityka rozwoju systemu transportowego

17.1. Komunikacja drogowa

17.1.1. Układ komunikacyjny docelowy

Proponowany, docelowy układ komunikacyjny uwzględnia:

- zapewnienie powiązań układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym;
- uzyskanie walorów funkcjonalno-przestrzennych (możliwych do osiągnięcia przy istniejących uwarunkowaniach) przez dobór parametrów techniczno-użytkowych i kształtowanie układu;
- wskazanie do modernizacji istniejących dróg, odnośnie których przewiduje się wzrost ich znaczenia w układzie komunikacyjnym.

17.1.2. Drogi wojewódzkie

Prognoza ruchu dla drogi krajowej Nr 79 oraz dla wojewódzkiej Nr 758 (dawna droga krajowa) opracowana została dla horyzontów czasowych 2000, 2005, 2010, 2015 przy założeniu, że do roku 2015 nie zajdą zmiany oraz nie wystąpią inne czynniki mogące mieć wpływ na zachowania komunikacyjne.

Tabela Nr 37

Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg wojewódzkich do roku 2015.

Nr drogi	Badany odcinek	Średni dobowy ruch (pojazdy)				Procentowy udział w ruchu samochodowym (%)											
		2000	2005	2010	2015	Samochody osobowe				Samochody ciężarowe				Autobusy			
						2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
79	Koprzywnica – Sandomierz	4384	5423	6455	7488	62,5	65,4	67,0	67,9	13,8	12,9	12,5	12,6	1,3	1,0	0,9	0,7
758	Klimontów – Koprzywnica	1036	1287	1539	1790	62,0	66,2	69,0	70,7	10,2	9,5	9,2	9,2	4,3	3,5	2,9	2,5

Tabela Nr 38

Prognoza na 2000 r. sporządzona na podstawie pomiaru z 1995 r.

Nr drogi	Badany odcinek	2000 r. (poj./dobę)		Uwagi
		prognoza	pomiar	
79	Koprzywnica – Sandomierz	4384	3840	Spadek natężenia ruchu w stosunku do przewidywanego
758	Klimontów – Koprzywnica	1036	–	Brak danych o pomiarze ruchu na odcinku w 2000 r.

17.2. Drogi krajowe

Droga ekspresowa S 74

Wschodnim obrzeżem obszaru gminy na długości około 7 km przechodzi projektowana droga ekspresowa S 74 z włączeniem do niej drogi krajowej Nr 79 Warszawa – Sandomierz – Kraków – Bytom. Wyjście trasy drogi ekspresowej z istniejącej drogi krajowej Nr 77 na kierunek obejścia Sandomierza po stronie zachodniej i południowej, **następuje zgodnie z obowiązującym MPZP gminy Obrazów, łukiem o wielkości około 600 m. Według obecnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 (priorytety) jest to zadanie, które może być realizowane po 2013 r. (wprowadzono korektę drogi w mielczanach uwzględniając istniejące zainwestowanie terenu)**

Odłożenie w czasie przebudowy istniejącej drogi krajowej Nr 74 i 77 wraz z budową nowego odcinka Sandomierz – Stalowa Wola jako drogi ekspresowej S 74 nie przesądza o całkowitym zaniechaniu zadania lecz przesunięciu do czasu, gdy potrzeby ruchowe taką przebudowę uzasadnią i będą dostępne środki na dalszy rozwój układu.

Plany zagospodarowania przestrzennego województw świętokrzyskiego i podkarpackiego w kierunkach polityki przestrzennej układu dróg uwzględniają przebieg drogi ekspresowej S 74 zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami trasy. **Mogą one ulegać modyfikacji na podstawie zawieranych porozumień pomiędzy samorządami wojewódzkimi, co będzie miało odzwierciedlenie w treści planów zagospodarowania przestrzennego województw.**

Ustalenia dotyczące wyznaczenia dróg: ekspresowej S 74 i obwodnicy w ciągu drogi krajowej Nr 79 muszą być dostosowane do obowiązujących przepisów dotyczących przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych a ponadto muszą uwzględniać wyniki ocen środowiskowych – w myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902 z późn. zm.)

Droga krajowa Nr 79

Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy, który utracił swoją ważność 31.XII 2003r przewidywał obejście drogowe Samborca w ciągu drogi krajowej Warszawa – Bytom po południowej stronie. Obecna korekta trasy doprowadzi do segregacji ruchu tranzytowego od lokalnego, zarówno kołowego jak i pieszego i jednocześnie oddala się od istniejącej zabudowy mieszkaniowej.

Oddzieli obsługę komunikacyjną obszaru koncentracji obiektów usługowych i administracyjnych (oświata, handel, kultura, itp.), gdzie charakterystycznym zjawiskiem jest spowolnienie lokalnego ruchu kołowego z jednoczesnym nasileniem ruchu pieszego. Przeprowadzenie trasy drogi krajowej poza tym obszarem jest rozwiązaniem konfliktu jedynie w rejonie Samborca. Na pozostałym odcinku w przebiegu przez miejscowości Szewce, Złota, Andruszkowice, Strohocice, występuje duża dostępność drogi przez bezpośrednie wjazdy z posesji oraz nakładanie się ruchu gospodarczego (powolnego) z jego wszystkimi ujemnymi skutkami.

Jako rozwiązanie docelowe w „Studium...” proponuje się budowę drogi równoległej do istniejącej o charakterze obwodnicy dla ciągu miejscowości: Szewce – Samborzec – Złota – Andruszkowice – Strachocice. Doprowadzi to do powstania prawidłowej struktury rodzajowej ruchu przez udostępnienie poszczególnych dróg (ulic) określonym rodzajom użytkowników.

Pomiar roku 2000 wskazuje, że przekroczone zostało podstawowe kryterium celowości budowy obwodnicy – natężenie ruchu tranzytowego w godzinie szczytu przekroczyło wielkość około 300 pojazdów/h.

Propozycja zmiany trasy drogi krajowej czyni ją geometrycznie płynną, o czytelnym przebiegu i bardziej bezpieczną. Ponadto zostaną częściowo bądź całkowicie wyeliminowane:

- straty czasu przejazdu wynikające z niedostatecznej prędkości ruchu;
- zagrożenia ekologiczne wynikające z uciążliwości drogi i ruchu drogowego;
- zagrożenie wypadkami;
- niedostateczna szerokość jezdni;
- nadmierna dostępność drogi przechodzącej przez obszar zabudowany.

17.3. Droga wojewódzka

Droga wojewódzka Nr 758 prowadzi niewielki ruch i jej znaczenie w obsłudze komunikacyjnej gminy jest znikome. Podniesienie rangi i jej znaczenia w sieci może nastąpić w przypadku realizacji propozycji wynikających ze „Studium...” miasta Tarnobrzega i Koprzywnicy, które przewidują utworzenie kierunku przeprawy mostowej przez Wisłę w kierunku Koprzywnicy do wpięcia w projektowaną obwodnicę w ciągu drogi krajowej Warszawa – Bytom. Zakłada się, że realizacja mostu na Wisłę w Tarnobrzegu oraz przedłużenie kierunku na wprost do Stalowej Woli wywoła dodatkowy, bardziej niż przewidywany, wzmożony ruch tranzytowy. Z tych to powodów odcinek Tarnobrzeg – Koprzywnica proponowany jest jako droga o charakterze zamiejskim po nowej trasie.

17.4. Drogi powiatowe

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych, od początku 1999 r. sieć podzielona została na cztery kategorie dróg. Określone zostały kryteria i procedury zaliczania dróg do danej kategorii. Ze względu na brak możliwości przeprowadzenia takich procedur do końca 1998 r., ustawa wprowadzająca umożliwiła wyjściowe zaliczenie dróg do poszczególnych kategorii w drodze Rozporządzenia Rady Ministrów. Obowiązujący do 1999 r. układ dróg wojewódzkich z wyróżnikiem numerowym województwa tarnobrzckiego „42” stał się w całości układem dróg powiatowych. Dalsze korekty, sposób numeracji oraz zakres, treść i sposób prowadzenia ewidencji, jak również obiektów mostowych określa Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 lutego 2000 r.

Drogi powiatowe stanowią mają połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. W obszarze gminy Samborzec oprócz w/w dróg, występują drogi powiatowe o lokalnym zasięgu powiązań, łączący ośrodek gminy z jednostkami osadniczymi w granicach gminy, które należałoby zakwalifikować do dróg gminnych. **(wprowadzono korektę drogi w Samborcu – dostosowanie do stanu faktycznego)**

17.5. Drogi gminne

Weryfikacji dotychczas obowiązującego wykazu dróg gminnych należy dokonać zgodnie z kryterium kwalifikacji przewidzianym „Ustawą o drogach publicznych” i powielających się połączeń wytypować te, które stanowią najważniejsze elementy układu komunikacyjnego:

- drogi łączące poszczególne sołectwa i stanowiące powiązania zewnętrzne z gminami sąsiednimi;
- drogi użytkowane przez większość mieszkańców gminy, przy której znajdują się obiekty użyteczności publicznej i zabudowa mieszkaniowa;
- drogi obsługujące lokalną zabudowę.
- Sporządzenie wykazu dróg gminnych wraz z nadaniem nowych numerów winno nastąpić w formie Uchwały Rady Gminy w terminie ustalonym Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

Pozostałe drogi nie zaliczone do kategorii dróg gminnych (publicznych) w szczególności dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, prowadzące do przysiółków do jednego czy zaledwie kilku gospodarstw, powinny być ustawowo potraktowane jako gminne drogi wewnętrzne, a więc niepubliczne i jako takie zwolnione z wymogów „Rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich

usytuowanie”. Tym samym powstaną realne warunki dostosowania tych dróg do aktualnych potrzeb i możliwości. **.(wprowadzono korektę dróg w Kobiernikach – dostosowanie do stanu faktycznego)**

17.6. Drogi transportu rolniczego

Do zadań modernizacyjnych należy włączyć sieć dróg transportu rolniczego ważnych dla gmin ze względu na jej typowo rolniczy charakter zagospodarowania, szczególnie sadownictwo i warzywnictwo. Proponuje się przyporządkowanie istniejących dróg rolniczych klasyfikacji funkcjonalnej, która może stać się pomocna dla właściwego projektowania sieci z uporządkowaniem jej na obszarach wiejskich oraz podejmowaniu decyzji odnośnie kolejności modernizacji. Należy bezwzględnie dążyć do eliminacji bezpośrednich zjazdów z pól na drogę krajową obecną i projektowaną jako obejście drogowe.

Klasyfikacja funkcjonalna dróg rolniczych:

- główne drogi rolnicze: drogi publiczne powiatowe i gminne pełniące funkcję zbiorczych dróg rolniczych;
- drogi zbiorcze: drogi publiczne (gminne), nie publiczne, zbiorcze niższego rzędu, przejmujące ruch z dróg pomocniczych;
- drogi pomocnicze: tzw. technologiczne, umożliwiające dojazd bezpośrednio do pól.

Ustalone funkcje pozwolą na dostosowanie geometrii, (głównie przekroju poprzecznego) do przewidywanego natężenia ruchu i parametrów korzystających z nich pojazdów, a także na ustalenie rodzaju nawierzchni.

Wymagania techniczne jakim powinna odpowiadać sieć dróg transportu rolniczego, zapewniająca odpowiednie warunki dojazdu do pól zmechanizowanego sprzętu i maszyn rolniczych oraz przystosowanie rodzaju nawierzchni do ładowności środków transportowych przedstawia tabela.

Tabela Nr 39

Wymagania techniczne dróg transportu rolniczego.

Klasa funkcjonalna	Klasa techniczna	Przekrój drogi	Szerokość jezdni (m)	Obciążenie nawierzchni (kN/oś)	Rodzaj nawierzchni
Główne	Z lub L	dwupasowa	5,5	80	twarde ulepszone
Zbiorcze	L lub D	dwupasowa	5,0	60	utwardzona
		jednopusowa	3,5 z zatokami mijania		
Pomocnicze	D	jednopusowa	3,0 lub 3,5	nie określa się	gruntowa ulepszona

Koszt budowy nowych dróg przy niewielkim ruchu lokalnym (sezonowe obciążenie ruchem) powodują, że planowanie rozwoju dróg obsługujących rolnictwo powinno odbywać się w oparciu o istniejącą sieć połączeń. Program modernizacji winien uwzględniać kolejność zgodną z klasą funkcjonalną:

- drogi główne – położone w ciągu dróg powiatowych i gminnych;
- drogi zbiorcze (obsługa rolnictwa);
- drogi pomocnicze (wewnętrzne) – bezpośredniej obsługi pól.

Wskazane jest dla dróg obsługujących transport rolniczy stosowanie tanich konstrukcji nawierzchni z materiałów odpadowych i miejscowych oraz określenie trwałości nawierzchni mając na uwadze sezonowość obciążenia ruchem. Warunkiem takiego działania jest przeprowadzenie remontów w czasie nasilenia prac polowych i po sezonie.

Drogi pomocnicze, ze względu na to, że obsługują niewielkie powierzchnie użytków rolnych i mogą być czasowo zmieniane, w zasadzie nie powinny być trwale umocnione.

Prace utrzymaniowe na tych drogach będą wystarczające, jeżeli sprowadzą się do profilowania z odwodnieniem i ewentualnym ulepszeniem nawierzchni gruntowej przez stabilizację mechaniczną. Wymagane jest, aby wszystkie drogi rolnicze, bezpośrednio połączone z drogami publicznymi miały na odcinkach co najmniej 50,0 m nawierzchnię twardą (nieulepszoną) powodującą wstrząsowe oczyszczanie kół pojazdu oblepionych ziemią.

Wiele dróg można wykonać sposobem gospodarczym, tym bardziej, że w rolnictwie istnieją ku temu pewne możliwości techniczne (np. mechaniczna stabilizacja gruntu) pod warunkiem zapewnienia fachowego, kontrolowanego wykonawstwa tych robót.

Racjonalne ukształtowanie sieci dróg transportu rolniczego i poprawa ich stanu technicznego przyczyni się do osiągnięcia szeregu korzyści:

- obniżenie kosztów eksploatacji pojazdów i maszyn rolniczych przez zmniejszenie zużycia ilości paliwa, ogumienia, zwiększenie trwałości i niezawodności pojazdów, obniżenie kosztów i częstotliwości napraw;
- oszczędności czasu, ludzi, sprzętu i przewozu ładunków dzięki zwiększeniu prędkości jazdy;
- oszczędności na kosztach przewozu wynikających z wykorzystania nominalnej ładowności pojazdów;
- zmniejszenie strat w uprawach przez likwidację stałych lub czasowych objazdów nieprzejezdnych odcinków dróg;
- zwiększenie intensywności produkcji rolnej na terenach trudno dostępnych.

17.7. Potrzeby parkingowe na obszarze gminy

Przyspieszony w ostatnich latach rozwój motoryzacji indywidualnej wskazuje rosnące zapotrzebowanie na miejsca postojowe. Zapewnienie miejsc postojowych powinno stanowić integralną część programu użytkowego każdej inwestycji budowlanej.

Tabela Nr 40

Wskaźniki do określenia potrzeb parkingowych

Rodzaj obiektu	Podstawa odniesienia	Liczba stanowisk na jednostkę odniesienia
Budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne		na własnej posesji
Budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne	Mieszkanie	1,2 – 1,5
Biura, banki urzędy	1000m ² powierzchni użytkowej	25
Obiekty handlowe lokalne	1000m ² powierzchni handlowej	30
Zakłady produkcyjne i rzemieślnicze	100 zatrudnionych	25
Hotele, motele, pensjonaty	100 łóżek	30
Restauracje, kawiarnie	100 miejsc konsumpcyjnych	25
Obiekty sportowe	100 miejsc widowiskowych 100 użytkowników	25 + 0,5 stan. post. dla autobusu
Szkoły, przedszkola	100 zatrudnionych (personel)	25
Przychodnia zdrowia	1000 m ² powierzchni użytkowej	25
Kina, sale widowiskowe, domy kultury	100 miejsc widowiskowych	25

17.8. Bezpieczeństwo ruchu

Do głównych problemów bezpieczeństwa ruchu drogowego (problem ogólnokrajowy) należą przejścia dróg zamiejskich przez małe miejscowości oraz związane z tym zagrożenia pieszych. Wiąże się to w sposób oczywisty z wielofunkcyjnością i niedostosowaniem przekroju drogi do panującego obecnie ruchu jako odcinka przechodzącego przez tereny zabudowane. Należy podjąć działania doraźne mające na celu

podniesienie poziomu bezpieczeństwa zarówno pieszych jak i pojazdów przez realizację następujących zadań:

- segregacja ruchu pojazdów i pieszych – budowa chodników przy wszystkich kategoriach dróg na odcinkach przechodzących przez tereny zabudowane;
- do każdego przystanku autobusowego należy umożliwić wymagane dojście po wypływanym chodniku – jest to szczególnie ważne dla przystanków poza terenami zabudowanymi – brak chodników powoduje zbiorowe chodzenie po jezdni;
- usuwanie wszelkiego rodzaju przeszkód ograniczających widoczność na wlotach skrzyżowań, wjazdach, przejazdach;
- ochronę przed niewłaściwym zagospodarowaniem otoczenia dróg wojewódzkich poprzez przestrzeganie prawidłowych zasad lokalizowania w pobliżu budynków mieszkalnych, obiektów przemysłowych, działalności gospodarczej i usługowej.

17.9. Ścieżki i trasy rowerowe

Popularność ruchu rowerowego w podróżach codziennych, wskazuje na celowość budowy ścieżek rowerowych. Potrzeba wprowadzenia w pas drogowy ścieżek rowerowych jako bezpiecznej i najbardziej efektywnej komunikacji lokalnej ujawnia się głównie w miejscowościach o charakterystycznej, pasmowej zabudowie wzdłuż drogi. Dotyczy to przede wszystkim miejscowości Szewce – Samborzec – Złota – Andruszkowice – Starchocice usytuowanych wzdłuż drogi krajowej na długości około 7,0 km.

Pozyskanie terenu bez naruszania szerokości pasa drogowego (istniejące ogrodzenia posesji) upatrywane jest w zamianie przekroju drogowego na przekrój uliczny. Wiąże się to przede wszystkim z zastąpieniem odwodnienia rowami przez kanalizację deszczową, co dałoby możliwość realizacji, zależnie od warunków terenowych jednostronnych i odcinkowo obustronnych ciągów pieszych i rowerowych.

Z inicjatywy Europejskiej federacji Rowerzystów powstał program europejskich tras rowerowych Euro Velo. Program przewiduje stworzenie dwunastu międzynarodowych tras, z których cztery mają prowadzić przez Polskę w tym trasa Nr 4: Odessa (Morze Czarne) – Lwów – Kraków – Brno – Frankfurt – Havr – Roscoff (Kanał La Manche). Na terenie kraju trasa przebiegać będzie przez powiaty: Cieszyn – Bielsko-Biała – Wadowice – Kraków – Wieliczka – Bochnia – Brzesko - (Tarnów) - Dębica – Ropczyce – Rzeszów – Łańcut – Przeworsk – Jarosław – Lubaczów. Propozycja poprzednia jako trasa Nr 6 przebiegać miała przez Racibórz – Wodzisław – Rybnik – Gliwice – Katowice – Olkusz – Miechów – Jędrzejów – Pińczów – Busko-Zdrój – Staszów – Tarnobrzeg – Stalowa Wola – Nisko – Janów Lubelski – Biłgoraj – Zamość – Tomaszów Lubelski. W projekcie „Rowerem do Europy” utrzymuje się ją nadal jako trasę krajową.

Przez obszar gminy przebiega trasa kolejki wąskotorowej, ze stacją węzłową w Jachimowicach, którą dostarczane były buraki cukrowe do Cukrowni „Włostów”. Kolejka została zlikwidowana na początku lat siedemdziesiątych XX wieku, rozebrana została nawierzchnia kolejowa. Linie główną układu kolejowego stanowił szlak Jędrzejów – Koprzywnica. Trasa Koprzywnica – Włostów – Iwaniska stanowiła linię boczną. W studium proponuje się wykorzystanie istniejącego podtorza na utworzenie turystycznej drogi rowerowej przez teren gminy z Lipnika do Iwanisk i Koprzywnicy, a w połączeniu ze śladem linii głównej do Jędrzejowa jako trasy o zasięgu wojewódzkim.

Jako wytyczne do oznakowania szlaku drogowskazowo i informacyjnie służy instrukcja Zarządu Głównego PTTK z 1995r. wraz z „Aneks do instrukcji znakowania szlaków turystycznych” wydanym przez Komisję Turystyki Kolarskiej Zarządu Głównego PTTK w kwietniu 1997r.

18. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej

18.1. Elektroenergetyka

Koncepcja Rozwoju Sieci 110 kV Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego S.A. opracowana przez „Energoprojekt” Kraków i zatwierdzona przez RZE S.A w czerwcu 2000 r. w perspektywie do 2015 r. nie przewiduje na terenie gminy budowy żadnych obiektów kubaturowych i sieciowych o napięciu 110 kV, jak również projektowanej linii 110 kV „Klimontów – Sandomierz” i projektowanego nacięcia z tej linii do projektowanego GPZ w Międzygórzu.

W/w projektowana linia 110 kV ujęta została w I Zmianie MPO Zagospodarowania Przestrzennego gminy uchwalonej Radą Gminy 11.11 1993 r. na wniosek Rzeszowskiego Zakładu Energetyczny i zarezerwowano dla niej pas o szerokości 40,0 m.

W związku z powyższym „Studium” rezygnuje się z rezerwacji tego terenu.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne również nie planują na terenie gminy budowy swoich urządzeń.

Głównymi Punktami Zasilania gminy w energię elektryczną będą:

- GPZ 110/15 kV „Piaseczno”;
- GPZ 110/15 kV „Klimontów”;
- GPZ 110/15 kV „Sandomierz”;
- GPZ 110/15 kV „Gerlachów”.

Energia elektryczna wyprowadzona będzie z w/w GPZ-ów liniami napowietrznymi:

- 15 kV „Gerlachów – Klimontów II”;
- 15 kV „Sandomierz – Łoniów”.

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania mocy przez nowych odbiorców energii elektrycznej, jak również zapewnienie dostaw energii istniejącym odbiorcom o właściwych parametrach i spełniania wymogów z zakresu ochrony przeciwporażeniowej realizowane będzie poprzez:

- budowę stacji transformatorowych napowietrznych 15/0,4 kV na obszarach wiejskich;
- budowę stacji transformatorowych wewnątrzowych 15/0,4 kV na obszarach intensywnej zabudowy;
- budowę linii średniego napięcia, napowietrznych do zasilania stacji napowietrznych kablowych do zasilania stacji wewnątrzowych;
- budowę linii niskiego napięcia napowietrznych i kablowych do zasilania poszczególnych odbiorców energii i oświetlenia ulicznego;
- remont kapitalny sieci niskiego napięcia, która jest przestarzała o zanizonych parametrach napięciowych;
- zbyt długie obwody nie spełniają warunków skutecznej ochrony przeciwporażeniowej.

Rzeszowski Zakład Energetyczny opracował program modernizacji i rekonstrukcji sieci elektroenergetycznych miejscowości wymagających pilnej potrzeby poprawy warunków napięciowych.

Program ten zakłada budowę nowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV wraz z liniami średniego napięcia (ŚN) i niskiego napięcia (n.n.) oraz remont linii niskiego napięcia (n.n.) w następujących miejscowościach gminy:

- Gorzyczany:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 1,2 km;

- budowa linii n.n. – 0,3 km;
- remont kapitalny linii n.n. – 6,5 km;
- Ryłowice:
 - budowa stacji trafo – 1 szt.;
 - budowa linii ŚN – 0,5 km;
 - budowa linii n.n. – 0,1 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 2,2 km.
- Skotniki:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 1,3 km;
 - budowa linii n.n. – 0,3 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 6,4 km.
- Koćmierzów:
 - budowa stacji trafo – 1 szt.;
 - budowa linii ŚN – 0,2 km;
 - budowa linii n.n. – 0,1 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 4,3 km.
- Chobrzany 2:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 2,3 km;
 - budowa linii n.n. – 0,4 km;

Remontu kapitalnego wymagają linie niskiego napięcia w miejscowościach:

- Zawisłcze;
- Zajezerze.

Lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych i projektowanych urządzeń elektroenergetycznych oraz w stosunku do istniejącej zabudowy winna odpowiadać aktualnym przepisom budowy urządzeń elektroenergetycznym i polskim normom.

W przypadku wystąpienia kolizji projektowanych obiektów z istniejącymi sieciami elektroenergetycznymi należy sieci te przygotować do nowych warunków pracy – wymagane jest oddzielne porozumienie Inwestorów obiektów z RZE S.A. (RE–Staszów). Prace te może wykonać RZE S.A. na koszt zainteresowanego.

Dla linii elektroenergetycznych napowietrznych 15 kV w terenach przewidzianych do zasilenia przewidzieć należy pasy bez zadrzewień o szerokości 11,0 m (po 5,5 m od osi linii).

W gminie istnieją potencjalne możliwości rozwoju niekonwencjonalnych (odnawialnych) źródeł energii takich jak:

- elektrowni wodnych;
- biomasy (drewno, słoma);
- biogazu.

Gmina posiada również korzystne warunki do lokalizacji elektrowni wiatrowych o średnich rocznych prędkościach wiatru przekraczających 4 m/s (Według mapki „Zasoby energetyczne wiatru w Polsce”), sporządzonej przez Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. w Rzeszowie – Wydział Rozwoju w oparciu o dane z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Warszawa. W przypadku zamierzenia budowy elektrowni wiatrowej należy w miejscu planowanej lokalizacji postawić maszt i mierzyć przez rok prędkość wiatru.

Rozwój innych niekonwencjonalnych źródeł energii pozyskiwanych z:

- źródeł wód geotermalnych;
- źródeł niskotemperaturowych;
- energii słonecznej;

uzależniony będzie od tego czy będą sprzyjające warunki i możliwości prawne, zachęcające do inwestowania w niekonwencjonalne źródła energii.

18.2. Telekomunikacja

Telekomunikacja Polska – Obszar Telekomunikacji w Kielcach planuje zapewnienie łączności telefonicznej i dostępu do wszelkich usług dodanych o standardzie światowym, wszystkim mieszkańcom gminy poprzez:

- rozbudowę istniejących central cyfrowych w:
 - Samborcu;
 - Chobrze.
- rozbudowę sieci dostępowej w miarę potrzeb.

Telefonia Pilicka planuje rozbudowę swojej sieci w miarę potrzeb rynku.

Przebiegające przez gminę kable:

- dalekosiężny tradycyjny „Tarnobrzeg – Staszów – Kielce”;
- światłowodowy „Sandomierz – Samborzec”;
- światłowodowy „Samborzec – Obrazów”;
- światłowodowy „Samborzec – Chobrze”;

pozostają bez zmian.

Liberalizacja rynku telekomunikacyjnego i zmiany w Prawie Telekomunikacyjnym od 1 stycznia 2001 roku oznaczają, że usługi telekomunikacyjne w gminie będą mogły świadczyć różne podmioty gospodarcze dysponujące odpowiednim kapitałem i zapleczem.

W obszarze objętym zmianą Studium umożliwia się lokalizację niezbędnej do świadczenia usług telekomunikacyjnych infrastruktury telekomunikacyjnej, która może obejmować sieci bezprzewodowe z urządzeniami radiowego systemu dostępowego oraz sieci przewodowe nadziemne i podziemne z elementami składowymi jak: szafki dostępowe wolnostojące, słupy linii napowietrznych i słupki kablowe.

Postęp w obszarach techniki i technologii: informatycznej, telekomunikacyjnej i multimedialnej sprawia, że otoczenie, w jakim żyjemy podlega ogromnym zmianom.

Problem rozwoju rynku nowoczesnych usług informacyjnych dotyczy także obszarów wiejskich, gdzie występują potrzeby doskonalenia działalności gospodarczej, rozwijania przedsiębiorczości różnej, a także wyrównania różnic w stosunku do miasta.

W Kielcach w dniach 19–21 czerwca 2002 r. odbyła się V Jubileuszowa Konferencja „Wieś w Społeczeństwie Informacyjnym – szanse i wyzwania”.

W związku z uchwałą sejmiku RP z dnia 14 lipca 2000 r. „Budowanie podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce” opracowany został dokument „e-Polska” – Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001–2006, Pakt dla Rolnictwa, Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa.

Z dokumentów tych wynikają określone działania, które będą stymulować informatyzację obszarów wiejskich. Wśród nich przewidywana jest szeroka działalność edukacyjna, szkoleniowa i informacyjna, w tym obejmująca problematykę związaną z integracją europejską. Inną dziedziną, szczególnie potrzebną dla lokalnych społeczności i działalności gospodarczej, jest reklama i promocja; pokazywanie swoich produktów, a także walorów lokalnych, np. turystycznych czy kultury regionalnej informacja o regionie itp.

Zgodnie z programem „e-Polska” realizowane jest zadanie 11 pt.: „Stworzenie podstaw internetowej giełdy towarów rolniczych” oraz zadanie 12 pt.: „Tworzenie zintegrowanego systemu rolniczej informacji rynkowej”. Pierwszą fazą rozwoju Internetowej Giełdy Rolniczej jest budowa elektronicznej platformy handlu i wymiany towarów rolniczych.

Łatwość dostępu do Internetu stwarza niewyobrażalne do niedawna możliwości tworzenia systemu informacyjnego dla gospodarstw rolnych, obejmującego zarówno zarządzanie gospodarstwem, jak też usługi rynkowe. To skuteczny sposób na rozwiązywanie wielu problemów społeczności wiejskiej: poprawy ekonomiki, redukcji bezrobocia, poprawy warunków życia. Zapewnienie takiego dostępu to jeden z konstytucyjnych obowiązków państwa, stanowiący o pomyślnej perspektywie rozwoju wsi.

18.3. Zaopatrzenie w gaz

Dotychczasowe źródła zaopatrzenia w gaz tj. stacje redukcyjno-pomiarowe „Samborzec” i „Koprzywnica” bazujące na gazociągu wysokoprężnym Ø 250 CN 40 „Samborzec – Grzybów” oraz zrealizowana sieć średnioprężna dla wszystkich sołectw pozwalająca na zabezpieczenie kierunkowych potrzeb mieszkańców na całym obszarze gminy.

18.4. Zaopatrzenie w wodę

Jako element istotny dla prowadzenia prawidłowej polityki w zakresie gospodarki wodno-ściekowej uznaje się potrzebę wykreowania i powołania jednostki typu „Gminny Zakład Komunalny”.

Pełne pokrycie bilansowych potrzeb jest możliwe w oparciu o udokumentowane zasoby wód głębinowych. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych „Szewce” w wysokości $Q=129 \text{ m}^3/\text{h}$, pozwalają na pokrycie bilansowych potrzeb odbiorców z obszaru gminy. Istniejący układ sieci magistralnych należy rozbudować o wodociąg dla sołectw Jachimowice i Ryłowice. Docelowy układ sieci wodociągowej należy sukcesywnie rozbudowywać pod bieżące potrzeby.

Teren objęty zmianą Studium położony jest w obrębie aglomeracji Samborzec, utworzonej w celu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i ścieki. Obszar i granice objętej aglomeracją zawarte są w rozporządzeniu Nr 10/2006 r. Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 czerwca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Samborzec (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego nr 115 poz. 1827).

18.5. Gospodarka ściekowa

Podstawowym zadaniem perspektywicznym będzie stworzenie systemu odbioru i zagospodarowania ścieków sanitarnych z obszaru gminy. Istniejący potencjał w postaci zrealizowanej oczyszczalni ścieków mechaniczno-biologicznej o przepustowości $Q=250 \text{ m}^3/\text{dobę}$ oraz zrealizowanie rozbudowy sieci kanalizacyjnej w sołectwach Szewce i Samborzec, stanowią dobre podstawy dla rozwiązań kierunkowych.

Wyznacza się dwa podstawowe obszary, w których będzie stosowany grupowy system oczyszczania ścieków z jednej wspólnej oczyszczalni „Samborzec”, o docelowej przepustowości 1280 m³/dobę rozbudowywanej etapowo.

- ♦ I. Obszar systemowy zlewni „Samborzec” obejmujący sołectwa: Jachimowice, Ryłowice, Strączków, Janowice, Chobrzany, Krzeczkowice, Faliszowice, Bystrojowice, Gorzyczany, Wielogóra, Śmiechowice, Żuków, Szewce, Strochcice, Kobierniki, Milczany, Andruszkowice. Złota, Łojowice, Polanów, Samborzec.
Ze względu na konfigurację terenu zakłada się realizację systemu kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej z lokalnymi przepompowniami.
- ♦ II. Obszar systemowy zlewni „Zajeziórze” obejmujący sołectwa: Skotniki, Zawisielcze, Koćmierzów, Zawierzbie, Ostrołęka, Bogoria Skotnicka, Zajeziórze.
Ze względu na konfigurację terenu i wysoki poziom wód gruntowych, preferuje się realizację systemu kanalizacji w układzie grawitacyjno-ciśnieniowym lub grawitacyjno-podciśnieniowym.

Wyznacza się obszary zabudowy rozproszonej, dla których nie przewiduje się grupowego systemu (głównie ze względów ekonomicznych), gdzie możliwa jest realizacja indywidualnych systemów gromadzenia i utylizacji ścieków lub dowozu do punktów zlewnych.

Wody deszczowe

Problem wód opadowych na obszarach wiejskich proponuje się rozwiązać poprzez odprowadzenie powierzchniowe i rowami otwartymi do istniejących systemów melioracji szczegółowej.

Dla zabudowy przemysłowo-usługowej proponuje się wykonanie lokalnych systemów kanalizacji deszczowej separatorami i poprzez rowy otwarte odprowadzenie do istniejących cieków wodnych.

18.6. Gospodarka odpadami

Jako podstawowy kierunek działań na obszarze gminy uznaje się zorganizowanie systemu selektywnego odbioru, odzysku surowców wtórnych i ich zagospodarowanie oraz utylizację przez składowanie lub zastosowanie innych alternatywnych technologii. Należy poszukiwać takich form organizacyjnych, które przy minimalnych kosztach pozwolą na zorganizowanie systemów gromadzenia, obsługi i wywozu tak by wszyscy mieszkańcy gminy pozbywali się odpadów w sposób legalny.

Należy wprowadzić pilotażowe selektywną zbiórkę odpadów „u źródła” za pomocą kolorowych worków (szkło, tworzywo, makulatura). Uzupełniające wprowadzić należy selektywną zbiórkę odpadów użytkowych (szkło, tworzywa, metal) system „kontener w sąsiedztwie” za pomocą trzech kolorowych pojemników z polietylenu rozstawionych minimum jeden zestaw w każdej miejscowości. Należy stymulować racjonalne zagospodarowanie odpadów szerzenie świadomości ekologicznej oraz edukacji i eksponowanie pozytywnych wzorców do naśladowania.

Za zadanie inwestycyjne wspierające działania kierunkowe uznaje się realizację Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych „Jańczyce” przewidzianego do realizacji w ramach Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

Konieczne jest również wykonanie zgodnie z opracowanym projektem rekultywacji zamkniętego „Wysypiska odpadów Samborzec”.

Ogólne zasady i uwarunkowania gospodarki odpadami

Unieszkodliwianie odpadów

1. Wychodząc naprzeciw polityce komunalnej i ekologicznej państwa oraz standardom Unii Europejskiej, zakłada się potrzebę realizacji składowiska odpadów, które będzie dysponowało następującymi obiektami:
 - zbiorczy punkt selektywnego gromadzenia odpadów;
 - sortowania odpadów użytkowych;
 - kompostowania bioodpadów i odpadów zielonych oraz osadów z gminnych oczyszczalni ścieków;
 - składowisko odpadów nieaktywnych.
2. Punkt selektywnego gromadzenia odpadów stwarzałby możliwość ich wtórnego sortowania, przechowywania i dystrybucji do specjalistycznych zakładów przerobu. Do punktu dostarczonego by odpady użytkowe, problemowe, niebezpieczne, wielkogabarytowe, samochodowe i inne z całego terenu gminy.
3. Odpady problemowe i niebezpieczne wydzielone z odpadów komunalnych w ramach selekcji negatywnej – detoksykacji, a nie zagospodarowane przez producenta, powinny być na terenie zakładu lub zbiorczego punktu selektywnego gromadzenia – magazynowane tymczasowo do chwili przekazania specjalistycznym jednostkom, zajmującym się ich unieszkodliwieniem – głównie poprzez utylizację termiczną. Spalanie wysoko temperaturowe może odbywać się w spalarniach mobilnych lub ponadregionalnych centrach. Taki kierunek jest zgodny z programem wykonawczym do polityki ekologicznej państwa.

18.7. Regulacja stosunków wodnych

Jako podstawowe zadanie uznaje się pilną potrzebę pełnego zabezpieczenia obszaru gminy przed wodą $Q = 1\%$. Realizacja tego celu nastąpi poprzez:

- wzmocnienie lewego wału Wisły na całym odcinku przebiegającym przez obszar gminy;
- modernizacja obwałowań rzeki Koprzywianki (w trakcie realizacji);
- odbudowa koryta rzeki Koprzywianki (w trakcie realizacji);
- regulacja cieków od Zajeziorza (kontynuacja) od Dębian, Gorzyczanka;
- Realizacja zbiorników małej retencji: Bystrojowice, Koćmierzów, Ryłowice, Jachimowice, Krzeczkowice, Skotniki.

W zakresie melioracji szczegółowych konieczna jest odbudowa i modernizacja wszystkich obiektów.

19. Polityka w zakresie ochrony ludności przed zagrożeniami żywiołowymi

19.1. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne

„Studium” uwzględnia wpływ i skutki zagrożeń żywiołowych i katastrofalnych na proces rozwoju przestrzennego obszaru. Gmina należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, zagrożenia powodziowe w okresach wysokich stanów wody na rzekach, pożary przestrzenne lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

Zagrożenia powodziowe

Opisane w rozdziale 2.5.1 skutki powodzi w latach 1997 i 2001 potwierdzają potrzebę podjęcia skutecznych starań dotyczących budowy budowli i urządzeń wodnych, które zabezpieczą będą ludność cywilną przed kolejnymi zagrożeniami.

Również ważne jest zabezpieczenie terenów składowania materiałów niebezpiecznych (nawozy, paliwa, substancje toksyczne) przed zalaniem.

Zagrożenia pożarowe

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach kompleksów leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Do tego celu wykorzystywane są wieże obserwacyjne.

W ostatnich latach w zakładach pracy wprowadzane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

Zagrożenia chemiczne

Awaryjne skażenia chemiczne o zasięgu lokalnym mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych.

Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin i powiatu.

Skażenia promieniotwórcze

Mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w:

- miejscowościach Równe – 280 km, Chmielnicki – 400 km, na Ukrainie;
- miejscowościach Bohunice i Mochovce około 230 km w Słowacji;
- miejscowościach Dukowany – 360 km, Temelin – 400 km w Czechach.

Nie przewiduje się by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw

i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

19.2. Aspekty obrony cywilnej

W zakresie budownictwa ochronnego

W rejonach budownictwa jednorodzinnego przewidzieć ukrycia wykonywane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie, w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa. Dla zakładów pracy nie posiadających budowli ochronnych należy zarezerwować tereny pod doraźną realizację budowli na podstawie typowej lub powtarzalnej dokumentacji budowlanej. Dla nowo budowanych zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej, które będą kontynuować działalność w czasie wojny przewidywać budowę schronów dla załóg.

W zakresie alarmowania

Dążyć do pokrycia terenu gminy syrenami elektrycznymi dla celów alarmowania i powiadamiania mieszkańców w przypadku zagrożeń (słyszalność syreny do 300 m w zabudowie zagęszczonej). Zainstalowane syreny włączyć do obowiązującego w województwie systemu radiowego sterowania.

W zakresie zaciemniania

W razie prowadzenia modernizacji, rozbudowy lub budowy nowej instalacji elektrycznej oświetlenia zewnętrznego przysposabiać ją do potrzeb zaciemniania i wygaszania.

W zakresie zaopatrzenia w wodę

Zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej lub wytypować je z już istniejących. Odległość studni wody pitnej od miejsc zamieszkania ludności powinna wynosić nie więcej niż 800 m i posiadać wydajność min. 7,5 l na jedną osobę na dobę. Istniejące ujęcia wody przysposobić do funkcjonowania w warunkach specjalnych według obowiązujących przepisów.

W zakresie urządzeń specjalnych

Nowo budowane obiekty sanitarne (łazienki, pralnie, myjnie samochodowe) przystosować do potrzeb prowadzenia zabiegów specjalnych – likwidacji skażeń.

W zakresie energetyki

Dążyć do bezawaryjnego zasilania w energię elektryczną zakładów i wszystkich obiektów ważnych dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności.

W zakresie formy przestrzennej i struktury wewnętrznej

Sytuować strefy budownictwa mieszkaniowego z dala od obiektów zagrożonych TSP oraz od terenów zalewowych zagrożonych przez powodzie. Unikać nadmiernego zagęszczania budynków w celu zminimalizowania możliwości rozprzestrzeniania się pożarów oraz powstawania zawałów ciągłych. Sytuować budynki po obu stronach ulic tak, aby odległość między nimi nie była mniejsza niż suma ich wysokości – 10 metrów. Sieć ulic i terenów zielonych wraz z drogami wylotowymi powinno stanowić jednolity system ciągów komunikacyjnych promienistych i pierścieniowych, powinien on zapewniać pełną przelotowość umożliwiającą sprawną ewakuację ludności oraz manewr sił ratowniczych.

20. Polityka realizacji przedsięwzięć publicznych gminy

20.1. Gospodarowanie mieniem komunalnym

Szeroko rozumiana gospodarka w gminie staje się niewątpliwie przedmiotem publicznego zainteresowania. Wśród różnych narzędzi gospodarki przestrzennej zwrócić tutaj należy szczególną uwagę na planowanie przestrzenne i gospodarkę nieruchomościami komunalnymi.

Istnieje cały szereg obustronnych związków pomiędzy planowaniem przestrzennym, a gospodarką gruntami. Należy tutaj mieć na uwadze zarówno zależności ustawowe (zasoby gruntów, wywłaszczenia nieruchomości, zobowiązania gminy i wpływy do budżetu gminy z tytułu zmniejszenia lub wzrostu wartości nieruchomości) jak i faktyczne oddziaływanie rozstrzygnięć planistycznych na wartość gruntów i na rynek nieruchomości.

Tabela Nr 41

Wpływ majątku komunalnego do budżetu gminy w latach 1998 – 2002 w gminie Samborzec.

Rok	Dochody w mln. zł budżetu ogółem	Wpływy z majątku komunalnego	%
1997	8,56	–	–
1998	9,66	0,04	0,41
1999	9,61	0,06	0,62
2000	9,27	0,15	0,16
2001	11,34	0,016	0,14
2002 projekt	9,67	0,018	0,19

Źródło: Urząd Gminy Samborzec

Majątek gminy obejmuje następujący zakres rzeczowy:

- a) nieruchomości gruntowe;
- b) budynki i lokale mieszkalne;
- c) lokale usługowe;
- d) obiekty użyteczności publicznej;
- e) drogi.

Gospodarowanie tym majątkiem wymaga podejmowania rozważnych decyzji, które z jednej strony przynoszą korzyści dla gminy, a z drugiej nie powodują zbyt dużych obciążeń dla użytkowników.

Przedmiotem odpłatnego gospodarowania objęty jest w zasadzie majątek gminy wymieniony pod pozycjami od a) do c). może przybierać różną formę: sprzedaż na własność, wieczystego użytkowania lub dzierżawy.

Z dotychczasowego doświadczenia wynika, że preferowaną i obustronnie akceptowaną formą zbywania budynków i lokali mieszkalnych jest sprzedaż na własność.

Gospodarowanie nieruchomościami gruntowymi rządzi się trochę innymi prawami. Popyt na nieruchomości nie zawsze idzie w parze z kapitałem niezbędnym na kupno terenów. Dlatego dla wielu inwestorów zarówno małych jak i wielkich firm, alternatywą jest pozyskanie gruntów w formie dzierżawy, użytkowania. Obniża ono koszty początkowe inwestycji, gdyż nie wymaga angażowania kapitału na kupno terenów, a jednocześnie nie wyklucza w przyszłości jego kupienia.

Użytkowanie wieczyste służyć może zintensyfikowaniu budownictwa – głównie mieszkaniowego – stanowiąc ułatwienie dostępu do gruntów. Używając tej formy władze gminy mogą zapobiegać spekulacji gruntami oraz realizować założenia planów zagospodarowania terenów.

Nie bez znaczenia jest fakt, że dla gminy bardziej opłacalne jest oddanie gruntów w wieczyste użytkowanie niż sprzedanie. Sprzedając ziemię, gmina pozbywa się nie tylko kontroli nad jej wykorzystaniem, ale także stałych wpływów finansowych. Jest to tylko pozorna sprzeczność. Gmina żądając stosunkowo większych opłat rocznych (w porównaniu z sumą jaką należałoby zapłacić kupując działkę) rekompensuje to sobie dzięki wzrostowi wartości gruntów w następstwie inwestycji jakie poczynili na nich i w okolicy użytkownicy wieczysti. W przyszłości, gdy dzięki temu wartość gruntów znacznie wzrośnie, gmina może je sprzedać za dużo wyższą cenę użytkownikowi wieczystemu.

Za szczególnie istotne w gospodarowaniu mieniem gminnym uważa się następujące działania:

- a) dokonywanie sprzedaży w drodze przetargu gruntów nie stwarzających dla gminy perspektyw aktywnego gospodarowania, w tym użytków rolnych oraz pojedynczych niewielkich działek w ramach terenów istniejącego lub przewidywanego zainwestowania;
- b) dokonywanie sprzedaży w drodze przetargów gruntów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe lub mieszkań z zasobu komunalnego, a uzyskane środki przeznaczając na uzbrojenie terenów i zapewnienie dostępności komunikacyjnej nowych obszarów mieszkaniowych (szczególnie tych, które stanowią mienie gminne);
- c) nabywanie gruntów przyległych do terenów stanowiących mienie gminne oraz pojedynczych działek dla realizacji ustalonych celów publicznych;
- d) szerokie korzystanie z prawa pierwokupu we wszystkich korzystnych dla gminy przypadkach;
- e) stosowanie instrumentu scaleń w warunkach niekorzystnego układu przestrzennego własności (w tym nabywanie gruntów dla uzyskania wymaganego udziału gruntów gminnych w procesie scalania) oraz dokonywanie dobrowolnej wymiany gruntów z podmiotami społecznymi i prywatnymi dające wspólne korzyści;
- f) gromadzenie środków finansowych na udział w wykupie terenów, które mogą stanowić ofertę dla inwestycji strategicznych (nowe miejsca pracy, stały dopływ środków z podatków i dzierżawy);
- g) przeznaczenie lub dokonywanie zmian w zapisach planów miejscowych dla obszarów, na których występują grunty mienia gminnego dla umożliwienia realizacji celów publicznych oraz inwestycji istotnych dla rozwoju gminy (dotyczy sytuacji braku istotnych przeciwwskazań z zakresu ochrony dóbr kultury i środowiska naturalnego oraz uwarunkowań lokalnych).

W konkretnych uwarunkowaniach proponuje się zróżnicowanie przestrzenne polityki gospodarowania mieniem gminy w dostosowaniu do występujących uwarunkowań i ustalonych stref polityki przestrzennej. Szczególnie aktywna polityka gospodarowania mieniem gminnym winna następować w obszarach przewidzianych do urbanizacji.

W obszarze tym pożądane są działania związane z pomnażaniem mienia gminnego (dotyczy działań określonych w punktach: c), d), e), f), g) dla zapewnienia stałych dochodów do budżetu gminy. W pozostałych obszarach, a szczególnie w obszarach związanych z utrzymaniem funkcji rolniczych i leśnych, gospodarowanie mieniem winno dotyczyć sprzedaży (działania określone w punktach: a), b)) oraz zabezpieczenia celów publicznych.

20.2. Realizacja przedsięwzięć o charakterze publicznym

W trakcie sporządzania projektu „Studium” Wojewoda Świętokrzyski nie przedstawił wykazu zadań wpisanych do wojewódzkiego rejestru zadań o charakterze ponadlokalnym.

Niemniej jednak na podstawie analizy dokumentów planistycznych dla województwa świętokrzyskiego wyartykułowano zadania istotne w rozwoju społeczno-gospodarczym i strukturze przestrzennej gminy.

Należą do nich:

Komunikacja

- Budowa drogi ekspresowej S 74 Piotrków Trybunalski – Rzeszów;
- Przełożenie drogi krajowej Nr 79 Bytom – Warszawa;
- Trasa międzywojewódzkiego szlaku rowerowego.

Elektroenergetyka

Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. planuje: budowę nowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV wraz z liniami średniego napięcia (ŚN) i niskiego napięcia (n.n.) oraz remont linii niskiego napięcia (n.n.) w następujących miejscowościach gminy:

- Gorzyczany:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 1,2 km;
 - budowa linii n.n. – 0,3 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 6,5 km;
- Ryłowice:
 - budowa stacji trafo – 1 szt.;
 - budowa linii ŚN – 0,5 km;
 - budowa linii n.n. – 0,1 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 2,2 km.
- Skotniki:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 1,3 km;
 - budowa linii n.n. – 0,3 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 6,4 km.
- Koćmierzów:
 - budowa stacji trafo – 1 szt.;
 - budowa linii ŚN – 0,2 km;
 - budowa linii n.n. – 0,1 km;
 - remont kapitalny linii n.n. – 4,3 km.
- Chobrzany 2:
 - budowa stacji trafo – 3 szt.;
 - budowa linii ŚN – 2,3 km;
 - budowa linii n.n. – 0,4 km;

Remontu kapitalnego wymagają linie niskiego napięcia w miejscowościach:

- Zawisłe;
- Zajezerze.

Telekomunikacja

- rozbudowa istniejących central cyfrowych w:
 - Samborcu;

- Chobrzeżanach.
 - Telefonia Pilicka planuje rozbudowę swojej sieci w miarę potrzeb rynku.
- Zaopatrzenie w gaz**
- modernizacja istniejącej sieci magistralnej.
- Gospodarka wodna**
- zwodociągowanie sołectw Jachimowice i Ryłowice.
- Gospodarka ściekowa**
- Etapowa rozbudowa kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych sołectw.
 - Etapowa rozbudowa oczyszczalni ścieków.
- Gospodarka odpadami**
- Współudział w realizacji międzygminnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych „Jańczyce”.
 - Rekultywacja dotychczas użytkowanego składowiska odpadów komunalnych w Samborcu.
- Regulacja stosunków wodnych**
- Modernizacja wałów rzeki Wisły.
 - Modernizacja wałów Koprzywianki.
 - Realizacja zbiorników małej retencji Bystrojowice, Koćmierzów, Ryłowice, Krzeczkowice, Skotniki.
 - Odbudowa istniejących systemów melioracji szczegółowych.

20.3. Promocja gminy

Zanim inwestor trafi do gminy, władze samorządowe mogą i powinny prowadzić aktywną promocję gminy i akwizycję inwestycji. Na tym bowiem etapie gmina może sama wybierać i decydować, kogo zainteresować swoją ofertą. Istotnym elementem w strategii pozyskiwania inwestycji bezpośrednich jest wybór takiego przedsięwzięcia, które będzie zgodne ze średnio i długoterminowymi celami rozwoju gminy.

Dążąc do zapewnienia sobie jak największego zysku (a więc realizacji celów wyznaczonych w strategii rozwoju gminy, utworzenia nowych miejsc pracy, zwiększenia wpływów z podatków i podniesienia prestiżu regionu), władze samorządowe mogą wykorzystywać techniki marketingowe, powszechnie stosowane na rynku dóbr konsumpcyjnych i inwestycyjnych. Wychodząc z założenia, że najważniejszą częścią marketingu nie jest wcale sprzedaż i działania promocyjne, ale „poznanie i zrozumienie klienta tak dobrze, aby produkt lub usługa odpowiadała mu i sama się sprzedawała”, pierwszym i najważniejszym zadaniem gminy staje się identyfikacja potrzeb inwestora.

Podejmując decyzję o wejściu na nowy rynek, inwestor musi dokonać starannego wyboru lokalizacji, stwarzającej największe szanse na sukces przedsięwzięcia. Znajomość procedur i kryteriów wyboru, którymi kieruje się inwestor, pomaga w przygotowaniu profesjonalnej oferty.

Na wybór konkretnej lokalizacji wpływa wiele elementów, między innymi natury emocjonalnej. Japońskie firmy chętnie inwestują w małych gminach (zależy im na bliskim kontakcie z lokalnymi władzami). Koncerny amerykańskie natomiast preferują duże miasta (zwalnia je to w pewnym stopniu od odpowiedzialności za otoczenie socjalne inwestycji). Nie są to jednak powody o podstawowym znaczeniu.

O wyborze lokalizacji inwestycji decydują:

- bliskość rynku;
- bliskość bazy surowcowej;
- brak możliwości rozbudowy produkcji w dotychczasowej lokalizacji (na przykład ze względów politycznych, ekologicznych i innych);
- dostępność wykwalifikowanej siły roboczej;
- koszty produkcji;
- koszty osobowe.

Najważniejszymi elementami przyciągającymi obcy kapitał do Polski są: duży rynek nabywców, tania i wykwalifikowana siła robocza, przynależność naszego kraju do zachodniego kręgu kulturowego, przewidywalne ryzyko, infrastruktura sprzyjająca inwestycjom oraz możliwość eksportu do krajów ościennych, z którymi Polska utrzymuje bardzo dobre stosunki.

Należy jednak pamiętać, iż inwestorzy mają do wyboru alternatywne lokalizacje. Poza tym fakt, iż podaż (liczba gmin zainteresowanych przyciągnięciem inwestycji) zdecydowanie przewyższa popyt (liczba potencjalnych inwestorów) powinien mobilizująco wpływać na oferujące lokalizacje.

W odniesieniu do nowego zamierzenia inwestycyjnego i opracowywanych w związku z nim planów (produkcyjnych, osobowych, logistycznych, finansowych) i harmonogramu realizacji przedsięwzięcia, przedsiębiorca określa wymagania wobec: poszukiwanej nieruchomości, rynku pracy, położenia nieruchomości i gminy, infrastruktury nieruchomości i gminy, sytuacji prawnej i podatkowej oraz możliwości uzyskania wsparcia finansowego (dotacje, ulgi) przy realizacji przedsięwzięcia.

Ważną sprawą stają się elastyczność i współdziałanie władz gminy we wszystkich kwestiach planowania i wydawania zezwoleń.

Nie bez znaczenia są też wymagania, które trudno obiektywnie skalkulować, na przykład: sytuacja mieszkaniowa (możliwość kupna lub wynajęcia domu lub mieszkania), możliwość kształcenia dzieci i doskonalenia zawodowego, oferta kulturalna i możliwości spędzania czasu wolnego.

Przed podjęciem decyzji inwestorzy zestawiają wymienione wyżej wymagania (zwane determinantami) z oferowanymi im warunkami. Im bardziej oferowane warunki odpowiadają „determinantom”, tym większa szansa na pozyskanie inwestycji. Przygotowując ofertę, należy zawrzeć w niej te informacje, które ułatwią inwestorowi podjęcie decyzji.

20.4. Polityka lokalizacyjna

Na każdym poziomie planowania rozwoju i na każdym poziomie zarządzania – na obszarze kraju, regionu i gminy występują oczywiste odniesienia do przestrzeni. Jeszcze tak niedawno rozstrzygnięcia planistyczne nie wywoływały szerszego oddźwięku. Przede wszystkim nie odczuwano, jak mocno, nawet bardzo drobne, wąskie interesy indywidualne uzależnione są od przesądzeń planu.

Plan zagospodarowania przestrzennego może rozwój gminy zahamować, może rozwój utrudniać ale może również rozwój ułatwić. Nieruchomości gruntowe i budynkowe są bardzo często podstawowym składnikiem majątku osób i podmiotów gospodarczych. Nieraz

jest to dobra lokata kapitału. Każde zagrożenie stanu posiadania rodzi odruchy obronne. Zagrożeniem mogą być również ustalenia planów miejscowych. Nikt nie może się dziwić, że zagrożony broni się wszelkimi sposobami. Nie wolno się obrażać, nie wolno nie przewidywać takich sytuacji. Szczęólnego znaczenia nabiera więc jednoznaczność zapisywanych w planach podziałów przestrzeni.

Korzyści gminy (z tytułu wzrostu wartości gruntu), zobowiązania gminy (z tytułu zmniejszenia wartości gruntu), a przede wszystkim postępowania wywłaszczeniowe muszą być odniesione do konkretnych jednoznacznie wyodrębnionych wycinków przestrzeni.

Plan miejscowy musi więc precyzyjnie rozgraniczać obszary poddane określonym oddziaływaniom prawa.

Uzasadnione, z innych względów, tendencje do konstruowania „planów elastycznych”, unikających jednoznacznych sformułowań, nie mogą usprawiedliwiać stosowania „orientacyjnych linii rozgraniczających” wydzielających np. korytarze komunikacyjne. Nie należy wykonywać planów miejscowych w skalach nie pozwalających na prawidłowe wyniesienie podziałów do fizycznej przestrzeni.

20.5. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe

- 1) Stosownie do wymogów art. 10 ust. 1 pkt. 8 ustawy z dnia 23 marca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 1717 z 20003 r. – tekst jednolity) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się m.in. „obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych”. Wspomniana wyżej ustawa stanowi również w art. 14, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo jeżeli wymagają tego przepisy odrębne.
- 2) Przepisem odrębnym nakładającym na gminę obowiązek sporządzenia planu miejscowego jest ustawa z 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami). Ustawa ta w art. 53 stanowi, że „Dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego w trybie określonym odrębnymi przepisami, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej”. Z ustępu 6 artykułu wynika, że sporządzanie planu miejscowego dla terenu górniczego jest obligatoryjne w odniesieniu do terenów górniczych, na których prowadzona jest eksploatacja kopalin podstawowych (w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze), na obszarze gminy brak takich terenów, dla których winien być sporządzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zgodnie z postanowieniami ustawy Prawo geologiczne i górnicze. W przypadku eksploatacji terenów kopalin pospolitych można odstąpić od sporządzania takiego planu, jeżeli nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko.
- 3) Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody, parki krajobrazowe i rezerваты wymagają opracowania planów ochrony. Z chwilą ustanowienia planu ochrony jego ustalenia są wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania. Na podstawie art. 13 ust. 1 pkt. 7–9 zmiany ustawy o ochronie przyrody z 7 grudnia 2000 r. (Dz. U. Nr 3/2001, poz. 21) ustala się obowiązek sporządzania mpzp dla w/w rezerwatów.
Obowiązek sporządzenia planu miejscowego istnieje również w przypadku obszarów, dla których Rada Gminy wprowadziła lub wprowadzi formę ochrony przyrody na mocy art. 34 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody poprzez:

- wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu;
- wprowadzenie ochrony indywidualnej w drodze uznania danego obszaru za zespół przyrodniczo – krajobrazowy.

Zaznacza się jednak, że wymóg ten istnieje tylko w przypadku wprowadzenia ochrony przez Radę Gminy, a nie przez Wojewodę. W chwili sporządzania niniejszego „Studium” nie ma innych przepisów szczególnych, z których wynikałby obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, niemniej jednak w ramach „Studium” w rozdziale 14 wskazuje się tereny które winny stanowić przedmiot ochrony i konsekwencją tej propozycji może być podjęcie stosownych uchwał wprowadzających formy ochrony przyrody, a więc i obowiązku opracowania planu miejscowego.

- 4). Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym nałożyła na organy administracji rządowej obowiązek sporządzenia programów zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Programy te sporządzają ministrowie i centralne organy administracji rządowej (art. 48.1.);

Programy podlegają zaopiniowaniu przez sejmik województwa.

Minister właściwy do spraw budownictwa , gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej prowadzi rejestr programów oraz występuje do właściwego marszałka województwa o wprowadzenie programu do planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zadania rządowe i samorządu wojewódzkiego wynikające z w/w programów stanowią podstawę ich wprowadzania do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego po przeprowadzeniu negocjacji pomiędzy gminą, a marszałkiem województwa na temat warunków wprowadzenia tych zadań do planu miejscowego. W przypadku braku zgody na wprowadzenie inwestycji jako zadań rządowych, istnieje możliwość rozważenia ich podjęcia jako zadań związanych z realizacją celów publicznych (patrz punkt poniżej), jeżeli przewidywany byłby częściowy udział gminy w finansowaniu przedsięwzięcia (lub udział aportowy).

- 4). Zadaniem dla realizacji celów publicznych, w tym celów publicznych lokalnych jest w rozumieniu ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, każda działalność gminy wynikająca z ustaw, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowana w całości lub części z budżetu gminy. Zgodnie z tymi ustaleniami dla obszarów przewidywanych dla realizacji lokalnych celów publicznych, gmina ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. **(dotyczy to wyznaczonego obszaru przestrzeni publicznej w Samborcu).** Należy przy tym pamiętać, że przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyłącznie w trybie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.